SÖZ

HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Haymana'dan mektup var

▼ Telefonun tellerine kuşların konması bize uğur getirdi. Ve Haluk Hoca'dan iadesiz taahhütsüz mektup aldık. Uzuncacık mektupta neler neler yok ki... Dostlara ve SÖZ'e zarfsız selamlar göndermiş Haluk Gerger... Her satırın altını çizen Hoca, Demirel için "Onun gülecek hali mi kaldı ki" diyor... "Son gülen iyi güler" demeye mi getiriyor nedir?

■ **Haluk GERGER'in yazısı 24. sayfada**

Ermeni olmadıklarına hükmedildi!

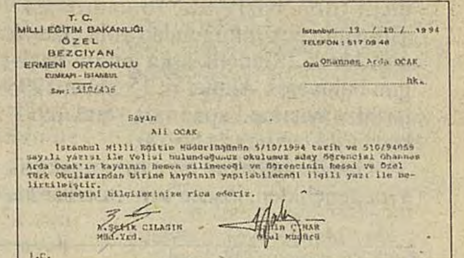
Cennet kaldırım taşlarının altındadır!.

Faşistlerin polis desteğinde üniversitelerde başlattığı saldırıyı değerlendirmek ve nedenlerini tartışmak için farklı eğilimlere sahip öğrenciler Söz'de biraraya geldi.

Hacer YILDIRIM'ın yönettiği söyleşi 12 ve 13. sayfalarda

Hükümet yetkilileri ve medya işine gelmeyen herkeşi Ermeni ilan ederken, İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü azınlık okullarındaki öğrencilerin Ermeni olmadıkları gerekçesiyle kayıtlarını siliyor.

Nüfus kütüklerinde yapılan araştırmada, hicri 1314 doğumlu Abdullah Ortaçlıgil'in aslen Ermeni olmasına karşın, Müslümanlığı kabul ederek "Ermeni dönmesi" olduğu tespit edilince, torununun çocuğu okuldan atıldı.

T. C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
ÖZEL
BEZCİYAN
ERMENİ ORTAOKULU
KUMKAPI - İSTANBUL
Sayı: 510/436

İstanbul 13 / 10 / 1994
TELEFON: 517 09 40

Özü Ohannes Arda OCAK
hk.

Sayın
Ali OCAK

İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğünün 5/10/1994 tarih ve 510/94059 sayılı yazısı ile Velisi bulunduğunuz okulumuz aday öğrencisi Ohannes Arda Ocak'ın kaydının hemen silineceği ve öğrencinin Resmi ve Özel Türk Okullarından birine kaydının yapılabileceği ilgili yazı ile belirtilmiştir.
Gereğini bilgilerinize rica ederiz.

N.Şefik CILASIN
Müd.Yrd.

Okul Müdürü

I.Ç.

Ohannes'in kaydı ilkokul birinci sınıfta silindi.

Haberi 8 ve 9. sayfalarda

İyi ki kadınlar var

▼ 8 Mart Dünya Kadınlar Günü, kadın bilincini değişik tonlarla ve iddialarla taşıyan kadınlar için, hem kendi iç sorunlarını aşmaya çalıştıkları, hem de erkek egemen topluma dönük olarak eşitlik ve özgürlük mücadelesi verdikleri çabaların zemini, yeni dalgaların habercisi olma özlemi içinde değerlendirilebilir.

8 Mart etkinlikleri takvimi 6. sayfada

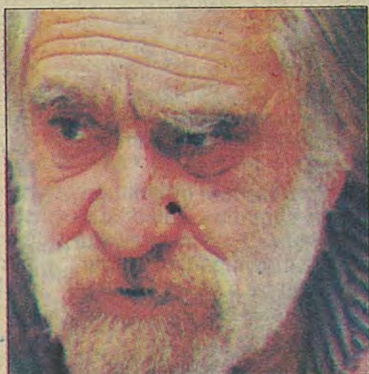
Kuzey Irak'ta MİT'olojik vals

Irak Kürdistan Birleşik Cephesi ile Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) görevlilerinin, Kuzey Irak'ta çatışmaların başlamasından hemen önce bir dizi toplantı yaptığı ortaya çıktı. Toplantıya Kürdistan Birleşik Cephesi'ni temsilen Kürdistan Yurtseverler Birliği Lideri Celel Talabani ile Kürdistan Demokrat Partisi Lideri Mesut Barzani'nin kardeşi Necîrvan Barzani katıldı.

Mustafa ERDOĞAN'ın haberi 4 ve 5. sayfalarda

Adı kötüye çıkan şair

Devlet şairliğine reddiye bir ömür.. Can Yücel

■ YAZISI 17. SAYFADA

El Salvador dosyası:

FMLN'de üç tarz-ı siyaset

■ HABERİ 10-11. SAYFALARDA

'Her genç kız için uyanış daima korkunçtur'

Cezmi Ersöz'ün

Sokak söyleşisi

■ YAZISI 22. SAYFADA

yeşilçam'ın en iyi KÖTÜLERİ

Met-Üst'ün **METO'BİYOĞRAFİ'LERİ** devam ediyor

■ YAZISI 19. SAYFADA

● TARİH: 4 MART 1995 ● SAYI: 3 ● FİYATI: 40.000 TL (KDV DAHİLDİR) ● ALMANYA 4 DM ● İSVİÇRE 4 Sfr ● FRANSA 14 FF ● İNGİLTERE 1.7 £ ● HOLLANDA 5 Hfl ● AVUSTURYA 28 AS ● ABD 3 $

Aktüel aşka geldi!

a aktüel
Göz, gez, Ovacık...
Liselerde liseli aşkı bitti!
Gündem terminatörü Türkulusu
ALEVİ ARAŞTIRMACI NEJAT BİRDOĞAN "ESAS" TARTIŞMAYI BAŞLATIYOR
"Alevilik islam dışı!"

"Liselerde liseli aşkı bitti."

"Paldır küldür aşka son: Gençlik aşka geldi."

Bu tesbitlerin her ikisi de "trend" yaratmaktaki başarısıyla tanınan Aktüel dergisine ait. Hani şu, önce "ilgi çekici" başlık bulunan sonra altı doldurulan haberleriyle tanıdığımız dergiye.

Aktüel, 26 Ekim 1994 tarihli 172. sayısında liseli aşkların bittiğini, ilişkilerin cinsellik üzerine kurulduğunu, aylarca süren aşkların "out", gecelik ilişkilerin "in" olduğunu, yaptığı "derinlemesine!" araştırmayla sundu kamuoyuna. Haberi derginin patronu pek beğendi. Zaten sık sık çalışanlarına "gençlik haberi yapın. Yeni trendler yakalayın" buyruğunda bulunuyordu.

Yine bu talebi yinelediği günlerden birinde, yazı kurulu oturup uzun uzun düşündü. Bir gençlik haberi yapılmalıydı. Konusu cinsellik olursa daha da iyi olurdu. Ancak, her şey tüketilmişti. Sonunda biri Asya'nın "Vallahi öptürmem" diye başlayan "romantik aşk" şarkısının pek tuttuğundan yola çıkarak olsa gerek, "Gençlik aşka geldi" başlığını buluverdi. Aktüel'in 15 Şubat 1995 tarihli sayısının kapağında yeralan birkaç başlıktan biri de buydu.

Her iki haberde de aynı kuşaktan, aynı gençlikten, kısaca aynı insanlardan sözediliyordu. Aradan sadece dört ay geçmişti. Olsun. Yeter ki "trend" olsun, cinsellik olsun, isterse bir önceki haber yalanlansın, birbiriyle taban tabana zıt olsun. Farketmezdi. Kimin umurunda; doğru haber, araştırmaya dayalı haber!

'Doğru yatağa'

İlk habere göre, "sevişen ve artık bekaretten kurtulmak isteyen kızlar"ın oranı hayli artmıştı. Gençler, barda tanıştıkları biriyle hemen ertesi gün yatıveriyorlardı. Üstelik bu ilişkiden önce onları yakından tanıma gereği duymuyor, seviştikten sonra da ilişkilerini sürdürme çabası göstermiyorlardı. "Cinselliği birer koşucu gibi yaşıyorlardı." Ama maratoncudan vazgeçmişti Aktüel; "400 metreci bile yoktu aralarında. Engelliden zaten nefret ediyorlardı.

'Romantik aşk'

İkinci habere göreyse, eski "romantik aşk" günlerine bir dönüş vardı. Aşkın tarihe karıştığını söyleyen gençler birdenbire ortadan kaybolmuş, yerlerine "Sanki yıldızlar kayarken, aşkı bulmayı dileyen"ler gelmişti. "Aşık olmadan hiçbir ilişki yaşamak istemiyor, uzun süreli beraberliklerin özlemiyle yanıp tutuşuyorlardı". O, en uzun ilişkisi 3 ay süren, çoğunlukla da günlük ilişki yaşayan gençler "Paldır küldür yaşanan aşklar benim tarzım değil" diyorlardı ağız birliği etmişçesine.

'Plastik erotizm'

İlk habere göre, gençler her tür seksi çok iyi biliyor, bu bilgileri Elele, Cosmopolitan gibi kadın dergilerinin verdikleri "cinsellik" ekleriyle derinleştiriyorlar. Aileleriyle hiçbir şekilde uyuşmuyorlar.

İkinci habere göre ise, gençler, medyanın sunduğu seks imajından oldukça sıkılmış. Medya tarafından aşılanan erotizmi "plastik" buluyor ve kadın dergilerindeki erotizmin artık cılkının çıktığını düşünüyorlar.

'Vallahi öptürmem'

İlk gruptaki gençler sevişmeyen hatta Asya'nın "Vallahi öptürmem" şarkısını şiar edinen kızlara "süt kuzusu, sübyan", erkeklere "korkak ördek" derken, ikinci grup gençler, sevgilileri cinselliği yaşamak istemiyorsa zorlamayıp bekliyor, ekonomik özgürlüklerini kazanır kazanmaz da evlenmeyi düşünüyorlar. Dalga geçilen Asya'nın şarkısı ikinci haberde giriş cümlesi olarak yer alıyor.

Ne demeli.. Şu "trend" yaratma işini biraz ciddiye alsalar iyi olacak!

SÖZ'DEN

İnsanın doğası

Nihayet üçüncü sayıya da ulaştık. Her yeni sayımızın daha güzel, daha nitelikli, daha doyurucu olacağını söylemiştik. Bunu becerebildik mi? Bu soruya olumlu yanıt vermek bizim için çok erken. Çünkü henüz istediğimiz, tasarladığımız, hedeflediğimiz gazetenin uzağında olduğumuzu biliyoruz. Bunun bizce sahici nedenleri de var. Ancak bu nedenlerin okuru hiç ilgilendirmediğinin de farkındayız. İnsanın doğasında vardır; kendisi ve ürünleri hakkında daha çok olumlu eleştirileri duymak ister. Belki bu nedenle olacak, bize de bugüne kadar bütün eksikliklerimize karşın, çoğunlukla olumlu eleştiriler ulaştı.

Ancak biz daha çok "harbi" eleştirilere kulak vermeyi tercih ettik. Onlar hataları hemen yakaladılar. Göremediklerimizi gördüler. İçeriğinden görsel düzenine kadar, önerilerini yazılı ve sözlü olarak bize ulaştırdılar.

Cem Dizdar gibi arkadaşlarımız günlük bir gazete için koştururken, iş edinip, hiç üşenmeden yazdığı eleştirilerini taa Samsun'dan bize faksladı. Eleştirilerinin yanısıra önerilerini de iletti. İyi de yaptı. Güzelliklere değinmeye ise "şımarmayalım" diye ihtiyaç bile duymadı.

Doğrusu çoğu bizim de tespit ettiğimiz hatalar ve eksikliklerdi ama, gördük ki "dışarıdan bir göz" daha nesnel bir değerlendirme yapıyordu.

***

Türkiye'nin her köşesinden okur mektupları, başarı dilekleri ve çeşitli konularda yazılmış yazılar postadan SÖZ'e akmaya başladı. Önümüzdeki sayılarda okurlarımız için bir sayfa ayırmayı tasarlıyoruz.

"Söz Meydanı" başlıklı sayfalarımızda yayınlanabilecek nitelikteki yazıları Yayın Kurulu olarak titizlikle değerlendiriyoruz. Herhangi bir alan sınırlaması yok. Söyleyecek sözü olan herkese açık. Bekliyoruz..

***

Geçen sayımızda üniversitelerdeki faşist saldırılara önemine uygun şekilde ve yeterince yer veremedik. Gazeteyi erken bağlamak zorundaydık. İşlerimizi bitirdiğimiz sırada saldırı haberi bize ulaştı. Biz de ancak kısa bir haber yapabildik. Oysa, Türkiye'nin bundan sonraki politik hayatında önemli bir gelişmenin işareti olan bu saldırıları SÖZ'ün daha ayrıntılı şekilde değerlendirmesi gerekiyordu.

***

Çıkışımızla birlikte bize mektupla, faksla, telefonla başarı dileklerini ileten, kutlayan arkadaşlamıza, meslektaşlarımıza ve okurlarımıza buradan çok teşekkür ediyoruz.

Önümüzdeki hafta daha iyi bir SÖZ'de buluşmak dileğiyle.

'Yeni Hayat' okuyup, eşekle telefonda konuşmak!

Muhsin KIZILKAYA

"kirletilmiş kayıtsızlığın her vahşeti mümkün kıldığı bir dünyada hayatınızın başına çekin kendi manşetinizi"

Murathan Mungan

Aktüel'de bir haber:

"İngiliz araştırmacı–yazar Andrew Mango, bugüne dek 150 binin üzerinde satılan Orhan Pamuk'un Yeni Hayat romanının gördüğü ilgiyi toplumun geçirdiği derin depresyona, kimlik bunalımına ve hızlı yoksullaşmaya bağlıyor."

Mango'ya göre Türkiye toplumu yaklaşık yarım yüzyıldır bir düş peşinde. Ve bu düşü hiçbir zaman gerçekleştiremedi. Turgut Özal'ın iktidara gelmesiyle birlikte, toplumun önüne tarihi bir fırsat çıkartıldı. Kısa yoldan köşeyi dönmek ve çağ atlamak! Çağı atlayamayacağını gören toplum, elindekileri de yitirdiğini gördü, hayal kırıklıkları yaşadı, karamsarlığa girdi, uhrevi güçlerden medet ummaya başladı ve içinden kolay kolay çıkılmaz bir depresyona girdi. Mango ekliyor:

"İşte Yeni Hayat bu depresyonun, düşkırıklıklarının romanı. Bu yüzden çok sattı, fenomen oldu."

Mango haklı; gelin biz de çorbaya biraz daha tuz atalım.

Psikiyatristlere göre, depresyonun hemen sonrasında şizofreni gelir.

Şizofreni depresyonla başlar. Ve uzmanlara göre şizofreninin en kısa tanımı, "zihnin yarılması"dır.

● Uzaydan geldiğini iddia eden türkücü Mustafa Topaloğlu bir televizyon reklamına çıkıyor. Elindeki kullanma kılavuzunu göstererek, "faydalı bir eser" diyor. Milyonlarca insan Topaloğlu'nun sözüne inanıyor ve reklamını yaptığı televizyonu almak için bayilere koşuyor. Hatta bazıları daha da ileri giderek, bayilerden sadece "faydalı eser"i istiyor.

"Şizofreni her türlü ruhsal stresle başlayabilir. Hastalığa özgü bir başlangıç biçimi yoktur. Kimi vakalarda ilk belirtiler nevroz türlerinden birine benzerken, kimi zaman depresyon ya da maniyle başlar. İşte belirtileri."

● Televizyona çıkan bir güzellik kraliçesi, genç kızları televizyonun düzenlediği yarışmaya çağırırken, olayı daha da çekici hale getirmek için, Orhan Pamuk'un kendisinden telif isteyip istemeyeceğine bakmadan, "Birgün bir güzellik yarışmasına katıldım ve hayatım değişti" diyor.

● Genelkurmay'dan bir yetkili, Eşref Bitlis'in bindiği uçağın düşmesinin üzerinden neredeyse iki yıl geçtikten sonra televizyona çıkıp, uzun süren yorucu bir araştırma sonucu uçağın düşüş nedenini bulduklarını belirtiyor ve bunu da pilotların şuur kaybına uğramış olmaları olarak açıklıyor.

● Sabah gazetesi, bundan bir süre önce, dünya işten kovma tarihine geçecek bir yöntemle, telesekreterine not bırakarak, evet telesekreterine not bırakarak, Mete Akyol'u işten kovuyor. Daha sonra işsiz kalan Mete Akyol, Kanal 6'da Zeynep Özal'la "şike" kokan röportajı yapınca, bu kez aynı gazete "Olmadı Mete Abi" diye manşet atıyor.

"Şizofreni duygusal tepkilerde bozukluk, duygu azalması ya da küntlüğüne yol açar. Kimilerinde yersiz ve anlamsız görünen gülme, ağlama, taşkınlık gibi duygulanım bozuklukları görülür."

● İnter Star'da Objektif programını yapan Kadir Çelik, Hürriyet–Star kavgasında Erol Aksoy'a "Rum çocuğu" dedi, bir süre sonra da programı yayından kaldırılınca, konuşmaya başlamadan önce kebapçıdan çıkmış gibi ağzı sürekli sulanarak konuşan Fatih Altaylı'nın programına çıkıp, "Ben Başbakan'ın eşi hakkında bir program yaptığım için işimden kovuldum" diyor.

● Ramazan gelir gelmez, Kuran–ı Kerim tefsirinden Fethullah Hoca sohbetlerine, abdest ibriğinden namaz takkesine, hamam takunyasına kadar vermedikleri uhrevi birşey bırakmayan büyük gazeteler, bir yandan da avaz avaz bağırıyor, "Eyvah irtica geliyor. Merkezler n'olursunuz Refah'a karşı birleşin" çağrıları yapıyor. (Milliyet ise değiştiği için olsa gerek, Ramazan sayfasını bir solcuya yaptırdı ve ona "Din–Dünya–Devlet" gibi entellektüel bir de isim buldu.)

"Şizofrenik düşüncelerdeki bozukluğa, düşünce biçimi ve akışında ya da düşünce içeriğinde rastlanır. Düşünceyi oluşturan kavramlar arasındaki bağlantı kırılır. Birkaç sözcükten parçalar ya da kavramlar bir araya getirilerek karışık, anlamsız yeni sözcükler türetilir."

Bazı feminist kadınlar, Metin Kaçan–Alp Buğdaycı olayına adı karıştırılan ve şiirleri parçalanan Murathan Mungan'a destek veren aydınlara, devletin kimi Kürtler'e, "Siz önce PKK'yi kınayın, sonra istediğinizi söyleyin" demesi gibi; "Siz önce Güneş'in dövülmesini kınayın, sonra beraber Murathan'a yapılanı kınayalım" diyor. "Suçu sabit oluncaya kadar sanık suçsuzdur" evrensel hukuk ilkesini yazdığı bir yazı ile çiğneyip, mahkemeden önce Metin Kaçan ile Alp Buğdaycı'yı, bu arada Murathan Mungan'ı "harcayan" Zülfü Livaneli ise, yazısı çok tepki toplayınca, apar topar "Şiddete Hayır Kampanyası" başlatıyor.

● "Çok Özel" adlı, hergün özel hayatlara kamera sokan programın sunucusu İdil Çeliker de, kokain işine karıştığı iddiasıyla gözaltına alınınca, "Bana yapılan meydanın yargısız infazıdır" diye feryat ediyor.

"Şizofrenide yer, zaman ve nedensellik kavramları ortadan kalkabilir. Düzensiz, dağınık ve tutarsız sanrılardan en çok rastlananlar, cinsellik, büyüklük, hastalık, kötülük görme ve beden görünüşüne göre ilişkin olanlardır. Şizofrenide gerçeği değerlendirme yetisi bozulur, kişi duygu ve düşünceleriyle dış dünyada olanları birbirinden ayıramaz duruma gelir. Buna karşılık hastanın bilinci açıktır. Yönelim, zeka ve bellek bozuklukları yoktur."

Bir televizyon kanalında "Hangimiz Eşek" (o da ayrı konu ya!) diye bir dizi oynuyor. İzlenme oranı neredeyse Kemal Sunal filmlerine eşit. Birtakım adamlar var, bir de eşek, durmadan eşek adamlarla konuşuyor. Bitmedi şimdi sıkı durun, aynı eşeğin bir de 900'lü telefon hattı var. Bu hatta hergün yüzlerce telefon gidiyor. Kimbilir, belki de birbirleriyle konuşarak anlaşamayan insanlar, sorunlarına o masum eşeği ortak ediyorlar.

"Şizofreninin nedenleri ve yapısı tam olarak henüz çözülemediğinden, tedavisi konusunda da tıp dünyasında binlerce fikir hala birbiriyle çarpışıyor."

Havaş sofrasında akbabalar

Ayla ÖNDER

▼ Grevdeki Havaş'ın yaptığı hizmetleri Çelebi Yer Hizmetleri Şirketi üstlendi. Grev kırıcılığına soyunan Çelebi patronu 'torba torba dolarları' götürüyor, Üstelik bu işi Topkapı'dan 50 –75 bin TL yevmiyeyle topladığı acemi işçilerle gerçekleştiriyor. Hem de büyük bir risk altına girerek, insanların hayatını hiçe sayarak...

Sendikanın lokali tıklım tıklım.... Kapıdan giren önce grev nöbet çizelgesine bakıp görev saatini öğreniyor. Selamlaşmalardan sonra sohbete başlıyorlar. Havaş (Havaalanları Yer Hizmetleri A.Ş) işçilerinin hararetli tartışmalarına THY işçileri de katılıyor. Tartışmalar "kırılan grev" ve "ertelenen grev" üzerine. Aynı anda 23 Şubat günü grev pankartı asılacaktı HAVAŞ ve THY'ye.

Ne var ki hükümet "Milli güvenliği bozucu nitelikte" olduğu için THY grevini erteledi. Havaş'ın grevi ise devam ediyor.

Aynı işkolunun farklı birimlerinde çalışan, ancak ortak sorunlara sahip işçilerin tartışmaları sendikâ binasında büyük bir uğultu yaratıyor. Gazeteci gördüklerinde "nereden, hangi gazeteden" sorusunun yanıtını almak istiyorlar önce. "Çarpıtıp yazmamak" konusunda bir güven vermişseniz yavaş yavaş sandalyelere çöküp anlatmaya başlıyorlar.

Havaş grevi hizmetleri büyük ölçüde durdurdu mu? Uçaklar aksıyor mu? Burası en kritik nokta. Özel hava alanlarına yer hizmetleri veren Çelebi Şirketi, Havaş'ın bütün işlerini üstlenmiş durumda. Açıkçası grev kırılıyor. Buna rağmen grev etkili ve birçok alanda hizmetler yine de aksıyor.

Sendikaya gelip giden, fakat daha suskun ve kızgın işçiler var. Bunlar grevi ertelenen THY işçileri.

Önce grev aşamasına nasıl gelindiği noktasında bilgi verelim; 8300 THY çalışanı ile 2300 Havaş çalışanının örgütlü olduğu Hava-İş sendikası 1 Ekim 1994 tarihinde, hükümeti temsil eden TÜHİS ile masaya oturdu. Sendikanın hazırladığı taslakta, ücretlerin enflasyonun altında ezilmeyecek oranda artırılması, iş güvencesinin sağlanması ve iş koşullarının düzeltilmesi taslağın en önemli maddeleriydi. Ve toplusözleşme görüşmeleri tatsız başladı. İşverenin masadaki tutumu her zamankinden daha sert oldu. Daha önce kazanılmış hakları da geri almaya yönelik tutum içindeydiler. Görüşme3 ay sürdü. Nihayet 13 Şubat'ta tekliflerini lütfettiler. Birinci 6 ay için sıfır zam; ikinci 6 ay için yüzde17 zam; üç ve dördüncü 6 ay için de yüzde 15 zam. Sonuçta görüşmeler kilitlendi.

Trilyonluk uçaklara vasıfsız işçi

İşçilerin deyimiyle "bütçeye sürekli gelir getiren" Havaş işverene göre zarar ediyor. Oysa Havaş bir günde sadece İstanbul'da 69 uçağa hizmet veriyor. Üstelik dolar karşılığında. Grevden sonra devreye giren özel yer hizmetleri şirketi Çelebi Havayolları Yer Hizmetleri'ne ödenen ücret ise iki misli.. İşçilere göre, "torba torba dolarları götürüyor" Çelebi patronu. Çelebi, bunun hesaplarını çok önceden yapmış.

Bu insanların gözünü kar bürüyünce neler olmuş. Dinliyoruz işçi Hüseyin'den; "Çelebi grevden sonra Topkapı'dan işçi toplayıp getirdi. 200'e yakın vasıfsız işçi şimdi yükleme boşaltma işlemlerini yapıyor. 50 bin, 75 bin yevmiye ile çalışan bu insanların bizim işimizi yapması son derece riskli." Uçak motorunun altına giren işçinin en az üç ay eğitim alması gerektiğini duyunca şaşırıyoruz.

Grevcilerden bir başkası da sıfır zam önerenlere basın yoluyla seslenmek istiyor; "Bir tarafta sıfır zam önerip, diğer tarafta bu işçilere trilyonluk uçağı teslim ediyorsun. Bu durum hep kamufle ediliyor medyada."

Örgütsüz işçiler

Grevi kıran Çelebi patronuna söylenmedik söz bırakmazken, Çelebi'de çalışan işçiler hakkında olumsuz tek laf etmemeye özen gösteriyorlar. "Çünkü orada sendika yok. Onlar da güle oynaya çalışmıyorlar elbette" diyor otomatik şanzıman ve motor ustası Hasan Ceylan.

Hüseyin Gürbüz gazetelerin, yetkili mercilerin hiç dokunmadığı bir konuya getiriyor sözü. "Şu an bir uçağın düşmesi hiç sürpriz olmaz! Bakın, uçaklara konan yükler dengeli olmalı. Buna balans diyoruz biz. Önüne fazla, arkaya az yük konduğunda dengesi bozulabilir." Bünyamin Yılmaz da grevden sonra alınan vasıfsız işçilerden söz açıyor. "Uluslararası bir havalimanında Topkapı'dan getirilen 200 vasıfsız işçi çalıştırmak akıl alır gibi değil. Bunun büyük riski var. Yanlış bir yüklemede uçak kendini kurtaramayacak."

Greve bir çengel daha

Havaş grevine bir çengel de Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından atıldı. Sivil Havacılık Müdürlüğü grev başladıktan iki gün sonra Ulaştırma Bakanlığı'na başvurdu. Bu başvuru sonucu şöyle bir karar çıktı: "Sadece kendi uçaklarına hizmet vermek üzere ruhsat almış bulunan THY A.O'nun diğer hava taşıyıcılarına da mevcut imkanları ile yer hizmeti ve şehir terminali-havalanı arası yolcu taşıma işletmeciliği yapabilmesi için yetkili kılınmasına..." Bu şu demekti: T.C. Anayasası'nın çalışanlara tanıdığı hakkı kullanmak isteyen Havaş çalışanlarının grevini, Bakanlığın bu izniyle kırmak! Üstelik bunu Sivil Havacılık Yasası Yönetmeliği'nin birçok maddesini ihlal ederek yapıyorlar. Yani THY kendi personeline sürekli fazla mesai yaptırarak grev kırdıracak. Bu durumda Havaş sofrasına THY de bir akbaba konumunda.

THY yer hizmetleri birimi, grevdeki Havaş'ın işlerini yaparken tam verim alınıyor mu? Burada tepkiyi iş yavaşlatarak gösteriyorlar. Yükler bagaja daha yavaş konuyor. Bilet kontrol noktasında yolcu daha çok bekliyor. Bunlar kasıtlı tabii. "Harıl harıl çalışan biri hemen alaya alınıyor" diyor yükleme işçisi. "Oooo bakıyorum işi hızlandırdın!"

THY çalışanı Nabi Delice de YHK'ya gitme konusunu açıyor. "Şimdi Yüksek Hakem Kurulu (YHK) antidemokratik bir durum. Bize sopa gösteriyorlar. Bunu imzalayın yoksa YHK'ya gider. O zaman da izinler kırpılır, sosyal haklar elinizden alınır diye. Sanki insanları bu sefalet ücretine evet demeye zorluyorlar."

Basın çok irdeleyip duruyor olayı. Boyalı basın çok mu hevesli işçi haklarına. Elbette hayır. Hasan Ceylan şöyle diyor. "THY grevine bu kadar yer vermesinde ben medyayı samimi görmüyorum. Rauf Tamer işçi dostu mu? Köşesinde işçiye sıfır zam verilmesini eleştiriyor. Tutmuş orada işçiye akıl veriyor. "Orada işçiye değil hükümete akıl veriyor" yorumunu yapıyor. "Bunun için de cumbabanın gitme kaygısı da var. Adam hükümete yol gösteriyor. Bakın diyor, bu işçiye sıfır zam verirseniz 700 bin işçiyi de ayaklandırırsınız. Ardından hükümet gider mesajını veriyor."

Baba işi biliyor!

Ceylan'dan çağrı: 'Barış Zinciri'ne halka olalım

Petrol-İş Sendikası eski Genel Başkanı Münir Ceylan herkesi 'Barış Zinciri'ne katılmaya çağırdı. Ceylan yaptığı basın açıklamasında, "Kirli savaşın bir an önce son bulması, baskı ve şiddet politikaları yerine demokrasi ve siyasal çözümlerin yolunu açarak, Türk ve Kürt halkının yarınlarda da eşit şartlarda ve birlikte yaşamalarını gerçekleştirmek özlemiyle 'Barış Zinciri'nin vakit kaybetmeden oluşturulmasını" istedi. Ceylan bu amaçla 'demokrasi'den, 'özgürlüklerden', 'insan haklarından' ve 'halkların kardeşliğinden' yana tüm insanları Barış Zinciri'nin birer halkası olmak için,12 Mart günü Petrol–İş Sendikası Konferans Salonu'nda yapılacak toplantıya çağırdı. Bu toplantıda 'Barış Zinciri' komitesi seçilecek, bu komite 'Barış Zinciri' eylemini bir program çerçevesinde hayata geçirecek.

İsviçre'de BSP gecesi

İsviçre'nin Basel şehrinde 'Bugünkü Türkiye gerçeğinde BSP' konulu panel ve gece düzenlendi. Panele dergimiz koordinatörü Seyfi Öngider ve BSP Genel Başkanı Yardımcısı Sıtkı Coşkun katıldı. Coşkun, sosyalistlerin biraraya gelmesinin önemini anlatarak, bütün sosyalistleri BSP çatısı altında toplanmaya çağırdı. Öngider de, SÖZ'ün İsviçre'deki okuyucularına, gösterdikleri ilgiden dolayı teşekkür etti. Yaklaşık 800 kişinin katıldığı gecenin açılış konuşmasını ise Aziz Nesin yaptı. Geceye DEP milletvekili Zübeyir Aydar da katıldı.

Memurdan bahar atağı

Hatice CAN

Ankara– Kamu Çalışanları Sendikaları Kurultayı 25–26 Şubat günlerinde Ankara'da yapıldı. Kurultayda konfederasyonlaşma, demokratikleşme, özelleştirme, 5 Nisan paketi ve sendikal problemler gündeme geldi. Kurultayın kilit tartışma konusu konfederasyonlaşma oldu.

Konfederasyon kurulması konusunda dört temel görüş ortaya atıldı. İşçi ve memur ayırımının devletin ortaya attığı bir ayırım olduğu düşüncesinden hareketle, tüm çalışanların aynı sendikal çatı altında biraraya gelmesi önerisi genel kabul görmedi.

Konfederasyonlaşmayı tamamen gündem saptırma olarak niteleyen bir grup delege, konfederasyonun "bazı kişilere koltuk sağlayacak" bürokratik bir yapıdan ibaret olacağını savundu.

Konfederasyon çalışmasının, kamu çalışanlarının 1995 yılında yapacağı eylemlerin önüne geçmemesi gerektiği düşüncesinin sıkça vurgulandığı kurultayda, verilen eylem takvimi önergesi, Sağlık–Sen ve Bem–Sen üyesi oldukları söylenen bir grubun yoğun protestoları sonucu oylanamadı.

Sonuçta, konfederasyon kurulması önergesi benimsenerek, hazırlıkların dört ay içinde tamamlanması kararlaştırıldı.

Kurultay'da oluşturulan hazırlık komisyonunun sonuç bildirisi oylanmadığı için, kurulacak konfederasyonun ilkeleri belli olmadı. Bunun yanısıra 1994 Ağustos'unda Kamu Çalışanları Sendikaları Platformu Başkanlar Kurulu tarafından belirlenen ilkeler de Kurultay'a sunulup oylanmadı.

Mart eylemlerinin açılışını Eğitim–Sen yapacak. Öğretmenler, 9 Mart'ta, Milli Eğitim müdürlüklerine giderek toplusözleşme çağrısı yapacaklar.

Tüm Maliye–Sen Başkanı İrfan Erdemoğlu, 15 Mart'ta tüm illerde defterdarlıkları; 17 Mart'ta da Maliye Bakanlığı'nı toplusözleşmeye davet etmek için Bakanlığın önüne gideceklerini söyledi. Erdemoğlu, 29–30 Mart'ta yapılacak iş bırakma eyleminin de vergi toplama günleri dolayısıyla 30–31 Mart'a alınmasını istedi.

Kamu çalışanları 18 Mart'ta toplusözleşme istemiyle Başbakanlığa yürüyecekler.

Birleşik Taşımacılık Sendikası tarafından önerilen, ancak oylanamadığı için uygulanıp uygulanmayacağı belli olmayan eylem takvimi ise şöyle;

5–11 Mart toplu iş sözleşmesi çağrısı
18 Mart Başbakanlığa yürüyüş
29–30 Mart iş bırakma
20 Mayıs üç günlük iş bırakma
20 Haziran dört günlük iş bırakma
20 Temmuz süresiz iş bırakma

Kurultay, coşkulu ve zaman zaman da elektrikli bir havada geçti. Konuşmacıların çoğu Kurultay gündeminde 1995 eylem takviminin yer almamasını eleştirdi. Yapı Yol–Sen Başkanı Cengiz Faydalı, "Hükümet ne zaman 'yasa çıkacak' diye önümüze yem attı, konfederasyon çalışmaları başladı. Alanları bırakıp salonlara doluştuk. Burada 1995 eylem takvimi belirlenmelidir, konfederasyon çalışması eylemlerimizin önüne geçmemelidir" dedi.

Yapılan eleştiriler arasında, konfederasyonun yapay bir gündem maddesi olduğu, bazı sendikaların tabanlarına haber vermeden atamayla delege seçtikleri, 20 Aralık eylemlerinden sonra gelen saldırıların (sürgünler, para cezaları) göğüslenemediği görüşleri yer aldı.

Irak'lı Kürt temsilciler ile MİT'in içsavaş öncesi görüştüğü ortaya çıktı

Irak Kürdistanı'nda MİT valsi

▼ Irak Kürdistan Birleşik Cephesi ile Milli İstihbarat Teşkilatı görevlilerinin, Kuzey Irak'ta çatışmaların başlamasından hemen önce bir dizi toplantı yaptığı ortaya çıktı. Toplantıya Kürdistan Birleşik Cephesi'ni temsilen Kürdistan Yurtseverler Birliği Lideri Celel Talabani ile Kürdistan Demokrat Partisi Lideri Mesut Barzani'nin kardeşi Necîrvan Barzani katıldı.

▼ Görüşme tutanaklarına göre, Kürt temsilciler Musul ve Kerkük konusunda Türkiye'den ABD planı olarak bilinen işgal senaryosunun yaşama geçirmesini istediler. Buna karşılık MİT mensupları Kürtler'in taleplerinde ne derece samimi olduklarını bilemediklerini söylediler. Kürt temsilciler, Türkiye'nin Osmanlı İmparatorluğu'nun varisi olarak Musul ve Kerkük'le ilgilenmesini talep ettiler.

Mustafa ERDOĞAN

Kuzey Irak'ta hala devam eden içsavaştan önce MİT yetkilileriyle görüşen Talabani Türkiye'ye Musul ve Kerkük'ü işgal teklifinde bulundu.

Ankara– Irak Kürdistan Birleşik Cephesi ile Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) görevlilerinin, Kuzey Irak'ta çatışmaların başlamasından hemen önce bir dizi toplantı yaptığı ortaya çıktı. Toplantıya Kürdistan Birleşik Cephesi'ni temsilen Yekitiya Niştimanên Kurdistan/ Kürdistan Yurtseverler Birliği (YNK) Lideri Celel Talabani ile Partîya Demokratên Kurdistan/Kürdistan Demokrat Partisi (PDK) Lideri Mesut Barzani'nin kardeşi Necîrvan Barzani katıldı.

MİT'in "çok gizli" ibaresi ile belgelediği görüşme tutanaklarına göre, Kürt temsilciler Musul ve Kerkük konusunda Türkiye'den ABD planı olarak bilinen işgal senaryosunu yaşama geçirmesini istediler. Buna karşılık MİT mensupları Kürtler'in taleplerinde ne derece samimi olduklarını bilemediklerini söylediler.

Tutanaklarda neler var

Irak Kürdistan Birleşik Cephesi temsilcileri ile MİT'in Kuzey Irak'ta gerçekleştirdiği görüşmelerde Kürt temsilciler, Türkiye'nin Osmanlı İmparatorluğu'nun varisi olarak Musul ve Kerkük'le ilgilenmesini istediler. Özal döneminin ABD planı olarak bilinen bu yöntemi Kürt temsilciler Türkiye'nin sınırları içindeki Kürt sorunu içinde bir çözüm yöntemi olarak öneriyorlar. Belgede YNK lideri Celal Talabani "C.T" biçiminde kodlanırken, PDK temsilcisi Necîrvan Barzani "Nervan", Türk temscilcisi ise "M.T" biçiminde kodlanmış. Görüşmelerin konu ile ilgili bölümleri şöyle: C.T.: Ortadoğu'da Türkiye'nin geleceğini Araplar'dan önce Kürtler gördü. Siz bir yerde Osmanlı İmparatorluğu'nun varisisiniz. Bu size belki bazı haklar verir ama vecibeler de yükler. Biz Kürt ulusu, varlık ve kültürümüzün muhafazasını burada arıyoruz.

M.T.: Bu sözleri çok duyuyoruz. Bir Arap ülkesinin Dışişleri Bakanı, "başımıza gelen bunca felaket Osmanlı bizi bıraktıktan sonra geldi. Bu Allahın bize bir ihtarıdır" diyor. Biz Türkiye olarak bunları sadece dinliyoruz. Buna inanıyoruz ya da inanmıyoruz ayrı bir mesele bu. Ama suçlanan ülke olmak istemiyoruz. Mesela Musul Kerkük sorunu devamlı gündemde tutulur bizi suçlamak için, oysa resmi makanların bu yolda niyeti de yoktur teşebbüsü de. Ama sürekli suçlanırız. Açık söyleyelim bizim ne Osmanlı mirası ile, ne de Musul Kerkük ile bir ilintimiz var.

C.T: Keşke olsaydı. Bu sözlerinizi üzüntü ile dinledim. Bu konuda söylentiler başladığında, hele bunlar artınca çok sevinmiştik. Söyledikleriniz beni hayal kırıklığına uğrattı. Keşke bu konuya gerçekten yakınlık ve ilgi duysaydınız da, bizi de kurtarsaydınız.

Irak Kürtleri de Türk

Belgenin giriş bölümünde ise, görüşmeye Türkiye adına katılan görevlinin Kürt temsilciler hakkındaki görüşleri yer alıyor. Görevli, görüşmelerde Kürt temsilcilerin hal ve tavırlarından psikolojik sonuçlar çıkarıyor. Ve samimi olup olmadıkları konusunda yargıda bulunuyor.

Türk görevli PDK temsilcisi Necirvan Barzani ile Irak Kürtleri'nin de Türk kökenli olduğnu bir süre tartışıyor. Ancak bu tartışmanın daha önce yapılan bazı temaslarda da yer aldığı belgeden anlaşılıyor.

Belgede MİT görevlisinin YNK temsilcisi Celal Talabani'ye Necirvan Barzani'den daha az güvendiği belli oluyor. Görevlinin üst makamlar için belgeye düştüğü notlarda, Talabani'nin davranışlarının daha sıkı gözlendiği ve Talabani hakkındaki yorumların daha temkinli yapıldığı anlaşılıyor. Sözgelimi Barzani ile ilgili bölümlerde, "doğru söylediğine eminim, ikna oldum" gibi terimler kullanılırken, Talabani için hep bir kuşku payı bırakılıyor. Görüşmede Talabani'nin bunu farkettiği de gözleniyor. Örneğin Talabani, sık sık görüşlerinde samimi olduğunu belirtiyor.

PKK için çözüm önerileri!

MİT– Kürdistan Birleşik Cephesi görüşmesinde Talabani Türkiye'yen PKK sorununu çözümlemesi için de bazı öneriler geliştiriyor. Önerilerinin temel mantığını Kerkük ve Musul ile birlikte Kuzey Irak'ın Türkiye'ye bağlanması biçiminde somutlaştıran Talabani, Türk görevliye PKK sorununu nasıl çözümlemeleri gerektiği konusunda fikir verebileceğini belirtiyor. Ancak, böyle bir talebi beklemeyen Türk görevli bu konuyu daha ayrıntılı görüşmek üzere konuyu değiştiriyor. Görüşmeden anlaşıldığı kadarıyla Talabani, Türkiye'ye bağlanıp kapsamlı bir özerklik istediklerini söylüyor. Bu konu ile ilgili olarak, Talabani'nin söyledikleri şöyle:

"Aşağı yukarı bütün Kürtler bağımsız Kürt devleti kurulamayacağının idrakine varmıştır. Öldüğü için isim verebilirim. Kassemlu (İran PDK eski Genel Sekreteri) bu gerçeğe ilk varanlardan biri idi. Devlet bir hayaldir. Şimdi bizim için ana stratejik amaç Kürtler'in kültürel kimliklerinin korunması ve çeşitli baskılardan kurtarılmalarıdır. Ancak Kürt nüfusu barındıran dört ülkeyi de karşımıza alarak bu amaca varılamayacağının idraki içindeyiz. Bu devletlerden hiç değilse birinin desteğine muhtacız. Kültürel değerleri, özellikle batı aleminin bir parçasını oluşturması nedeniyle oynadığı köprü rolü ile bu ülke ancak Türkiye olabilir."

"Böylesine açık ve doğrudan bir istek beklemediğim için vakit kazanmak ve düşünmek maksadı ile konuyu değiştirdim" diye bir not düşen Türk görevli, Talabani'ye Irak'da yaşayan Türkmenler'le ilgili soru soruyor. Talabani yanıt olarak Türkmenler'in de en az Kürtler kadar Kuzey Irak'ta söz sahibi olduğunu bildiriyor. Görevli daha sonra Talabani'nin taleplerine rağmen, Kürt devleti için neden batılı ülkelerle temaslarda bulunduğunu soruyor. Talabani'nin bu soruya yanıtı ise şöyle:

"Kuşkunuzu anladım. Ben cephe temsilcisi olarak Türkiye Kürtleri'nin temsilcisi değilim, olamam da. Bizim aramızda şöyle bir kanaat var: Türkiye'deki Kürtler kadar demokratik hakka sahip olalım, bizim için sorun bitmiştir. Bizim Türkiye'deki Kürtler'le hiçbir ilgimiz yok."

Tüm bu diyalogların ardından, Türk görevli ile Kürt temsilciler belli bir uzlaşma sağlayamadan görüşmelerden ayrılıyorlar. Türk görevlinin sonuç notu ise şöyle: "Buna herhangi bir cevap vermedim, konuşma tekrar buluşma dileğiyle sona erdi."

Neden savaşıyorlar?

Irak Kürdistan'ında Körfez Savaşı'ndan sonra Kürt bölgesi Çekiç Güç koruması altında yeni bir statüye kavuşturuldu. Savaşın ertesinde yapılan seçimler sonucunda Kürtler kendi parlamentolarını oluşturdular. Bölge fiili olarak neredeyse devlet statüsüne kavuştu. Türkiye Özal'ın ölümünün ardından bu durumdan duyduğu rahatsızlığı dile getirmeye başladı. Özal–ABD planı SHP–DYP koalisyonu tarafından devam ettirilmeyince, bölge tamamen Çekiç Güç kontrolünde belirsiz bir döneme girdi. Bu gelişmelerden sonra da Barzani ve Talabani güçleri arasında çatışmalar başladı. Kürt kültürüne 'Brakuji' olarak geçen kardeş kavgası yıllar sonra yeniden başlamıştı. Çatışmaların gerekçesi ise, Habur Gümrük Kapısı'ndan elde edilen gelirin bölüşümünde yaşanan anlaşmazlıklar olarak gösterildi. Ancak durum hiç de sanıldığı gibi değildi. Gerek MİT belgesinden öğrendiklerimiz, gerekse savaşın seyri, Irak'ın kuzeyinde yaşayan Batılı bir diplomatın iddiasına göre, Fransa, Rusya, Türkiye bloku ile ABD–İngiltere blokunun strateji savaşı olduğu savını güçlendiriyor.

Barzani'nin Türkiye temsilcisi Sefin Dizeyi:

ABD ile Fransa itişiyor

Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi'nin Saddam yönetimine uyguladığı ambargonun devam etmesinden yana olduğu hatırlatan Sefin Dizeyi, SÖZ'e yaptığı açıklamada, Fransa ve Rusya'nın Saddam'a yönelik ambargonun kaldırılmasından yana olduğunu ve Irak yönetimi ile sıcak temas halinde olduğunu söyledi. Fransa ve Rusya'nın politikasının ABD'nin genel politikası ile bu anlamda çeliştiğini belirten Dizeyi, ancak bu ayrılığın BM Güvenlik Konseyi'nin genel yaklaşımını değiştirmeyeceğini söyledi. Dizeyi, bölgedeki belirsizliğin devam etmesini Irak'a komşu ülkelerle batılı ülkelerin Kürtler'le ilgili kararlı politikalarının bulunmayışına bağladı

.Dizeyi ile PDK–YNK çatışmaları, ABD, Fransa ve Rusya'nın bölgedeki politikası üzerine yaptığımız söyleşinin soru ve yanıtları şöyle:

Kamuoyunda Kuzey Irak'ta yaşanan çatışmaların nedeni; Habur Gümrük kapısından elde edilen gelirin paylaşımı olarak gösteriliyor. Sizce tek gerekçe bu mu?

Dizeyi: Tabii ki yalnızca bu değil. Bu kardeş kavgasının uzun bir geçmişi var. Gerek 1993–94 yıllarında YNK'nin Kürdistan İslami Partisi ile olan çatışmaları döneminde, gerek YNK'nin partimizle mayıs ayında giriştiği çatışmalar döneminde Habur sınır kapısı kapalıydı. Dolayısıyla daha önemli nedenler var. YNK askeri yöntemlerle Kürdistan'da hakimiyet kurmak istiyor. Bu nedenle Kürt siyasal oluşumlarıyla yaklaşık 3 yıldır çeşitli gerekçelerle çatışma çıkarmıştır. Oysa, seçimler sonucunda oluşturduğumuz parlamentonun inisiyatifini tanıyacağımız yolunda mutabık idik. Biz, Saddam'ın diktatörlüğünü kaldırdık, YNK'nin diktatoryasına da tahammül edemeyiz. Ancak, Habur gelirleriyle ilgili anlaşmazlık yenidir. Habur'dan elde edilen gelirler çatışmalar öncesi dönemde iki parti temsilcilerinin yer aldığı bir kurul tarafından denetleniyordu. Karışıklık döneminde Habur gelirlerinin biriktiği Erbil'deki Merkez Bankası'ndan 14 milyon dolar usulsüz biçimde alınmıştır. Aynı şekilde tütün ve çimento fabrikalarının gelirlerinde de yolsuzluk yapılmıştır. Bunun yanısıra İran sınır kapısından elde edilen gelirler de aynı şekilde YNK tarafından gaspedilmiştir. Biz bu kaybolan gelirlerin hükümetimizin oluşturacağı bir heyet tarafından denetlenmesini ve hazineye kaydedilmesini istedik, YNK buna yanaşmadı. YNK, "Giden paralar gitsin, Eylül'den itibaren yeni kayıtar tutalım" gibi bir yaklaşım içine girdi.

Irak Birleşik Kürt Cephesi'nin şu anki durumu hakkında bilgi verebilir misiniz?

Cephe bugün de etkinliklerini sürdürüyor. Ancak bugün parlamento olduğu için Cephe'nin bağlayıcı etkisi azaldı. Bu cephenin içinde PDK, YNK, Kürdistan Halk Partisi, PASOK, Kürdistan Komünist Partisi, Kürdistan Sosyalist Partisi, Kürdistan Bağımsızlık Partisi ve Asur Partisi'nin temsilcileri yer alıyor.

Bölgenizde yaşanan çatışmaların sadece Kürtlerarası iç savaş değil de, emperyalist ülkeler arasındak nüfuz savaşı olduğu söyleniyor.

Bu tür senaryoları biliyoruz. Irak Dışişleri Bakanı da benzer şeyler söyledi. Ancak biz bunu tekzip ettik. Süleymaniye'nin doğusunda yer alan Kesnezan bölgesinde YNK'lilerle giriştiğimiz bir çatışmada, yeni getirilmiş, Irak yapımı bol miktarda silah ele geçirdik. Bunun yanısıra Irak ordusunda görevli olan bazı Kürt kökenli subayların YNK'yle Saddam arasında mekik dokuduklarını da biliyoruz. Bu subaylardan biri Herki aşiretine mensup, binbaşı düzeyinde Irak İstihbaratına bağlı bir subay. Bağdat yönetimiyle doğrudan temas halinde olduklarına ilişkin elimizde önemli bilgiler var.

Fransa ve ABD'nin bu savaşa ne ölçüde müdahaleleri var?

Biz Kürtler başkalarının politikaları ne olursa olsun daha akılcı politikalar üretmek zorundayız.

Yabancıların ya da düşmanlarımızın uyguladıkları hileler ne olursa olsun, biz tecrübelerimize dayanarak daha barışçı bir politika izlemeliyiz. Maalesef YNK düşmanlarımızın planlarını yaşama geçirmelerine yardımcı oluyor

'Zaho'daki bombalama PKK'nin işi değil'

SÖZ, Ankara– KDP Türkiye Temsilcisi Sefin Dizeyi, Zaho'da gerçekleştirilen ve 76 kişinin ölümüne neden olan bombalama eylemini PKK'nin yapmadığını söyledi. Dizeyi, daha önce de Saddam yönetiminin ajanları tarafından benzer eylemlerin gerçekleştirildiğini hatırlatarak, bu eylemde de benzer bir durumun olabileceğini söyledi.

Kuzey Irak'ın Zaho kentinde bir arabaya yerleştirilen bombanın geçtiğimiz pazartesi günü patlaması sonucu 76 kişi yaşamını yitirmiş ve 140 kişi yaralanmıştı.

Kuzey Irak'da daha önce benzer provokasyonların yapıldığını hatırlatan Dizeyi, Söz'e konu ile ilgili olarak bilgi verdi. Son eylemle ilgili olarak YNK'yi suçlayan Dizeyi, eylemin daha kapsamlı olarak planlandığını belirtti. Bir bombanın da Selahattin kentine yerleştirildiğini söyleyen Dizeyi, eylemin amacının Zaho–Selahattin transit yolu üzerinde denetimi kaybeden Talabani'ye yol açmak olduğunu öne sürdü. Dizeyi, Zaho'da patlayan bombanın Habur sınır kapısından elde edilen gelirlerin toplandığı merkezin önüne yerleştirilmesinin dikkat çekici olduğunu söyledi. Olayda Saddam ajanlarının parmağı olduğunu belirten Dizeyi, eylemi PKK'nin gerçekleştirmesinin mümkün olmadığını da sözlerine ekledi.

Zoraki Yolcu–Zorlu Yolcu

Veysi SARISÖZEN

Türkiye Gümrük Birliği'ne girmeli mi, girmemeli mi? Evet mi, hayır mı? Sosyalistlere sık sık sorulan bir sorudur bu. Basit gibidir, ama şaşırtıcıdır da. O halde yanıt gereklidir.

Türkiye'de Gümrük Birliği'ne karşı çıkan güçler var. Yandaş olanlar da.

İslamcılar, Gümrük Birliği'ne "radikal" bir şekilde karşı çıkıyorlar. Olacak iş değil ama, onların da yanında Kemalistler aynı konumu paylaşıyor. Bir kısım "iç pazar" vurguncusu kapitalist de Gümrük Birliği'ne kahramanca direniyor. Bazı sosyalist çevrelerde ise bir nostaljidir gidiyor: "Onlar ortak, biz pazar" sloganının yerini, neredeyse "onlar birlik, biz gümrük" sloganı aldı alacak. Ortaya sanki bir geniş cephe çıkmış gibidir.

Bir de Gümrük Birliği yanlısı cephe var. Hükümet partileri, ana muhalefet partisi, gizli hükümet ortağı MHP, çiçeği burnunda olmak anlamında "yeni" olan Yeni Demokrasi Hareketi, marksiste dinozor diyen, ama sözde "çağdaş" politik strateji gıdasını, 19 yy. sonu Rusya'sında boy vermiş Struve'nin adıyla anılan yasal marksizmden alan bazı köşe yazarları ve elbette bez satabilmek için hepimizi, bu arada Kıbrıs Türkleri'ni de satmaya hazır kapitalistler Gümrük Birliği cephesinin babayiğitleridir.

Marksistin yeri neresidir? "Hayır" diyenlerin mi, yoksa "evet" diyenlerin mi yanında olacağız? "Öncülük"ten hoşlanmayan yanlara savrulur. Oysa öncülük iddia değil, öncü tutum alma yeteneğidir.

. Eğer kendimizi burjuvazinin feodalizmi çözmek için debelendiği fi tarihinde yaşıyor sansaydık, Gümrük Birliği'ne "evet" diyenleri, "hayır" diyenlere karşı gönül rahatlığı ile desteklerdik. Neyse ki, fi tarihinde değil de, şimdiki tarihte yaşıyoruz. Şimdiki tarih Türk kapitalizmi ile dünya kapitalist entegrasyonunun etle tırnak gibi bütünleştiği bir tarihtir. Kapitalizm yıkılmadan, kapitalist entegrasyon önlenemez. Gümrük Birliği, Türk kapitalizmi için alternatifi olmayan entegrasyon biçimidir. "Evet" diyenin de, "hayır" diyenin de ortak kapitalist yolu, kapitalist entegrasyon yoludur aynı zamanda. Bu yolu desteklemek, bindiği otobüste şoförü desteklemek için önündeki kolduğu kan–ter içinde itekleyen adamın durumuna düşmek gibi bir şeydir.

Kapitalizme karşı olan, belli ki, onun entegrasyon biçimlerine de karşıdır. Yaşlanmış kapitalzm çağında bu tartışmasızdır. Fakat bu karşıtlıktan, hemen şimdi uygulanmak üzere, basmakalıp bir "kahrolsun Gümrük Birliği ve onun işbirlikçileri" türünden bir çizgi üretilemez. Şu sıralarda sosyalizmi kurmayacağımıza göre, Gümrük Birliği dışında kalmış bir Türk kapitalizminin emeğin çıkarına olduğunu savunmadıkça ve bu kapitalizmden ilerici bir misyon beklemedikçe, "kahrolsun Gümrük Birliği" sloganı marksist bir çizgi vermez. Ulusal kapitalizmi destekleme adına Gümrük Birliği'ne karşı çıkış, bindiği otobüsü durdurmak için vargüçle arka cama abanmaya benzer.

Gelin Gümrük Birliği'ne "evet mi hayır mı" türünden diyalektikdışı bir zıtlığa sıkışmadan, Gümrük Birliği karşısında marksist bir tutum almaya çalışalım. Marksistin yeri neresidir? "Hayır" diyenlerin mi, yoksa "evet" diyenlerin mi?

Gelin Gümrük Birliği'ne "evet mi hayır mı" türünden diyalektikdışı bir zıtlığa sıkışmadan, Gümrük Birliği karşısında marksist bir tutum almaya çalışalım. Marksist ne yapmalı?

Birincisi, dört yanını gümrük duvarlarıyla koruyan bir ulusal kapitalizmin bugün artık büsbütün mümkün olmadığını, Gümrük Birliği'ne karşı çıkan islamcıların ya "takiyye" yaparak yalan söylediklerini, ya da değer taşımayan bir gerici ütopya peşinde koştuklarını, Kemalistlerin de benzer bir konuma düştüklerini ilan etmelidir.

İkincisi, bu aşamada Türk kapitalizminin dünya entegrasyon süreçlerine çekilişinin kaçınılmazlığını göstermeli, bugün için –örneğin bir sosyalist entegrasyon gibi– bir başka alternatif olmadığını açıklamalı, aynı zamanda bu kaçınılmaz gidişin Türk kapitalist ekonomisinde meydana getireceği çalışanlar aleyhine sonuçları sergilemeli ve entegrasyon yandaşlarının, bu arada "globalist" ve "yeni dünya düzenci"lerin bu gidişi "ilerici", "çağdaş" bir gidiş gibi gösteren siyasetlerinin iç yüzünü açığa vurmalıdır.

Üçüncüsü, Türkiye'yi Gümrük Birliği'ne almak isteyen Batılı kapitalist devletlerin Türk pazarındaki emperyalist çıkarlarını sergilemeli, bunun, ikinci sınıf emperyalist Türk kapitalizmi ile birlikte, onun da hegemonyacı iştahına yanıt vererek, bölge pazarlarını yeniden paylaşma girişiminden başka bir şey olmadığını göstermelidir.

Dördüncüsü, Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne yeşil ışık yakan Batılı devletlerin, bu tutumlarıyla Türkiye'de insan hakları ve Kürt sorunu ile ilgili öne sürdükleri çözüm taleplerinden nasıl kolayca döndüklerini, emperyalizmin ipiyle kuyuya inmenin mümkün olmadığını, demokrasinin de, kirli savaşa son vermenin de yalnızca çalışan halkların ortak mücadelesi sonucu sağlanacağını ortaya koymalıdır.

Beşincisi, özel olarak Gümrük Birliği, genel olarak kapitalist entegrasyon koşullarında, Türkiye'deki çalışan kitlelerle, başta ilgili ülkeler B. Avrupa ve bölgesel hegemonya kavgasının kızıştığı komşu ülkeler emekçileri arasında enternasyonalist ilişkilerin bugün her zamankinden daha acil olduğunu ilan etmelidir.

Bu anlatılanlardan şu sonuç çıkar: Millicilik ya da islamcılık adına entegrasyona karşı yalıtılmış, ulusal kapitalizmi savunmak gericilik; bu gericiliğe karşı entegrasyonu savunmak ultra–gericiliktir. Entegrasyonun kaçınılmazlığını görmek ve emekçileri Gümrük Birliği koşullarında sınıf savaşına hazırlamak devrimciliktir.

İşte böyle...

Gümrük Birliği, Türkiye'nin ve dünyanın kapitalist yollarında giden entegrasyon otobüsüdür. Çoktan beri yola çıkmıştır. Sosyalist ise, şoför mahallini işgal edemediği için bu otobüsün zoraki yolcusudur.

Ne yapmalı?

Otobüsten düşünsel olarak inmeliyiz ve pratik olarak da, direksiyona geçebilmek için, arabada kavga çıkarmalıyız.

"Mutabakat" çığırtkanı dehşetle soracak: "Hepimiz içindeyiz, ya devrilirse?!."

Nerede o günler...

Kadınları 'mutfağa' döndürme kampanyası mı?

Hatice CAN

Ankara– Metafizik bir yaklaşım olacak ama, bu yıl kadınlar için "uğursuz" başladı. Bundan sonra ne olacağı pek bilinmese de, daha büyük uğursuzluklarla devam edeceğe benziyor. Belediye başkanları kadın sığınma evlerini kapatmaya çalışıyor. Milli Eğitim "iffetsiz kızlar"ı yeni hazırladığı disiplin yönetmelikleriyle öğrenim hakkından yoksun bırakıyor, sendika başkanları kadınları devlet yönetmeye layık bulmuyor, valilikler birçok meslekteki kadına "fahişelik yapabilir" şüphesiyle vesika vermeye devam ediyor. Diyanet İşleri Başkanı "kadınların dövülebileceği" fetvasını veriyor. Ve kadınlara yönelik tecavüz her düzeyde doludizgin devam ediyor.

Saydığımız olaylar, 1995'in ilk iki ayında gündeme geldi. Bu manzara adeta kadınları "mutfağa" döndürme, yani kıyısından köşesinden de olsa yer almaya çalıştıkları toplum yaşamından dışlama kampanyasına dönüştü.

Kadınlar vardır

Kadınların 1980'li yıllarda yükselen mücadelesi daha çok "Dayağa hayır!" ve "Bedenimiz bizimdir, cinsel tacize hayır!" sloganlarıyla hatırlanır. Açılan birçok kampanya somut ve kurumsal ürünler de verdi. Dernekler, vakıflar, kadın kütüphaneleri, danışma merkezleri ve sığınmaevleri.. Bunlar tek başlarına gerçekleştirdikleri.. Bir de kamuoyunu etkileyerek, bizzat içinde yer alarak yapılmasını sağladıkları işler var. Bir devlet bakanlığı kurulması, buna bağlı çeşitli hizmet birimlerinin ve devlet sığınmaevlerinin gerçekleştirilmesi gibi. Ancak, kadın örgütleri ve grupları kadınların kendi inisiyatifleri dışında verilen hizmetlerin her an geri alınabileceğini görüyorlar. Bu hizmetler dışardan verildiği, geri alındığında sahip çıkılmayacağı için, kadınların kurumsal örgütlenmelerinin bağımsız olması gerektiğini savunuyorlar. İşte tam burada işler çetrefilleşiyor. Kadınların yıllarca emek verip ortaya çıkarttıkları sığınmaevleri, farklı bir zihniyet tarafından bir günde yıkılmaya çalışıyor.

Anayasa'nın 42. maddesinde "kimse eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz" deniyor. Maddede bir eksiklik var galiba, "bakire olduğu sürece" kaydı unutulmuş. Yasa ve yönetmelikler Anayasa'ya uygun olarak çıkartılmak zorunda olduğuna göre, Ortaöğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliği'nin bu iffet maddesi mi, yoksa Anayasa mı yanlış, içinden çıkamadık.

İffetsiz kızlar

Geçtiğimiz günlerde epey fırtına kopartan yönetmeliğin "iffet" maddesi toplumun birçok kesimini yerinden sıçrattı. Yönetmeliğin 17. maddesinin "örgün eğitim dışına çıkarılmayı gerektiren davranışlar" bölümünde şöyle deniyor: "İffetsizliği tesbit edilmiş olmak, herhangi bir kimsenin iffet ve namusuna tecavüz etmek."

Yönetmeliğe ilk tepki Eğitim-Sen Sendikası'ndan geldi. Sendika yöneticileri yönetmelik hazırlanırken sendikanın, velilerin, öğrenci temsilcilerinin, bilimcilerin görüşlerine başvurulması gerektiğini söylediler.

Çağdaş Hukukçular Derneği Kadın Komisyonu üyesi Avukat İlknur Kalan ise, hukukta "iffet" diye bir kavramın yer alamayacağını, ahlaki bir kavram olduğunu belirterek, "çünkü iffet herkese göre değişir. Kimine göre erkeklerle öpüşen bir kız da iffetsizdir, mini etek giyen de" dedi.

Öyle de oldu. İffet tartışmaları başlayınca, Zaman gazetesi yayınlarında günlerce, iffetin sadece "bekaret" olmadığını, oğlanlarla öpüşen, "cinsi haz duyarak" başkalarına sarılanların da iffetsiz olduğunu savundu. İlknur Kalan Türkiye'de yasaların cins ayrımcı hükümlerle dolu olduğunu vurgulayarak, "parmak kadar çocukların iffeti sorgulanamaz" dedi.

Milli Eğitim Bakanı nihayet, birçok kadın kuruluşunun, İnsan Hakları Derneği'nin ve sendikaların protestosuna yol açan yönetmeliğin "bekaret" maddesinin yeniden ele alınacağını söyledi.

Bakana soruyoruz: Sayın Bakan, bu maddeyi değiştirirken, yine aynı kişilere mi danışacaksınız, maddenin mantığını mı, yoksa formüle ediliş tarzını mı değiştireceksiniz?

Güya politika yapıyor

"Ülkeyi kadınların yönetmesiyle erkeklerin yönetmesi bir değil".

Bu sözler Türk-İş Genel Başkanı Bayram Meral'e ait. Cins ayrımcılığı sosyal statü ve meslek tanımıyor. Yüzbinlerce işçi kadını da "temsil" eden Bayram Meral, Başbakan Tansu Çiller'i eleştirmeye çalışırken işi, kadınların duygusal yapıları nedeniyle tahammül güçlerinin sınırlı olduğu ve ülkeyi yönetemeyeceklerini söylemeye kadar vardırıyor.

Bayram Meral'e soruyoruz: Sayın Meral, kadınlara bu şekilde baktığınız için mi konfederasyonunuzda bir tane bile kadın sendika başkanı yok?

Hamamda ayrımcılık

Kadın erkek eşitsizliği hamamda bile kadınları takip ediyor. Tellak olmak isteyenler serbestçe çalışabilirlerken, kadınlar natır olmak isteyince, yörenin en büyük mülki amirinden izin almak zorundalar.

Polis Vazife ve Selahiyetleri Yasası'na göre, natırların yanısıra, büyük otellerin havuzları, jakuzileri, saunaları ve masaj salonlarında çalışan kadınlar da vali ya da kaymakamdan izin almak zorunda. Bitmedi, içkili gazino, bar gibi yerlerde çalışan erkekler için izin alınmazken, buralarda çalışan tuvaletçi, temizlikçi, servis elemanı kadınların dahi izin almaları gerekiyor? Ayrıca bu kadınların 21 yaşını aşmış olmaları koşulu da aranıyor.

Dahası kocası tarafından, ev sahibi tarafından, babası tarafından öldürülen kadınlara, sokakta, evde, işyerinde tacize, tecavüze uğrayan kadınlara, bu konuların medyada nasıl işlendiğine hiç değinmedik.

Şimdi herkese soruyoruz: Bu toplumda kadınlara hangi rol biçiliyor, kadınların toplum yaşamından dışlanması için bir kampanya mı yürütülüyor?

Gönül Morgül
Nuran Ağan
Semra Somersan
Beril Eyüboğlu
Nadire Mater
Yelda
Sonat Zelyut
Filiz Koçali
Filiz Karkuş
Fatma Mefkure
Esra Koç

8 Mart kadın etkinlikleri

KİM	NE	NEREDE (adres)	Gün-Saat
Birleşik Sosyalist Parti	Bildiri dağıtma, afiş asma	İstanbul genelinde	2-8 Mart
Evrensel Kültür Merkezi	"Kadın gözüyle kadının fırçasından" karma Resim sergisi ve kokteyl	Evrensel Kültür Merkezi (İstiklal cad. Aznavur pasajı 212/6 Galatasaray)	3 Mart Saat:15.00
Evrensel Kültür Merkezi	8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü şenliği	Kartal Spor Salonu Kartal/Esentepe	4 Mart Saat:12.00-18.00
İstanbul Kadın Kuruluşları Birliği	"Kadın haklarının gelişiminde kadın örgütlerinin rolü" paneli	Küçük Sahne-Beyoğlu	6 Mart Saat:11.00
Yunus Emre Kültür Merkezi	"Ders kitaplarımız kadın kimliğini nasıl oluşturuyor" konulu konferansı	Ataköy 9. Kısım	6 Mart Saat:14.00-16.00
İstanbul Kadın Kuruluşları Birliği	"Düşler" adlı bale gösterisi ve Şan Resitali	Küçük Sahne - Beyoğlu	6 Mart Saat:19.30-21.45
DİSK Kadın Dairesi	1946'da ilk kadın sendika başkanı olan Zehra Kosova'ya Emek Kadın Ödül töreni	DİSK Genel Merkezi-Merter	8 Mart Saat:19.00
Azadi Gazetesi Kürt Kadın Grubu	8 Mart Şenliği	Stran Kültür Merkezi-Aksaray	5 Mart Saat:12.00
Emekçi Kadınlar Birliği	Miting	Abidei-Hürriyet Meydanı-Şişli	11 Mart Saat:11.00
-8 Mart Kadın İnisiyatifi	Sokak Şenliği (Şiir, müzik ve halk oyunları etkinlikleri-Çeşitli kadın gruplarının standları)	Kadıköy - Eminönü iskelesi önü	11 Mart Saat:12.00
İşçi Partisi	8 Mart Gecesi	Anadolu düğün salonu-Okmeydanı	8 Mart Saat:19.00-23.00
Emekçi Kadınlar Bütünleştirme Derneği	Miting	Abidei-Hürriyet meydanı-Şişli	11 Mart Saat:11.00
Pir Sultan Abdal Canlar Derneği	8 Mart konulu panel	Yunus Emre Kültür Merkezi	5 Mart Saat:14.00
Kadın Eserleri Müzesi	Dünya Kadınlar günü şenliği ve Konser	Kadın Eserleri Kütüphanesi Fener -Haliç	8 Mart Saat:16.00-18.00
Mor Çatı ve "Yaşamı Paylaşalım Kadın grubu"	Şenlik	Caddebostan Kültür Sanat Merkezi	11 Mart
Toplumsal Araştırmalar Vakfı Kadın Araştırmaları Ortamı	"Kadın ütopyaları" konulu forum, dia gösterisi ve "Women Party"	Başağa çeşmesi sok. No:17 Beyoğlu	12 Mart Saat:14.00
Bursa Kadın İnisiyatifi	Konser, dia gösterisi ve şiir dinletisi	Hürriyet Meydanı-Bursa (5 Mart)/ Raks Düğün salonu-Bursa (7 Mart)	5 Mart Saat:13.00-17.00 / 7 Mart Saat:19.00

SÖZ'ün not.u: Yukarıdaki tabloda dergimiz baskıya girene kadar elimize ulaşan bilgiler yer almıştır.

Kürt kadınına satırlı 'ahlak'

▼İki aydır süren ve Ramazan'da yoğunlaşan satırlı saldırılarda Batman'da ve Diyarbakır'da dört kadın satırla öldürüldü, 17 kişi de yaralandı. Polis "Hizbullah da diyemem, değil de diyemem, kimse yakalanmadı, ne desem yanlış olur" diyor.

Nadire MATER

"Günahı boynuna", polis telefonda, konuşamayacağını söylese de, konuşuyor. "Türkan Sert'in bizde kaydı yok, ama kötüymüş diyorlar, günahı boynuna!"

"Zaten Garibe Can da kızını kurtarayım derken öldü, yani onun da kaydı yok."

Diyarbakır'da iki aydır süren Ramazan boyunca yoğunlaşan satırlı saldırıların yeni gerekçesi "ahlak"; "ahlaklı davranmayan" kadınlarla, kadınlarının –karısı, kardeşi, kızı– "ahlak"ını korumayan erkekler "cezalandırılıyor". Hele de Ramazan'da "ahlak" daha da önem kazanmalı!

Polis memuru, Türkan Sert ile Garibe Can'ın "kaydı yok" derken, ötekilerin kaydının bulunduğunu özellikle vurguluyor.

Ne kaydı? Kim "öteki"ler? "Görevi gereği" söyleyemiyor. "Kayıt"tan kastedilen belli: "Ahlak'ta kayıt!"

Satırlı saldırıyla yaralanan "öteki"lerin listesi 22 Şubat 1995 günlü Sabah gazetesinde yayımlandı. Listede, "kimin hangi gerekçelerle" saldırıya uğradığı da belirtiliyor. Bu gerekçeler, adeta "resmi açıklama" gibi anında tüm şehre yayılıyor.

Dekolte giyinmek … …

Dekolte giyinmek ve erkeklerle gezmek … …

Fuhuş … …

Karısı fuhuş yaptığı için … …

Kızı fuhuş yaptığı için … … (anne)

Kadın pazarlaması … …

Kuran kursundan çocuğunu alan anne … … (isimleri saklı)

Diyarbakır'da son iki ayda Türkan Sert ve Garibe Can'dan başka, bilinen, ikisi erkek, 17 kişi satırlı saldırıya uğradı.

"İnsan korkmaz mı, ürkmez mi?" diyor bir ev kadını çaresizlikle. "Sokağa çıkmamak kurtarıyor mu? Batman'ı duymadınız mı?"

Batman'da da biri Ramazan'dan hemen önce, biri de Ramazan'da iki kadın satırla öldürüldü; biri aynen Diyarbakır gibi sokakta, ikinci kadın evindeydi. Kapısı çalındı, açtı ve en son satırı gördü.

Herkes hedef

"Sıra kadınlarda", müşteri yokluğunu fırsat bilip anlatıyor. "Ramazan münasebetiyle 'ahlak dersi' vererek kadınları terbiye edecekler, yani kendileri gibi yapacaklar. Safsata! Mesele belli, terörize etmek, yani sana saldırılması için bir neden olduğuna inanacak, yani kimse hedef olmam demesin. Herkes korksun!"

Bir yıl öncesine kadar Kürtler "kadınlar dışında" herkesin "faili meçhul" kurbanı olabileceğini düşünüyordu.

"Kızım geçen yıl, okul dönüşü ensesine satırı yediğinde, kan kaybından ölümü pahasına, onu önce eve götürdüm, boynuna altın kordonu takarak hastaneye soluk soluğa yetiştik…"

"Polise gasp dedik, yoksa saldıran Hizbullah'sa kızımın da PKK'lı olması gerek, mantık bu. İlk gösterdikleri üç resim saldırganlardı, kızım 'görmedim, tanıyamadım' deyip mevzuyu kapattı elbette."

Halk saldırganları genellikle tanıyor: On altı, on yedi yaşlarında, gri ya da kahverengi, mevsime göre, deri ya da keten montlu biri ya da birileri.

Failleri bulunmayan, ev ile iş arasında sokak ortasında işlenen cinayetlerin başladığı 1989'da saldırganları yakalayanlar ya da polise gidip tanıklık edenlerin öldürüldüğü anlatılıyor.

Polis telsizlerinden hep aynı cümleler duyuluyor: "Saldırganın görülmediği, kalabalığa karışıp kaçtığı, şahıs eşgalinin belirlenemediği…"

İşçi babanın kızı ölmedi, fakat aile ikinci "satır vakası"nı bu yıl gene lisede okuyan küçük kızlarında yaşadı. Baba, "çok şükür, öldürülemedi" derken, öfkesi sevinci birbirine karışıyor.

"Hayır, daha az değil, daha çok polis var, modaya uyuyorlar, bizim gibi giyiniyorlar; siz anlayamıyorsunuz, ama biz geçen yıla göre daha az soluk aldığımızı hissediyoruz." Oteldeki genç garson konuşurken, daha tedirgin önceye göre. "Kadınlara satırla saldırarak bize başka bir şey söylemek istiyor gibiler."

Sahiden de geçen yıla, ya da birkaç ay öncesine göre sokaklar farklı, asıl fark da galiba isimleriyle, resimleriyle yaşadıklarını anlatan Kürtler'in sessizliği, konuşmak bir yana, bir gazeteciyle görünmek bile sakıncalı sanki

"Evet sıranın kadınlara gelmesi birşey ima ediyor; bilirsiniz burada kadınların kimliğine bile bakılmaz, bakılmazdı. İnsanları terörize eden bu öldürmelerin bir sistematiği var, son üç yıldır bakın yaşananlara, yani bir süre doktorları, bir süre öğretmenleri, bir süre elektrikçileri öldürmek gibi bir iç düzeni var. Ama yakalanan yok!" Hava kararmak üzere, çevreden kepenk sesleri geliyor, dükkanı kapatmak istiyor.

"Herşey gündüz oluyor, doğru da… Karanlık karanlıktır!"

İnsan Hakları Vakfı'nın (İHV) verilerine göre; Olağanüstü Hal Bölgesi'nde, içlerinde DEP'li milletvekili Mehmet Sincar, gazeteci ve avukatların da bulunduğu "faili meçhul" cinayet sayısı, çoğu Batman, Silvan ve Diyarbakır'da olmak üzere, 89–90–91'de 42 iken, 1992'de 362'ye, 1993'te 467'ye (98'i satırla) yükseldi. Verileri kesinleşmediğinden, 1994 için İHV 350–400 (131'i satırla) sayısını veriyor.

"Hizbullah da diyemem, Hizbulah değil de diyemem", polis de aslında bu açıklamasıyla ne konuşuyor, ne konuşmuyor. "Kimse yakalanamadığı için ne desem yanlış olacak."

"Kim bunlar? Bunun dinle bir alakası yok; bir Fransız gelmişti, o da herkes gibi soruyor: Kim bunlar, kim bunlar?" İki kızı saldırıya uğrayan işçi baba anı yeniden yaşarken, çileden çıkmış gibi.

"Patladım; Cezayir'deki Fransız Gizli Polisi OAS'ı biliyor musun?"

Aydınlanma ve ne oldu bize?

Engin ERKİNER

İnsan; tanrı olmadan ve bir peygamberin yol göstericiliğine ihtiyaç duymadan, yalnızca kendi aklının gücüne dayanarak yaşayabileceğini ve dahası, daha iyi bir dünya kurabileceğini sandı. Önündeki sorunları yalnızca insani yetenekleriyle çözebileceğini düşündü. Kısaca, 'Aydınlanma' adı verilen bu akım, 18. yüzyıldan sonra 200 yıl dünyaya hakim oldu. 20. yüzyılın iki temel sistemi, kapitalizm ve sosyalizmin kökleri 'aydınlanma'dadır. 'Tarih mezbahadır' sözü, en çok 20. yüzyıl için doğrudur. Tutarlı gibi görünen dindışı görüşler felakete yolaçmıştır. İnsanlık tarihte bu yüzyıldan kanlısını yaşamamıştır. Cemaat ruhunu parçalayan 'aydınlanma' insanın yalnızlığına çare olamamıştır.

"Aydınlanma felsefesi reddedilmelidir. Kurtuluş dindedir."

Dincilerin temel görüşleri özetle bunlardır. Son cümle, dünyanın her yanındaki dinsel yükselişten en büyük payı aldığından dolayı, "kurtuluş İslamdadır" diye de okunabilir.

Tarih bizi, kazanılmış savaşları yeniden kazanmaya zorluyor. 18. yüzyıl aydınlanmacıları dinsel düşünceye karşı büyük bir savaş verdiler. Tarihin, bugünün ve gelecek tüm zamanların egemenini gökten yere indirdiler. Aydınlanmanın temelinde insanın yüceltilmesi, her çeşit dini düşüncenin temelinde ise, insanın yetersizliği ve ne kadar gelişirse gelişsin bazı yetersizliklerden asla kurtulamayacağı yatar. Olabilecek tüm çağların egemeni yere indirilmeden, kapitalizm ve sosyalizm düşünsel olarak bile gelişemezdi. 20. yüzyılın sonlarında sosyalizm yıkıldı, kapitalizm ise dünyayı mahvediyor. Yeniden insanın yetersizliğine dönmenin ve her yönden "yeterli" büyük varlığa bağlanmanın zamanıdır, tüm dinlere göre.

> Bütün büyük inançlar gibi, İslamiyet de hayatın her yönüne hitap eder, etmeye çalışır. İslami yükseliş yalnızca Kuran kurslarının resmi eğitim kapsamına alınmasını, okullarda "iffet denetimini", zorunlu oruç tutmayı ve namaz kılmayı, tehditleri ve suikastleri, "sanatın içine tüküren" azgelişmiş yöneticileri kapsamaz.

İslamiyetin yükselişini bütün yönleriyle görmek gerekir. Bütün büyük inançlar gibi, İslamiyet de hayatın her yönüne hitap eder, etmeye çalışır. Onu yalnızca ülkemizdeki pratik görünümleriyle ele almak hem yanıltıcı, hem de oldukça kısıtlayıcıdır. İslami yükseliş yalnızca Kuran kurslarının resmi eğitim kapsamına alınmasını, okullarda "iffet denetimini", zorunlu oruç tutmayı ve namaz kılmayı, tehditleri ve suikastleri, "sanatın içine tüküren" azgelişmiş yöneticileri kapsamaz. Bunlar pratik görünümlerdir ve kuşkusuz İslami düşünceden ayrı ele alınamazlar. Ancak yayınlanan çeşitli dergilerde ifade edilen İslamın çeşitli görüşleriyle, hayatın her alanına yönelik olarak geliştirilen "çözüm" önerileriyle hesaplaşmayı yadsımak, dahası bunları ciddiye bile almamak, sosyalistler için tehlikedir. Yakın geçmişten hatırlayalım: Sosyalistlerin pratiklerine karşı olmaktan başka sermayesi olmayanlarla mücadele etmek hiç de zor değildi.

"Ne Oldu Bize?" Görüşlerine katılmadığım bir yazarın kitabının başlığındaki bu soruyu sosyalistler kendilerine sormalıdır. Yakın zamana kadar bu ülkedeki entellektüel üretim, neredeyse tüm görünümleriyle büyük oranda sosyalistlerin tekelindeydi. O kadar ki, "karşı taraf"taki aydınların kökeni araştırıldığında, genellikle eski sosyalistlik bulunurdu. Bir süredir bu etkinlik kaybedildi. Belki çok daha önce kaybedilmesi gerekiyordu, ama Türkiye burjuvazisi kültürel yönden daha kötü olduğu için Türkiye sosyalistleri "daha iyi" oldular. Büyük oranda kapalı devre bir üretim var: Sosyalistler birbirleri için yazıyorlar ve birbirlerini (o da okurlarsa) okuyorlar. Sosyalizmin günlük denilebilecek sorunlarıyla uğraşmaktan, sosyalist teorinin temelinin artan oranda kemirildiğini farketmiyorlar.

Sosyalistler aydınlanmayı savunmak zorundadır. Savunmak, onunla yetinmek, kendini onunla sınırlandırmak anlamına gelmez, ama aydınlanmayı savunurken aynı zamanda kendimizi de savunmuş olacağız.

Kötü bir dönem yaşıyoruz! Bir sosyaliste (Wallerstein) göre, 1989'da başlayan ve 20–25 yıl sürmesi muhtemel bir dönem. İnsan özgürlüğü adına insanın aşağılandığı bir dönemdeyiz. İslamcı iddiaya göre, "Vahy'in yol göstericiliği olmadan insan ancak kötü şeyler yapar." 200 yıl önce gökten yere indirilmiş tarihin egemeninin yeniden yukarıya çıkarılmasına izin vermemek gerekir.

Bu dönemde yapılması gerekenler çok mu zor; belki! Ama önce şu kabuğumuzdan çıkalım!

Azınlık okullarındaki öğrencilerin kayıtları Milli Eğitim'in kararıyla siliniyor

Ermeni olmadıklarına hükmedildi!

Osman KÖKER

▼ Nüfus kütüklerinde yapılan araştırmada, hicri 1314 doğumlu Abdullah Ortaçlıgil'in aslen Ermeni olmasına karşın, Müslümanlığı kabul ederek "Ermeni dönmesi" olduğu tespit edilince, İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü, torununun çocuğu ilkokul 3. sınıf öğrencisi Kamer'in Ermeni okulundan kaydının silinmesini emretti. Ohannes Arda Ocak ise, aynı sorunla ilkokul birinci sınıfta karşılaştı.

Hükümet yetkilileri ve medya işine gelmeyen herkesi Ermeni ilan ederken, Ermeni okullarında okuyan öğrencilerin Ermeni olmadıkları gerekçesiyle kayıtları siliniyor.

Bakırköy'deki Dadyan Ermeni Ortaokulu ilk kısmında okuyan Kamer Ortaçlıgil'in kaydı, İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü'nün kararıyla silindi. Milli Eğitim Şube Müdürü İlyas Tuğlu'nun imzasıyla Dadyan Ermeni Ortaokulu Müdürlüğü'ne gönderilen yazıda, "Kamer Ortaçlıgil'in babasının Hıristiyan dinine mensup olduğu, ancak soyunun Ermeni olduğunu belirten herhangi bir bilginin olmadığı yapılan incelemede anlaşılmıştır. İlgili öğrencinin 1992-1993 öğretim yılı sonunda kaydının silinmesini, öğrencinin resmi ve özel Türk okullarından birine kaydının yapılabileceğinin velişine duyurulmasını ve sonuçtan bilgi verilmesini rica ederim" denildi.

İlkokul 3. sınıf öğrencisi olan 1987 doğumlu Kamer Ortaçlıgil'in kaydının silinmesine, Milli Eğitim'in nüfus kütüğünde yaptırdığı inceleme sonucunda, büyük dedesinin bir dönem Müslümanlığı kabul etmiş olduğunun saptanması neden oldu.

Malatya Nüfus Müdürlüğü'nün Kamer Ortaçlıgil'in geriye doğru 11 akrabası üzerinde yaptığı incelemede, Kamer'in büyük dedesi hicri 1314 doğumlu Abdullah Ortaçlıgil'in bir dönem Müslümanlığı kabul etmiş olduğu tespit edildi. Nüfus Müdürlüğü'nün hazırladığı "Nüfus Kayıt Örneği"nde bu durum "Abdullah Ortaçlıgil'in soyunda dönmelik mevcuttur" ifadesiyle belirtildi.

Kaydı silindiğinde 6 yaşındaydı

16 Aralık 1988 doğumlu Ohannes Arda Ocak ise, aynı sorunla ilkokul 1. sınıfta karşılaştı. Ocak ailesi oğullarının kaydının silindiğini Kumkapı'daki Bezciyan Ermeni Ortaokulu Müdürlüğü'nün yazısından öğrendi. Okul Müdürü Şahin Çınar ve Müdür Yardımcısı Şefik Cılasun'un imzasıyla, baba Ali Ocak'a gönderilen yazıda, "İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 5.10.1994 tarih ve 510/94059 sayılı yazısı ile velisi bulunduğunuz okulumuz aday öğrencisi Ohannes Arda Ocak'ın kaydının hemen silinmesi ve öğrencinin resmi ve özel Türk okullarından birine kaydının yapılabileceği ilgili yazı ile belirtilmiştir" denildi.

Baba Ali Ocak Ermeni Patrikhanesi'nden aldıkları, "Ermeni Kilisesi ve cemaatine mensup" olduklarını gösteren belgelerle İdare Mahkemesi'ne dava açtı. Kendisiyle görüştüğümüz vekilleri Av. Ercan Kanar ise, 17 Kasım tarihinde açılan yürütmeyi durdurma istemli davada karar alınmasının, Milli Eğitim'in savunması gelmediği için geciktiğini ve Ohannes'in okula gidemeyerek mağdur olduğunu belirtti.

NÜFUS KAYIT ÖRNEĞİ — İli: Malatya — İlçesi: Merkez — Mahalle/Köyü: Çavuşoğlu — Cilt No: 06/03 — Sayfa No.: 92246

Birey Sıra No	Cinsi	Yakınlık Derecesi	T.C. Kimlik No.	Adı Soyadı	Baba Adı	Ana Adı	Doğum Yeri ve Tarihi	Medeni Hali Dini	Tescil Nedeni ve Tarihi	Olaylar ve Tarihler
	E			Abdullah Ortaçlıgil	Abdullah Meyem		Malatya 4.8.1314	Evli İslam		Ölüm: Sağ; Evlenme: —; Boşanma: —

Abdullah Ortaçlıgil'in soyunda dönmelik mevcuttur. (Aslen ermenidirler).

Yetkilinin Adı, Soyadı, Unvanı, Tarih: Celal KARACA Merkez İlçe Nüfus Müdürü

Önce aday öğrencilik

Azınlık okullarına kaydolmak için başvuran öğrencilerin velileri her sene başında Milli Eğitim müfettişleri tarafından sorguya çekilirken, yedi göbek sülaleleri tespit ediliyor. Okul idareleri tarafından ancak "aday öğrenci" olarak kabul edilebilen bu öğrencilerin evrakları Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından incelemeye alınıyor. Nüfus kütüklerinde yapılan araştırmanın sonunda Ermeni olduklarına dair hiçbir şüpheye rastlanmayan öğrencilerin "asli öğrenci" olarak kaydedilmesine karar veriliyor. Birçok öğrenci, haklarında yapılan araştırmalar tamamlanamadığı için okuldan mezun olana kadar "asli öğrenci" sıfatını kazanamıyor. Hakkında yapılan araştırma uzun yıllar alan öğrencilerin kayıtları üst sınıflarda, hatta son sınıfta bile silinebiliyor. Öğrencilerin kaydının silinmesine akrabalarından birinin "dönme" olduğunun tespit edilmesi yetiyor.

Kaydı silinen öğrencilerin özel veya resmi Türk okullarına kayıt yaptırmaları şart koşuluyor.

Yaptığımız araştırmalara göre, nüfus kütüklerinde yapılan incelemeler sonucunda kayıt silme uygulaması yeni değil. 1973'te iktidara gelen Bülent Ecevit hükümeti zamanında başlanan uygulama, 12 Eylül 1980'den sonra yaygınlaştırılmış; son yıllarda ise yeniden canlandırılmış.

Defter şeklindeki, çok yapraklı nüfus cüzdanlarının iptal edilerek, tek yapraklı nüfus hüviyet kartlarına geçilmiş olması da uygulamayı kolaylaştırıyor. Eski nüfus cüzdanlarında "dini" hanesinin yanında bir de "mezhebi" hanesi varken, yenilerinde mezhep hanesi bulunmuyor. Türk vatandaşı Ermeniler'in eski nüfus cüzdanlarında, "Dini: Hıristiyan", "Mezhebi: Ermeni Gregoryen" ifadeleri yer alıyor. Yeni nüfus kağıtlarında ise, sadece Hıristiyan oldukları belirtiliyor ve Ermeni olduklarını kanıtlayacak bir ifadeye yer verilmiyor. Sözde mezhep ayrımcılığını ortadan kaldırmak için konan bu uygulama, azınlıkların kimliklerini yok saymak için kullanılıyor.

Taşradan gelenler zorda

Kayıt silme uygulamasıyla en çok İstanbul'a son yıllarda yerleşen ailelerin çocukları karşılaşıyor. Taşradaki nüfus kütüklerinin karışıklığının yansıması çok az sayıda kalan ve acı olaylar yaşayan Ermeniler'den bazılarının bir dönem için de olsa Müslümanlığı kabul etmiş olmaları, torunlarının Ermeni okullarında okuyamamaları için yetiyor. Annesi Ermeni, babası Türk veya Süryani olan çocuklar da Ermeni kiliselerinde vaftiz edilseler bile azınlık okullarında okuyamıyorlar.

Murat Ak'ın kaydı 1980-1981 döneminde silinmiş.

'Emir büyük yerden gelmişti'

Murat Ak'la çalıştığı kuyumcu atölyesinde görüşüyoruz. 1980–81 döneminde Topkapı'daki Leon Vartuhyan Ermeni İlkokulu'ndan kaydı silinmiş. Kaydı silindiğinde 9 yaşında ve ilkokul 3. sınıf öğrencisiymiş. Aynı dönem 5. sınıfta okuyan ağabeyi Şahin de aynı akıbete uğramış. "Resmen kovulduk" diyor Murat, "Pilot Cengiz Topel İlkokulu'na kayıt yaptırmak istedik. Sene ortasıydı, önce 'kontenjanımız dolu' dediler; ama emir büyük yerden geldiği için kaydımızı yapmak zorunda kaldılar."

Kaydınızı silerken neye dayandılar diye sorduğumuzda, "Dedemin adı nüfusta Hasan olarak geçiyordu. Oradan çıkarmışlar" diyor. Aynı atelyede çalışan en büyük ağabey Ara izah ediyor: 1933 yılı olmalı. Sivas'ın Suşehri ilçesinde yaşayan dedeleri Aram, "Ermeniler'in mallarına el konacak" dendiğinde Müslümanlığa geçmiş. Adını da Hasan olarak değiştirmiş. Eski Aram, yeni Hasan o dönem atlatıldığında tekrar Hıristiyanlığa dönüyor ama nüfus kütüğünde kalan izler, torunları Murat ve Şahin'in Ermeni okullarında okuyamamasına yetiyor.

Mahkemeye niye başvurmadıklarını sorduğumuzda, "Kimsenin aklına bile gelmemiştir" diyorlar, "Bizim halkımız mahkemeye gitmez, çekinir". Büyük ağabey Ara da aynı okulda okumuş. "Ben okurken böyle birşey çıkmadı, oradan mezun oldum" diyor. "Ermeni okullarındaki öğrenci sayısını belli bir rakamın altına indirmeye çalışıyorlardı. Öğrenci azalırsa kapanacağı söyleniyordu. Asıl amaç okulu kapatmak. Hatta bizim müdürler de öğrenci sayısı 100'ü bulsun, kapanmayalım diye uğraşıyorlardı."

Murat'a okul değiştirmesinin neye patladığını soruyoruz. "Ana dilimizi doğru dürüst geliştiremedik, yarıda kaldı" diye yanıtlıyor. "Gittiğin okulda garipseyenler, Ermeni okulundan yollanmış diye hor görenler olmadı mı" diye sorduğumuzda ise, öyle bir olayla karşılaşmadığını belirtiyor, "Zaten Türk halkı ayrım gütmez".

Sohbet askerlik anılarına kadar uzanıyor. Ara, yedek subay olarak askere gittiğinde sakıncalı kursasına tabi tutulmuş. "Gerekçe olarak 'Hıristiyanmışsın' demediler, güvenlik soruşturmamın henüz tamamlanmadığını belirttiler. Halbuki güvenlik soruşturmam çoktan bitmişti; Siirt'te öğretmenlik yapıyordum." Murat ise, Erzurum Aşkale'de askerliğini yaparken önce cephaneliğe verildiğini, daha sonra Ermeni olduğu anlaşılınca başka bir yerde görevlendirildiğini anlatıyor. Hatta acemi birliğindeyken subayın biri "Sakıncalılar ve gayrımüslümler ayrılsın" demiş, "İkisini aynı kefeye koyuyorlar".

Son günlerde herkesin Ermeni olarak ilan edildiğine geliyor sohbet. Ara, "Sünnetsiz olduğu tespit edilen herkese Ermeni diyorlar. Ben askerde kaç kişiye rastladım. Müslüman ama dağda yaşadığı için sünnet olamamış çok Kürt var. Onları askerde sünnet ediyorlardı" diyor.

Atelyede misafir olarak bulunan Kirkor ise durumu şöyle özetliyor: Adam "Ben Kürdüm" diyor. "Yok sen Ermenisin" diyorlar. "Ben Ermeniyim" diyene de "Yok sen Türksün" diyorlar.

'Azınlıklara anadilde eğitim' mi dediniz!..

▼ Lozan Antlaşması'nın 40. maddesi Türkiye'deki gayrımüslim azınlıklara kendi okullarını kurma ve anadilde eğitim yapma hakkı tanıyor. Uluslararası anlaşmaların bağlayıcılığına rağmen, son yıllarda Ermeni ve Rum okullarına baskılar artarken, ana dilde eğitim hakkının ne ölçüde kullanılabildiği sorusu gündeme geliyor. Bu öğretim yılı başında İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde Azınlık Okulları Bölümü Müdürlüğü kuruldu.

İstanbul Milli Eğitim Müdürü Naci Akay ve yine bu kurumun bünyesinde 1994-1995 ders yılı başında oluşturulan Azınlık Okulları Bölümü'nün Müdürü Hüsamettin Öztürk, İstanbul'daki tüm azınlık okullarının idarecilerini 27 Ocak günü Cağaloğlu Anadolu Lisesi'nin salonlarından birinde toplantıya çağırdı. Azınlık okulları idarecileri, okulları yöneten vakıfların seçtiği azınlık mensubu müdürlerden ve Milli Eğitim'in atadığı "Türk" müdür baş yardımcılarından oluşuyordu. Milli Eğitim, müdür başyardımcılarını sık sık toplar ve direktifler verirdi. İlk kez böyle bir toplantıya çağrılan müdürler, kendi deyimleriyle "artık adam yerine konduklarını"nı düşünerek, toplantıya umutla gittiler.

Azınlık mensubu müdürler hiç orada yokmuş gibi, müdür başyardımcılarına hitap eden Naci Akay'ın konuşmasında şu ifadeler de yer aldı:

'Eğitimle ilgili görevleriniz önemsiz'

"Sizler bu okullarda Türkiye Cumhuriyeti'ni temsil ediyorsunuz. Bu okulların müdürlerini biz değil, azınlığın insanları seçiyorlar. Bizim müdürümüz değiller. Dikkatli olmalısınız. Halk arasında size Türk müdür denir. Sizler bu okullarda bizim gözümüz ve kulağımızsınız. Burada olup biteni takip etmek ve bizlere haber vermek sizin göreviniz. Eğitim öğretimle ilgili görevleriniz o kadar önemli değil. Sizler azınlıklardan olan öğretmenleri çok iyi kontrol etmelisiniz. Onlar vakıfları tarafından seçilmiş kişiler olarak bizim menfaatlerimizi koruyamazlar."

Olay, Ermeni cemaatinden kişilerin Milli Eğitim Bakanlığı dahil çeşitli yerlere yazdıkları şikayet dilekçeleriyle açığa çıktı.

Nereden çıktı bu 'Türk müdür'?

Özel azınlık okullarına süper yetkili "Türk" müdür başyardımcısı atanması, 1962-1963 öğretim yılından beri yürürlükte olan bir uygulama. Azınlık okullarında iki statüde öğretmen var. Sosyal Bilgiler, Türkçe, Milli Tarih, Milli Coğrafya gibi Türkçe kültür derslerinin öğretmenleri Milli Eğitim tarafından atanıyor. Anadilde okunan Hayat Bilgisi, Din Dersi, Matematik, Müzik ve Yabancı Dil gibi derslerin öğretmenleri ise, okulu yöneten ve finanse eden vakıf tarafından sözleşmeli olarak görevlendiriliyor. Bürokrasinin hiçbir yerinde kabul edilemeyecek bir uygulama, azınlık okullarında yürütülüyor. Müdür başyardımcıları, Türkçe kültür dersleri öğretmenlerinin birinci disiplin ve sicil amiri olarak kabul ediliyor. Ve onun üstünde bulunması gereken okul müdürleri atlanarak, bir üstteki sicil amiri olarak İlçe Milli Eğitim müdürleri gösteriliyor. Üstelik müdürlerin yürüttüğü resmi yazışmaların Müdür başyardımcısı tarafından da görülmesi gerekiyor.

Bu durum öğretmenler arasında tam bir ayrımcılığa yol açıyor. "Bizim öğretmenimiz – sizin öğretmeniniz" sözleri kullanılıyor. Müdür baş yardımcıları, sadece halk arasında değil, müfettişler tarafından da "Türk müdür" olarak adlandırılıyor. Hatta bu deyim Tebliğler Dergisi'nde de zaman zaman geçiyor.

ÖÖğretmenler yetersiz

Ermeni liselerinden mezun olan kişiler, öğretmen yetiştiren herhangi bir okulu da bitirdiklerinde Ermenice konusunda başka bir eğitim görmeksizin Ermenice dersi vermeye başlayabiliyorlar. Çeşitli üniversitelerin Edebiyat fakültelerinde Urduca'dan, Sanskritçe'ye, Sümerce'ye kadar birçok dilin eğitimi yapılırken, Ermeni dili ve edebiyatını öğreten herhangi bir yüksek okul bulunmuyor. Bu durum özellikle Ermenice dersine giren öğretmenlerin yetersiz kalmasına neden oluyor.

Rum okullarında ise, Türkiye ile Yunanistan arasında öğretmen mübadelesine dair anlaşmanın hükümleri her iki devlet tarafından da yerine getirilmediği için dersler boş geçiyor. Ara sınıftakiler sınıfını geçemezken, son sınıftakiler mezun olamıyorlar. Türkiye ile Yunanistan arasındaki hemen her gerginlik İstanbul'daki Rum ve Batı Trakya'daki Türk okullarının koşullarında kötüleşmeye yol açıyor. Aynı kısıtlamalar zamanla Ermeni okullarına da uygulanıyor.

Anadilde kültürel faaliyet

Azınlık okullarında öğrencilere kendi kültürlerini tanıtacak herhangi bir ders görülmüyor. Kültürel etkinlikler de sınırlandırılıyor. Devletin resmi Öğretmenler Günü olan 24 Kasım'da bir öğrencinin "Öğretmenim benim" içerikli bir şiiri okuması bile formalitelere bağlı. Şiir Türkçe'ye çevrilecek, Milli Eğitim Müdürlüğü'ne yollanacak, ancak oradan izin çıkarsa okunacak. Adının geçmesini istemeyen bir okul müdürü "Bu aşağılatıcı formaliteler yüzünden uzun süredir Ermenice etkinlikler yapmayı denemiyoruz bile" diyor.

Ermeniler'i ve Rumlar'ı rencide edecek Türk şovenizmiyle dolu Milli Tarih kitapları azınlık okullarında da okutuluyor. Milli Eğitim'in müfredatına uygun Ermenice ve Rumca ahlak kitapları bulunmadığı için Din ve Ahlak Dersi'nin ahlak bölümü, İslam kurallarına göre yazılmış olan ahlak kitabı temel alınarak görülüyor. Üniversite giriş sınavlarında, dini kültür ve İslam tarihi ile ilgili soruların sayısının her geçen yıl artması azınlık okullarından mezun olan öğrenciler için eşitsizlik yaratıyor.

Kumkapı'daki Bezciyan Ermeni Ortaokulu.

Ermenice serbest mi?

Milli Eğitim Bakanlığı 1993 yılının sonunda aldığı bir kararla, Ermeni okullarında Ermenice dışındaki derslerin Türkçe okutulmasını kararlaştırdı. Din dersinde geçen duaların bile Türkçe ezberletilmesi anlamına gelecek olan bu karardaki saçmalığın büyüklüğü karşısında geniş tepki oluştu. Milli Eğitim Bakanlığı uygulamayı durdurdu ama daha önce Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan karar resmen ortadan kalkmış değil. Okulların üzerinde Demokles'in kılıcı gibi sallanıyor.

Kurucusu: Sedat Simavi 1896-1953

Atma müdür bey din kardeşiyiz!..

İstanbul Milli Eğitim Müdürü Naci Akay, dün bir basın to-
lantısı düzenleyerek milyarlık servetini itiraf etti, "Beni
kaynanam ve kızımdan boşanan damadım zengin" ded

Yıllarca bağış trafiğini yönetti

Söylediğine kendi de inanmadı

221 milyonluk taksite yanıt yok

Bakan Ayaz: Soruşturma açıldı

ÇOK DA DÜRÜSTTÜRLER! – Milli Eğitim Müdürü Naci Akay hakkında İstanbul Valiliği tarafından üç hafta kadar önce soruşturma açıldı. Hürriyet gazetesinin 10 ve 11 Şubat tarihli sayılarında yayınlanan haberlerde Akay'ın serveti ortaya dökülmüş ve ayda 21 milyon lira kazandığı halde, 2 milyar peşin parayla kızına otomobil aldığı, 9 milyarlık dairesi için de ayda 221 milyon lira taksit ödediği bildirilmişti. Basın toplantısı yapan Akay, kendi servetinin eşinin annesinden, kızının servetinin ise, boşandığı kocasından geldiğini açıklayarak herkesi ikna etti!

MUSTAFA YEŞİLYURT YENİDEN DOĞARIZ TÜRKÜLERDE
Kom AMED
AGIR û MIROV
ZUĞAŞİ BEREPE
VA MİŞKUNAN
Anadolu Müzik Yapım İMÇ 6. Blok No: 6614 Tel.: 527 39 37

El Salvador'daki kurtuluş cephesi FMLN barış anlaşmasından sonra bölündü

Gerilla hareketi geleceğini arıyor

Salvador hükümeti ve FMLN temsilcileri arasında 16 Ocak1992'de imzalanan barış anlaşması baskı aygıtında başı çeken üç polis örgütünün dağıtılması, FMLN'nin de katılımı ile yeni bir sivil polis örgütünün kurulması, FMLN'nin savaş güçlerinin feshi, görüşmelerin uluslararası kuruluşlar tarafından denetlenmesi ve bir toprak reformu için ilk adımların atılmasını içeriyordu. Ancak anlaşma koşulları hükümet tarafından sürekli ihlal edilirken, takvime riayet edilmedi, FMLN liderleri öldürüldü ve anlaşmanın en temel bölümü olan toprak reformu sürekli olarak engellendi. FMLN içindeki üç farklı çizginin liderleriyle yapılan söyleşileri sayfalarımızda sunuyoruz.

Sedat KALIPÇI

El Salvador'da 1992 yılında yapılan barış anlaşmasının ardından Farabundo Marti Ulusal Kurtuluş Cephesi'nde (FMLN) ayrışma yaşanıyor. Cephe içinde, kendisini sosyal demokrat olarak adlandıran ya da bu yönde gelişen gruplar ayrılırken, gruplar arasında da önce politik yaklaşımlar ve kitleselleşme yöntemleri konusundaki ayrılıklardan kaynaklanan çekişmeler, yerini sol içinde hegemonyayı elde etme mücadelesine bıraktı. Sosyal demokratların çoğunluğu ele geçirememesi üzerine cepheden ayrılmasının ardından, 18 Aralık'ta yapılan Parti Meclisi toplantısında FMLN'nin "normal" bir sol partiye evrilmesi için bir dizi karar alındı.

FMLN, üç devrimci örgütün Aralık 1979'da oluşturduğu askeri–politik koordinasyona, Ekim 1980'de dördüncü, 1981'de de beşinci bir örgütün katılımıyla oluştu. Cepheye bağlı örgütler şunlardı:

El Salvador Komünist Partisi (PCS), PCS'yi reformist bularak ayrılanların 1970'lerin başında oluşturduğu Farabundo Marti Ulusal Kurtuluş Güçleri (FPL—FM), Hıristiyan çevrelerin radikalleşmesi sonucu ERP adıyla kurulan örgütün daha sonra dönüştüğü Salvador Devrim Partisi (PRS), 1974–1975'te PRS içindeki bir ayrılıktan doğan Ulusal Direniş (RN) ve Orta Amerika İşçileri Devrimci Partisi (PRTC).

FMLN'nin 10 Ocak 1981'de gerçekleştirdiği ilk büyük saldırı işçi mahallelerindeki çatışmalar ve hatta düşman ordusu içinde yer yer gerçekleşen isyanlarla desteklendi. İktidarın alınamaması sonucu saldırı geri çekilme ve kırsal alanda iktidarın güçlendirilmesi ile sonuçlandı. 1989 Kasımı'ndaki genel saldırıda da başkentin kenar mahalleleri ele geçirilmesine karşın hükümet yıkılamadı.

16 Ocak1992'de Salvador hükümeti ve FMLN temsilcileri arasında bir barış anlaşması imzalandı. FMLN Mexico City'deki Chapultepec Şatosu'nda imzalanan bu anlaşmanın ardından, "60 yıllık askeri diktatörlüğün sonu"nun geldiğinden bahsediyordu. Taraflar arasında imzalanan anlaşma mevcut savaş güçlerinin yarıya indirilerek, sivil bir kuruma bağlanması, baskı aygıtında başı çeken üç polis örgütünün feshi, FMLN'nin de katılımı ile yeni bir sivil polis örgütünün kurulması, FMLN'nin savaş güçlerinin feshi, görüşmelerin uluslararası kuruluşlar tarafından denetlenmesi ve bir toprak reformu için ilk adımların atılmasını içeriyordu. Ancak anlaşma koşulları iktidar tarafından sürekli ihlal edilirken, takvime riayet edilmedi, FMLN liderleri öldürüldü ve anlaşmanın en temel bölümü olan toprak reformu sürekli olarak engellendi. Ölüm mangalarının işlediği cinayetler politik rakiplerin safdışı edilmesinde temel yöntem olmayı sürdürürken anlaşmanın imzalanmasını izleyen üç yıl içinde 200'den fazla muhalif politik cinayetlere kurban gitti.

Geçen Kasım ayında FMLN yöneticilerinden David Fausti-no'nun öldürülmesini ölüm mangaları üstlendi. Yönetim ve ordunun korumasına sığınan polis birimleri ve gizli operasyonlar yürüten paramiliter çetelerin yıllardır işlediği suçlar yazılı olmayan Impunidad (cezasız kalma) yasası sayesinde örtülü kalıyor.

Barış anlaşması çerçevesinde oluşturulan "Gerçekler Komisyonu" 1993 tarihli açıklamasında başta ölüm mangaları olmak üzere, bütün politik şiddet ve devlet baskısı aygıtlarının feshedilmesini istedi. Ancak açıklamanın sadece bir hafta sonrasında Devlet Başkanı Cristiani 1989 yılında Orta Amerika Üniversitesi'nde yedi Cizvit papazı katleden katillerin serbest bırakılmasını sağlayarak, bu isteğin karşılanmayacağını gösteren işareti verdi. Barış süreci için çaba harcayan ve yoksullarla dayanışma içinde olan papazlar, üniversite rektörü Ignacio Ellacuria ile birlikte oligarşi için en büyük rahatsızlığı oluşturan güçlerden biri durumaydılar. Ordu içinde üst düzeylerde bulunan failler içinse tahkikat bile başlatılmadı.

Ölüm mangalarını araştırmak üzere kurulan ikinci bir komisyon geçen yılın Temmuz ayında cinayet örgütünün beyinlerinin bir listesini hazırladığını açıkladı. Ancak bu liste, yanlış anlamalara meydan vermemek gerekçesiyle kamuoyuna açıklanmadı.

Geçen yıl yapılan ve FMLN'nin yüzde 25 oy aldığı seçimlerde anlaşma öncesinde iktidarda bulunan ARENA'nın yeniden iktidara gelmesi ve bir CIA belgesinde ölüm mangalarının birinci dereceden destekçisi olarak gösterilen Calderon Sol'un devlet başkanlığına seçilmesi "açık bir sır" olan Impunidad'ın barış sürecinde de ayakta kaldığını gösteriyor.

1. çizgi: Sosyal demokrat

Joaquin Villalobos (ERP)

Başlangıçta Hıristiyan Demokrat Gençlik Örgütü'ndeydi. 70'li yılların başlarında, sonradan Devrimci Halk Ordusu'nu oluşturacak olan gerilla gruplarına katıldı. 70'li yılların ortalarından beri Salvador Devrim Partisi'nin (ERP) lideri. ERP barış anlaşmasından sonra Halkın Yenilikçi Sesi adını aldı. Villalobos, FMLN'nin beş kişilik genel komutanlığı üyesiydi. ERP, FMLN içinde, Halkın Özgürlük Güçleri'nin (FPL) yanısıra üye sayısı bakımından en güçlü ve askeri bakımdan de en fazla vurucu güce sahip olan örgütü. Villalobos, "Sol İçinde Devrim" ve "Demokratik Bir Devrim İçin" adlı kitaplarıyla, 1992'de sosyal demokrasiye döndüğünü ortaya koydu.

FMLN'de iş bölünmeye nasıl vardı?

FMLN'de her zaman farklı pozisyonlar oldu. Son olarak üç akım vardı. Biri, geleneksel ve ortodoks akım, herşeyden önce Komünist Partisi buna dahildir. Uluslararası komünist harekete sıkı sıkıya bağlıydı ve esasen silahlı mücadeleyi reddediyordu. İkinci akımı, birçok Latin Amerika ülkesinde rastlanan tipik, radikal yönelimli ayaklanma hareketleri oluşturuyordu. El Salvador'da bu akım öncelikle Halkın Özgürlük Güçleri'nde (FPL) temsil ediliyor. Üçüncü akım –ki, artık FMLN'nin içinde değil– doğrudan ülke koşullarında kök salmış ve görüşlerini El Salvador gerçekliği içinde mücadelede oluşturmuştur. Ortodoks kökleri olamayan bu akım bugün kendisini sosyaldemokrat olarak adlandırmaktadır.

FMLN derin karşıtlıkların varlığını daha önce inkar ediyordu.

Ne de olsa mermiler kulağımızın dibinde uçuşuyordu. Karşımızda güçlü bir düşmanımız vardı. Böylece karşıtlıklar arka plana atıldı. Ama içerde tabii ki tartışmalar vardı. Önemli noktalardan yalnızca dört tanesine değinebilirim: Birlik, silahlı mücadeleye evet ya da hayır deme, halk ayaklanması mı, yoksa halk savaşı mı ve görüşmelere karşı ya da görüşmelerden yana olma.

Başlangıçta FMLN'deki örgütlerin yeni bir ilke etrafında yeniden örgütlenmesini savunurken, sonradan bundan vazgeçecerek ayrılığa karar verdiniz.

Benim düşünceme göre FMLN tipinde bir partiyle hiçbir seçim kazanılamaz. Latin Amerika'nın diğer ülkelerindeki deneyimler –örnek olarak Nikaragua'yı anıyorum– aynı şeyi gösteriyor. Brezilya İşçi Partisi de aynı şekilde seçimleri kaybetti. FMLN'nin gelecek seçimlerde, geçen Mart'takinden daha iyi bir sonuç alma şansı yok. İşte bundan dolayı, FMLN'nin lağvedilmesi ve değişik tipte sol siyaseti temsil edebilecek yeni bir birliğin kurulmasından yana olduk.

Ama siz taleplerinizi, seçim yenilgisinden aylar sonra ortaya koymadınız mı?

FMLN'nin kendisini eğilimlerden oluşan bir biçimde yeniden organize etmesi şeklindeki önerimiz kabul edilmedi. Son olarak da, parlamentonun işgal edilmesi işi: FPL, eski Ulusal Muhafızları, bizim milletvekillerimizi rehine aldıkları eylemlerinde destekledi. Bu bizim kabul edemeyeceğimiz rejim düşmanı bir davranıştı. Bu tür eylemler halk arasında kesinlikle destek bulmazlar. Hiçbir işe yaramamakla kalmaz, aynı zamanda karşı tepkiye de yol açarlar.

FPL parlamentonun işgalinden çok açık bir şekilde uzak durdu. Komünist Parti'den Şefik Handal da FMLN üyelerinin rehine alma olayını desteklediklerini reddetti.

FPL tarafından kontrol edilen Barış Daimi Komitesi (CPDN) gibi açık bir kuruluş işgalcileri lojistik olarak destekledi. FPL'nin kitle örgütleri de aynı şekilde giderek işgali desteklemeye vardırdılar. Ancak biz bunu kamuoyuna duyurduğumuzda destek kesildi.

Şimdi FMLN bölündü. Neden bununla yetinmiyorsunuz ve buna rağmen FMLN'nin feshini istiyorsunuz?

Özgürlük cephesi herşeyden evvel ortaklaşa inşa edildi. EPR ve de RN'nin bunda hatırı sayılır bir payları vardı. FMLN ülkemizin tarihinde anlamlı bir yer kazandı. Biz onun yüzde 4'lük bir parti olarak tarihin çöplüğüne gitmesini istemiyoruz. Tüzük, FMLN'nin beş parti tarafından kurulduğunu ve bunlardan biri "bitti" dediğinde, artık devam etmeyeceğini beyan etmektedir.

El Salvador Komünist Partisi Genel Sekreteri Handal (solda), politik komisyon üyesi Suenz'le birlikte.

Villalobos tarafından FMLN'ye yöneltilen bunca ağır saldırıları açık ve net bir şekilde püskürtmek için neden bu kadar tereddüt ettiniz?

FMLN'nin birliğini sürdürmek için büyük bir yükümlülük altındaydım. Ülkemizin demokratikleşmesini tasarlayan Chapultepec Barış Anlaşması, buna dair prensipler sunuyor. Bence FMLN, halkın tarihsel bir amaç olarak desteklediği bu projeyi gerçekleştirmekle görevlidir. Bu iş, FMLN içinde şu ya da bu politik veya ideolojik farklılık olup olmadığına bağlı değildir. Ama artık daha fazla dayanılacak gibi değildi. Çünkü arkadaşımız Villalobos artık politik görüşmelerin hiçbir işe yaramayacağı bir şekilde saldırıya geçti.

Neler yaptı?

Gerçek olmayan suçlamalar getirdi. Diğer FMLN'lileri parlamento işgalini gizliden desteklemekle suçladı. Bu baştan sona yanlış. Bütün bunları FMLN'nin feshi amacına biraz daha yaklaşmak ve böylece kendi partisine bir hareket alanı yaratmak için tasarladı. Böylelikle, Villalobos'un, kullandığı yöntemlerden dolayı artık güvenilir bir ortak olmadığını kamu önünde söylediğim noktaya gelinmişti. Daha sonra o, şu sözüm ona iftira atma suçlamasıyla tutuklandı. Çünkü büyük toprak sahibi Orlando de Sola'yı ölüm mangalarını desteklemekle suçlamıştı. Doğal olarak bu meselede Villalobos'la derhal dayanışmaya girdik ve onun serbest bırakılmasını istedik.

ERP'nin ayrılması, FMLN'nin bittiği ve barış anlaşmasının koşullarını yerine getiremeyeceği anlamına gelmez mi?

Villalobos ve adamlarının çekilişi, ERP'nin ayrılışı demek değildir. Keza Villalobos tarafından örgütlerinden atılan bir kısım ERP'li TD'yi (Demokratik Eğilim) kurdular ve bizimle aynı amacı sahipleniyorlar. Chapultepec Anlaşması'nın tamamlanmasıyla sorumlu "Hükümet–FMLN–BM Genel Sekreterliği" üçlüsü, daha önce olduğu gibi şimdi de yürürlüktedir.

18 Aralık'taki Parti Meclisi'nde FMLN bir dizi reform kararı aldı. FMLN, sizin de değindiğiniz gibi artık "partiler partisi" olmayacak mı?

FMLN'yi, oldukça yüksek bir iç yapışkanlığa sahip olacak şekilde geliştirmek istiyoruz. Bu da "partiler partisi" anlayışından ayrılmak demektir. Ama bu, uzun yıllar partiler arasında yaratılmış olan mesafeyi ortadan kaldırmayı mümkün kılacak bir süreci gerektirmektedir. Bugün, belirli koşullarda şekillenmiş parti yapılanmasına, kendine özgü psikolojiye ve çıkarlara sahip örgütler sözkonusu. Farklı görüşlerden daha fazla şeyler sözkonusu. Bunlar, bugünden yarına emirlerle halledilemeyecek gerçeklikler. Bir geçiş sürecine ihtiyacımız var, yoksa başımıza sürekli iş açarız.

2. çizgi: Komünist

Şefik Jorge Handal (PCS)

Filistinli bir göçmenin oğlu, 1950'de 20 yaşında öğrenci hareketlerine katıldı ve illegal Komünist Partisi'ne girdi. Birçok kez sürgüne çıkmak zorunda kaldı. 1969'da Komünist Partisi Genel Sekreteri seçildi. 1980 yılında oluşturulmasından beri FMLN Genel Komutanlığı üyesi. Cephe içinde bütünleştirici bir ada sahip olan Handal, iki yıl boyunca FMLN Koordinatörlüğü görevini yürüttü.

FMLN'den çıkan sosyal demokrat çizgiyi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Onların bu gidişatını kabul etmiyoruz. Gerçi biz de FMLN'nin kendisini esastan değiştirmesi gerektiğini düşünüyoruz. Ama bunun için derinlere inecek ve FMLN'i demokratikleştirecek bir süreç gerekli. Sosyal demokratlara göre, onların görüşlerini paylaşmayan herkes aşırı, rejim düşmanı, sol radikal vs.dir. Gerçi şimdi kendilerini sosyal demokrat olarak adlandırıyorlar, ama geçmişten taşınan ortodoks ve hoşgörüsüz bir biçimde argüman sunuyorlar, daha önceden olduğu gibi dogmatikler. Üslupları aynı eskisi gibi.

Bununla, Villalobos ve örgütü ERP'nin hoşgörüsüz ve dogmatik olduğunu mu söylüyorsunuz?

Savaş sürecini incelediğimizde, ERP'nin ana etki alanı olan ülkenin doğusunda, başka hiçbir yerinde olmayan şeylerin meydana gelmiş olduğunu tespit edebiliriz. Örneğin gerillalar tarafından kontrol edilen bölgelerden yerel devlet görevlilerine karşı uygulanan politikaya ilişkin. Biz orduyla işbirliği yapan belediye başkanlarını tutukladık, ama doğudaki belediye başkanları öldürülüdüler. ERP çok değişkenlik gösteren bir örgüt. Sosyal olarak Hıristiyan Demokratlığa angaje olmuş, radikalleşmiş ve de Troçkizme yanaşmış gruplardan geliyorlar. 1975'de kendilerini Çin yanlısı olarak ilan ettiler ve "İktidar Namludan Geçer" propagandası yaptılar. 1975/76'da kendisini komünist olarak adlandıran yayın organlarında kitle hareketleri mücadelesi reddedildi. Ozan Roque Dalton 1975'de "dönek" olduğunu iddia eden sahte belgelere dayanarak, ERP'li yoldaşları tarafından infaz edildi. Villalobos daha sonra bu yanlışlık için özür diledi. – ç.n.) 1980'den sonra kendilerini Marksist–Leninist olarak adlandırdılar. Şimdi de sosyal demokrat olarak adlandırıyorlar. Bu değişiklikler politik içerikten çok ideoloji ile ilgili. Onların durumunda solun geçmişten gelen hareket tarzı aşılmamış, tersine yeni bir retorikle donatılmıştır.

3. çizgi: Rejim karşıtı

Orlando Quinteros (FPL)

Daha çok Gerson Martinez kod adıyla tanınan Orlando Quinteros Halk Kurtuluş Güçleri'nin (FPL) Yönetim Kolektifi üyesi. 1972'deki ilk gerilla eylemini gerçekleştirenlerden olan Quinteros, FMLN'nin gerilla örgütünden politik bir partiye dönüşümünde de önemli rol oynadı. 1994 Mart seçimlerinden sonra FMLN'nin parlamento grubu liderliğine getirildi.

Tahteravalli

Neşe YAŞIN

Rum tarafından kaynaklanan elektrik kesintisi nedeniyle mum ışığında gerçekleşen alışverişten sonra, bakkal, "kendi milliyetçilikleri açısından haklıdırlar" dedi. Bu sözler, Denktaş'ın 1974'ü Elen milliyetçiliği açısından değerlendirişini anımsattı bana.

Milliyetçiler birbirlerini herkesten iyi anlıyorlar. Bir tarafın kazanıp, ötekinin kaybetmesi üzerine kurulu modelde, "düşman" aslında ne kadar çok "biz"dir. Düşman kardeşler, birbirlerini anlamakla kalmayıp, destekliyorlar da. İki tarafta da milliyetçiliğin sarsılmaz egemenliği ve yükselişi ötekine göre ayarlanıyor. Bütün gerekçeler "onlar" üzerinden tanımlanıyor. Onların silahlanması bizim silahlanmamızın, onların saldırganlığı bizim saldırganlığımızın; onların uzlaşmazlığı bizim uzlaşmazlığımızın nedenini oluşturuyor. Onlar için ise tersi gerekli. (Bütün ordular kendilerini "güvenlik kuvvetleri" diye adlandırıyorlar. Her ulusun bir "milli savunma"sı var.

Tahteravalli üzerindeki bu mutlak oyunda onların hoşlandıkları "bize ihanet", bizim hoşlandıklarımız onların "bizi" olan "onlara ihanet; bizim kahramanlarımız onların hainleri, onların hainleri ise bizim kahramanlarımız oluyor.

Onlar kimlerdir? Rum ve Türk diye adlandırılan onlar milliyetçiliğin temellendiği "düşman imajı"nı oluşturanlar. Karşı taraftakiler aynı kategoridedirler. Hangi sınıfa, hangi ideolojiye ait olurlarsa olsunlar, onlar bizim düşmanlarımızdırlar. Milli meselede gönül birliği vardır. Arada "ulus"tan kopan birkaç hain çıkabilir. (Daha doğrusu onların hain dedikleri, bizim haklılığımızı farkeden gerçekçi insanlardır. Bizim "hain"lerimizin ise, onlar tarafından alkışlanması pek muhtemeldir.)

Milliyetçiler birbirlerini herkesten iyi anlıyorlar. Bir tarafın kazanıp, ötekinin kaybetmesi üzerine kurulu modelde, "düşman" aslında ne kadar çok "biz"dir. Düşman kardeşler, birbirlerini anlamakla kalmayıp, destekliyorlar da.

Propaganda, bizim "mazlum" onların ise "zalim" olduğu üzerine temellenir. Ölülerin sayısı yarıştırılır. Bu bir çeşit "bizim çektiklerimiz sizin çektiklerinizi döver" oyunudur. "Önce kim başlattı?" ise, çocukların oyunundaki gibi önemli bir sorudur. Resmi tarih hep bizim haklılığımız ve ötekinin haksızlığı üzerine biçimlendirilir.

Kuşkusuz ki, bu bir çocuk oyunu değildir. Yetişkinlerin alanı olan mide, cüzdan ve iktidar meselesiyle sıkı bağlar içindedir. Sistem kendini yeniden üretirken "çatışma böcekleri" ortaya çıkar. Bunlar "çatışma"dan beslenen tombul yaratıklardır. Başkanlık saraylarının çevresinde sıklıkla görülürler. Çatışmanın bitmesi soyları için bir tehdittir, uzmanlık alanlarının geçersiz hale gelmesi anlamına gelecek bu oluşum, çatışmayı körüklemek için onları motive eder. Gerçi bazıları "dış baskılarla" gerçekleşecek olası bir uzlaşmada kıvırtmak ve yeni duruma adaptasyon sağlamak için kendilerine sinsi tüneller hazırlamaya çalışırlar, ama tahteravalli onları hemen öteki uca iter...

Tombullar, tahteravallinin hiçbir tarafına denk düşmeyen bir ses duydukları zaman şaşkınlığa düşerler. Ama ötekilere gol atmadığına göre, bu görüşlerin "namakbul" olduğu açıktır.

Ötekinin acılarından da sözedilmesi tombulları çileden çıkarır; hemen bizim acılarımızdan söz etmeye başlarlar. Sanki bir teybin düğmesine basılmış gibi, Başkan'ın ağzından tarihten bugüne doğru "ulus"un haklılığını sıralamaya başlarlar. Düşmanla kişisel deneyimlerini aktarmayı ihmal etmezler. "Bir gün bir Rumla karşılaştım ......" diye başlayan cümleler sık sık duyulur.

Çatışma böcekleri, içimizdeki hainleri mat etmeyi de bir uzmanlık haline getirmişlerdir. Bunlar "öteki"lerin ajanlarıdırlar ve onlardan "para" almaktadırlar (çatışma böcekleri para adlı bir pislikle beslendiklerinden hayatta her davranışın nedenini para olarak görürler). Bu "hain"ler düşmandan bile daha düşmandırlar. Karşı taraftakiler kendi milliyetçilikleri açısından haklıdırlar. Peki ya bunlar?

Bu tahteravali oyununda sayısız tuzaklar ve oyunun dışında duranlar için ödenecek ciddi bedeller vardır. İçimizdeki hainler şiddetle cezalandırılırlar. Bazı "aydın"ların sopa ucundaki havuca doğru çarkettiği sıklıkla görülmüştür ve denenmesi gereken bir yoldur. Çatışma böcekleri satın alınamayanları bir türlü anlayamazlar. Bunlar ya karşı tarafça halihazırda satın alınmıştırlar ya da psikiyatrik vakalardırlar.

Ulus'a ibret olsun diye hainler öldürülür, evleri bombalanır, arabaları havaya uçurulur.

Birbirlerine saldırmaya hazır vahşi hayvanlar gibi, ortaya çekilen duvarla iki ayrı tarafta tutulan insanlar milliyetçi masalların rehaveti ve ibret dersinin esiniyle çatışma böceklerine hizmet ederler. (Hizmetleri ödüllendirmek için çeşitli düzeyde savaş ganimetleri mevcuttur). Sarayın çevresini mekan tutan böcekler şişmanladıkça şişmanlarlar ve o oranda saldırganlaşırlar.

Bu tür uykulu toplumlarda bile "Anne, bak kral çıplak" diye bağıran çocuklar bulunur. Yalancının mumu ise, barışa kadar yanar.

'Öğrenci muhalefetini yükse

Faşistlerin 23 Şubat günü, Marmara Üniversitesi Göztepe Kampüsü'nde kantinde yemek yiyen öğrencilere "Allah, Allah" sesleriyle bıçak, satır ve sopalarla saldırması sonucu, 8 öğrenci yaralandı. Yaralı öğrenciler gözaltına alındı. Olaylardan sonra öğrenciler, ülkücülerin ve polisin tutumunu protesto etmek için Kadıköy CHP'de bir günlük açlık grevi yaptılar. DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit, faşistlerin saldırısını, "kuzu postuna girmiş kurt" masalına benzetirken , MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş ise, olayları PKK'lıların yaptığını söyledi. Oysa öğrenciler farklı düşünüyorlardı: "Olaylar sağ–sol çatışması değil, faşist saldırıydı."

Olayın nedenlerini tartışmak için çeşitli üniversitelerde okuyan, farklı görüşlerden öğrencilerle SÖZ'de bir oturum düzenledik. Oturuma Eylem Özkaynar (İstanbul Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü öğrencisi), İrfan Arkan (İstanbul Teknik Üniversitesi Metalurji öğrencisi), Savaş Özmen (İÜ Teknik Bilimler Matbaa bölümü öğrencisi), Ahmet Çınar (İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencisi), Serkan Demirder (İstanbul Üniversitesi Avcılar Kampüsü Haberleşme Bölümü öğrencisi), Özgür Erden (İTÜ Endüstri Mühendisliği öğrencisi) katıldı.

Forumu SÖZ adına **Hacer Yıldırım** yönetti.

Serkan– Marmara Üniversitesi'nde bir direniş gerçekleşti. Öğrenci gençlerin muhalefetini kırmaya yönelik böyle saldırılar her zaman vardı.

İrfan– Öğrenci muhalefetinin yükselişi var. Böyle durumlarda faşist hareketler rüştünü ıspatlamak için ortaya çıkar ve devlet de bunları üzerimize salar. Tersten baktığımızda, ciddi anlamda bir öğrenci muhalefetinin gelecekte maddi koşulları var mıdır?

Özgür– Bu koşullarda Marmara Üniversitesi özelindeki saldırıyı mevcut toplumsal dinamiklerden kopuk görmüyorum. Türkeş bir toplantıda "Gerekirse kan dökeriz" demişti.

Ahmet– Erbakan "kanlı mı olacak kansız mı olacak" dedi ve hakkında dava açıldı. Türkeş "gerekirse kan dökeriz" dedi. Ama soruşturma başlatılmadı. Devletin içinden korunduklari ortaya çıkıyor.

Serkan– Türk dünyası kurmak hayaldir. Devletin böyle bir örgütlenmeye ihtiyacı var. Bunlara hem prim, hem destek veriyor. Faşist örgütlenmenin palazlanmasını ve muhalefeti sindirmek için askeri ve siyasi olarak örgütlenmeyi kendisi oluşturmuştur.

İrfan– Faşistlerin öğrencilerin karşısınrekli tehdit edilme ve öldürülme korkusu. Kuşkulu birtakım davranışlarda bulunma, etrafı kendisi için tehdit edici olarak algılayan durum. İçinde yaşadığımız toplumsal ekonomik ve politik koşullar paranoid bir düşünce sistematiği geliştirmeye son derece müsait. Ekonomik durum ortada, siyasal durumda gerginlikler var. Toplumda birtakım uzlaşmalar var. Neden üniversite öğrencileri? Darbelerde hep üniversite öğrencileri suçlandı. "Hep üniversite karıştı'" dendi. Bu daha önceki senaryonun devamıdır.

İrfan– Ben buna muhalefet ediyorum. MHP'nin yükselişinin sebebi savaş ve kan üzerine politika yapmak. Şu anda devletin bir faşist hareketе ihtiyacı var mı? Ben olmadığını düşünüyorum. Okullarda sivil faşistlerin yapmak istedikleri polisler pekala yapıyor. Önlerine sonsuz olanaklar sunuldu. Okula girip öğrencileri döverek çıkardılar. Öğrenci muhalefetini engellemek için polisin sivil güce ihtiyacı yok. Şu anda Türkiye'de faşist psikolojiyi üretmeye uygun bir ortam var.

Ahmet– Peki o zaman neden ülkücü hareket okullarda?

İrfan– İşte bunu sorgulamak gerekiyor.

SÖZ'ün düzenlediği foruma katılan öğrenciler *(soldan)* Ahmet Çınar, Serkan demirder, İrfan

çok derin insanlar değil, islamcılar "bunlar oruç tutmuyor" diye bunlarla kavgalılar. Metropollerde gelişme şansını pek görmüyorum.

Eylem- Türkiye'de kriz derinleşiyor. İdeolojik anlamda da ekonomik anlamda da işçi muhalefeti yükseliyor. Üniversitelerle toplumu ayıramayız.

Savaş– Üniversiteler, faşizmin yükselmesi için çok elverişli yerler olabilir, Anadolu'daki üniversitelerde de olabilir.

Ahmet– Toplumda ekonomik dalga hangi yöne gidiyorsa, üniversitedeki olaylar da onun yansımasıdır.

Serkan– MHP halkın muhalefetini bastırmak için geliştirilen, devletin siyasi ve askeri kanadıdır. Dünyada neler değişti? Sovyet bloku yıkıldı. Sovyetler emperyalistler için bir pazar haline geldi. MHP eskiden siyonistleri sevmezdi. Şimdi yan yana oturabiliyor Türkeş. Pazar kavgası var. Eski MHP Türk–İslam sentezini kullanıyor Şimdi yalnızca Türklüğü kullanıyor. So blokundaki Türkler'i biraraya getirme gısı gütmeye başladı. Biz islamcıyız di MHP şimdi "laikiz'"diyor. Dünya konj türünün değişmesiyle ona yüklenen mis farklılaştı. Çok fazla askeri, çok fazla sal gan görünmek istemiyor. Faşist yüzünü termek istemiyor. Ama göstermek zoru kalacak.

İrfan- MHP'nin üniversitelerdeki ya masıyla toplumdaki yansıması arasında f lılıklar var. Okullarda bunların taban bul sının nesnelliği yok. Şu anda devlete as malzeme sağlayan MHP'li işadamları MHP devletin rantını kullanıyor. İşin ba ması ise sosyal demokrat ve DYP'lilerin alisyonu ile başlıyor. Bunlar devletin ba da bela olmaya başlayacak. Ülkücüler se

> Okula girip öğrencileri döverek çıkardılar. Öğrenci muhalefetini engellemek için polisin sivil güce ihtiyacı yok. Şu anda Türkiye'de faşist psikolojiyi üretmeye uygun bir ortam var.

da güç olmaları mümkün mü? Devlet böyle bir kurumsallaştırma derdinde. Ama bunu okullarda gerçekleştiremedi. Bu yüzden saldırılarla bir güç göstermek istediler. Türkeş bayrama kadar "ülkücülerin üniversitelerden çekilmesini" istemiş. Bu saldırı onlar için bir denemeydi.

Ahmet– Olayların günlük hayattaki sosyal boyutunu açmak gerekiyor. Bunu ortaya çıkaran ekonomik ve sosyal ortamlar var. Freud'un bir saptamasına göre insanda iki tane güdü var. Biri cinsel, ikincisi saldırganlık güdüsü. Sağlıklı bir benlik, savunma mekanizmalarını kullanarak bu güdüleri kontrol altına alabilir. Şiddet ve saldırganlığa en yakın klinik durum iki tane. Bir tanesi psikopatik olarak bilinen durum, topluma karşı kişilik bozukluğu, ikincisi de paranoid, yani süŞu anda bir düğmeye basıldı.

Serkan– Siz faşist örgütlenmeyi psikolojik yönden ele aldınız. Böyle birşey yok. Herşey ekonomik ve sosyal boyutla ilgili. Sizin "faşist örgütlenmeye gerek yoktur" sözünüz yanlış. Üniversite gençliği yeterli muhalefet odağı değildi. Fakat buna adaydı. Şu an egemen sınıf bunu netçe görüyor.

İrfan– Ülkücülerin teorisi olan Türkçülük onlara kan kaybettiriyor. Anadolu'da daha örgütlüler. Yeni üniversitelerde gittikçe çoğalıyorlar. Bundan sonra faşist örgütlenmeler Anadolu'da başlayacak. Ekonomik yoksulluktan yararlanıp Anadolu'da örgütlenecekler. Özellikle Güneydoğu'daki okullarda MHP'liler, Kürtler'le karşı karşıya gelecek. İşte o zaman '80 öncesinde olduğu gibi sivil faşistler örgütlenecek. MHP'liler

MHP, yaratmaya çalıştığı veya MHP'ye yapıştırılmaya çalışılan yeni imajıyla kadro gerçekliği, örgütsel yapısı arkasındaki farkı taşıyamıyor. Birbiri ardına patlak veren olaylar MHP'nin, vitrini ile niteliği arasındaki açık makasın altında kaldığını gösteriyor.

Yükselen milliyetçi dalganın yarattığı psikolojik iklimi arkasına alarak (Bugün böyle durduğumuza bakmayın) "gerekirse kan dökeriz" diyerek teveccühüne mazhar olduğu Ertuğrul Özkök'ü bile şaşırttığını(!) sandığım Türkeş'in ifadeleri gecikmeden karşılığını buldu. MHP'liler kan akıtmaya başladılar.

MHP'liler kan dökme işine bu kez öncelikle birbirlerinin kanını dökerek başladılar. Ortaya çıkan kanlı tablo, büyüyen (siz bunu şişen diye okuyun) büyüdüğü oranda da, paylaşılacak olanakları artan, içsel olarak değişime kapalı, kendi iç ilişkilerini bile şiddet kullanarak çözme eğilimi taşıyan bir grubun ironik fotoğraflarıdır. Dün "davadan döneni vuranlar" bugün, paylaşamadıkları olanaklar için birbirlerini öldürüyorlar, kendi iç sorunları nedeniyle şiddet içeren çeşitli provokasyonlar tezgahlıyorlar.

Aslına bakarsanız, MHP'deki değişim ve yenilenme, fikri niteliksel bir değişim olmadığı, sadece biçimsel rötuşlar içerdiği için, her an patlak verebilecek bir noktadaydı. Arka ceplerde taşınan tabancalarıyla politikaya dönen ülkücü mafya veda etmediği silahlarını her an çekebilirdi; nitekim öyle de oldu. Kilis'in MHP'li belediye başkanı parti içi çekişmenin bir sonucu olarak öldürüldü.

Son günlerde İstanbul'daki üniversitelerde yaşanan olayların da, MHP'nin kendi iç çekişmesinden kaynaklandığı kanısındayım, yüzde 8'lik bir oy desteğinin sahibi olan, artık kitlesel bir parti hüviyetini kazanmaya başlayan MHP; militan, fanatik, aşırı gelenekçi görüntüsünden rahatsızlık duyduğu Ülkü Ocakları'nda tasfiyeye girişti. Mahalleleri,

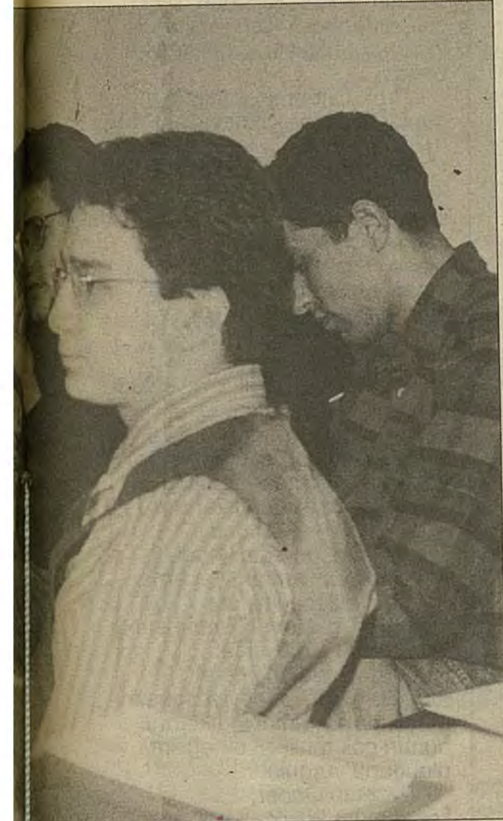
Ülkücüler M

Zaf

semtleri hizaya çekmek ocaklardan, elinde bomb reislerine kadar herşey, jı yaralıyordu. Oysa bu bir rol tayinine uğraşan ğişen imajına uygun bir Kirli, MHP'nin "yeni" ima revden almaya başladıla şılaştı. Aydınlık gazetesi nan sayısında yeralan Başkanı, karşılıklı silahla alınabildiğini, özellikle bü zi'nce yapılmak istenen belirtiyor.

Marmara Üniversitesi öğrencilere yapılan sald tartışmayla yakından ilgis diremeyen ülkücüler, ka zarlık şanslarını artırmay site öğrencilerine, adres ocaklardan çıkıp, saldırma sanız, sizin ne mal olduğu imajınızı tuzla buz eder MHP'nin kirli yüzüne çek rafından sökmeye yönelik

...tmek ve özgürleşmek gerek'

...an, Özgür Erden, Eylem Özkaynar, Savaş Özmen.

...ri insanlar, bezmialemcilerin otokontrol mekanizmaları var. MHP'de ideoloji falan kalmadı. Gözleri paradan başka birşey görmüyor. Devletle içiçe girdiler. KİT'ler paylaşıldı.

Savaş- Aynı şey islamcılar için de sözkonusu. Mahalli yönetimleri ele geçirdikçe kendi dışındaki kurumlarla ilişki kurmak zorunda kaldılar. "Tesettür teferruattır" tartışması bunun göstergesi. Bu islamcı harekette farklı yorumlandı. Bu, islamcı hareketin üzerinden atamayacağı paradoks. Egemenler farklı bir düzenlemenin peşindeler. Statükoyu korumakla yükümlü faşist hareketin de birtakım şeyleri değiştirmesini gerektiriyor. Bu anlamda faşist hareketin öteden beri savunduğu "dokuz ışık"tan birisi sönmeye yüz tuttu. Devletin herşeye rağmen savunulması, ekonomik anlamda özelleştirmeye ters düştüğü için telaffuz edilmez oldu.

Eylem- Bu olaylarda her zaman "sağcılar ve solcular çatışıyor" deniliyordu. Bu bir parça faşistleri yumuşatıyordu. Ama son gelişen olaylar "oruç tutmama" bahanesiyle çıkan olaylarda bunu yapamadılar. Teşhir oldular. İlerici düşünceyi dışlamaya çalışıyorlar.

İrfan– Teşhir oluyorlar. Bunlar o kadar aptal insanlar mı? Stratejilerini polisle ortak belirliyorlar.

Eylem– Hangi öğretim üyesi "gitsin bu polis" diyor. Faşistler, kendilerinden olmayan herkesi karşısına alıyor artık. Son olaylarda kendisinden olmayan herkesi karşısına almıştır. İktisat Fakültesi'nde hippy kılıklı bir kızın parmağını kesmeye çalışmışlardı.

...lumdaki konsensüsün bozulması, kutuplaşmaların derinleşmesi ve tehlikeli boyuta gelmesinden kaynaklanıyor. Her kesimden insanlar liberali, müslümanı, sosyalisti asgari müşterekleri ellerinde tutabilselerdi, faşist saldırılara karşı konsensüs olsaydı saldırılar olmazdı.

Serkan– "Her kesimi alsaydık faşist saldırılar olmazdı mı?" diyorsun.

Ahmet– Öyle demedim, toplumdaki o farklı kesimlerin arasındaki uçurumlar derinleşmeseydi dedim.

Serkan– Onun için olmak zorunda, onun için MHP var, onun için devlet örgütlenmesi var. Nesnel koşullardır bunlar.

İrfan– Okullarda harçlar artıyor. Ya...

> Daha önce devrimciler örgüt kurdu "biz örgüt kurduk, gelin tabi olun" dendi. Geniş platformlarda daha liberal örgütlülükler kurup, buralarda örgütlülükler içerisinde sosyalist politikayla mevzi kazanmak gerekiyor.

Bir öğrenci gidip polise "siz ne yapıyorsunuz burda", diye sorduğunda "git arkadaşlarına" sor? diyor. Bir ideolojik baskı var. Sosyalist ideolojinin karşısına bunu çıkarıyorlar.

Serkan– Faşistler her zaman devrimci–demokrat insanların karşısına çıkar. Marmara Üniversitesi'nde faşistler oruç tutmayanlara karşı yapmıştır. Faşistler herşeye karşıdırlar.

Özgür– Faşist saldırılara fiili olarak solcu öğrenciler göğüs germek zorundadır.

Savaş– Faşistler herkese saldırıyor.

Özgür– Faşistler saldırdı, arkasından cezasını verdik. Bunun bir faşist saldırı olduğu, sağ–sol çatışması olmadığı ortaya çıkmıştır.

Eylem– Faşizmi ideolojik ve politik olarak teşhir ettikten sonra örgütlenmek gerekiyor.

Ahmet– Faşist saldırıların nedeni, top...

...şamsal anlamda okula devam edip edemeyeceğimizi tartışıyoruz. Sorun duyarlılığa sosyalistlerin önderlik edip edemeyeceği. Anti–faşist mücadelede, birtakım sorunlardan yola çıkılmadan, öğrencilerin anti–MHP anti–faşist mücadele de eriyip gitmeleri bir tehlike. Kısır döngü içerisinde hapsolmak var. Okullarda neler yapmak gerekiyor? Bu, örgütlenme tartışmasından geçiyor. Eskiden biraraya gelen sosyalistler birbirlerinin yüzlerine bakmıyorlar. Birlikte çalışma kültürünü üretmek, özörgütlenme, dernek tartışmaları başlatmak gerekiyor. Ama derneklerin tüzüklerinde ilkeler olsun istemiyorum. Benim tek kriterim akıllı olmak. Yani şu anki durumu görmek. Bunu yaparsak sağ olur, bunu yaparsak sol olur. Örneğin, Taksim'de korsan gösteri yapmak sağ bir eylem midir? Öğrencilerin dönüşmeye başladığı anda, onların mücadeleden düşmesine neden olmak rahatlıkla sağ bir eylem olarak değerlendirilir. Öğrencileri gözaltına aldırmak sağ bir eylem midir? Sosyalistler kullandıkları şimdiki söylemleriyle, asla bu duyarlılığı örgütleyemezler. Okullarda demokratik, örgütlenmeler mi yaratılacak, yoksa öğrencilere kendi örgütü mü sunulacak.

Ahmet– Faşistlere karşı yalnız sosyalistler değil, bütün gruplar mücadele edecek.

Eylem– Ama, çok açık bir şekilde Ata...

...kilde örgütlenmek gerekiyor. Sosyal demokratlar da kendilerini ifade edebilmelidirler.

İrfan– Okullarda CHP'yi ciddiye alan gruplar mı var?

Serkan– Bana biri "Ben CHP'liyim, CHP iktidara geldiğinde faşizmin biteceğini düşünüyorum" diyen biri kesinlikle içimize alınmamalı. Çünkü son tahlilde CHP bizim düşmanmız.

Eylem- Sosyal demokrat insanları dönüştürmek gerekiyor. Yemek boykotunu örgütlediğin zaman bile hedefin olmalı. Müslümanlar da yemek boykotu yapabilir.

Ahmet- Çeşitli nedenlerden o boykot desteklenebilir. Desteklenmiyorsa demokratik olmaktan çıkılır.

Eylem– Burjuva devletine destek olunmaz. Siyasal bakışın olmak zorunda. Yemek boykotu yaparken müslümanlar "biz de bunlara karşıyız, hadi bize katılın" derlerse, onlarla ortak mı çalışacaksın.

Savaş– İfade birliği yaratmak gerekiyor. İşten atılmış bir grup işçinin içinde CHP'li de, MHP'li de var.

İrfan- Tartışma dernek toplantısına döndü.

Özgür– CHP tartışması '80 öncesinde yapıldı.

Ahmet– Bunlara "düşmanımızdır" demek faşist hareketlere çanak tutmaktır.

Özgür– Demokratik muhalif odakları örgütlemek gerekiyor. CHP gelir mi gider mi? Bunları tartışmak çok anlamlı değil. Bize düşen nitelikli demokratik muhalefet odakları oluşturmak.

Savaş– Örgütlenme mücadalesi vermek. İfade alanı yaratmak. Öz örgütlenmeyi başarmak. Çapa'da bir grup türbanlı öğrenci derslere türbanlı girmek istemişti. Türbanla derse girebilmeleri gerekiyor . Özgürlükleri gerçekleştirmek gerekiyor.

Serkan– MHP'nin okullarda örgütlenmesini destekleyecek misin?

Savaş- Bu noktada özgürlüğün tarifi net birşey değil. Mesele türbanlı değil, mesele mücadele verip örgütlenmek. Benim kıyafetime, mini eteğime, küpeme de karışıyorlar. Kapitalizmin hakkından geleceksem bu şekilde polemiklerle değil.

Eylem–İstanbul Üniversitesi kampüsünde faşist öğrenciler demokratik öğrenci kulübü kurdular. Bunların demokrat olmadıklarını insanlara anlatmamız lazım. Anti–faşist örgütlenmenin önüne iktidar hedefini koymak zorundayız. Sosyalizm mücadelesini de koymak gerekiyor.

İrfan– Daha önce devrimciler örgüt kurdu "biz örgüt kurduk, gelin tabi olun" dendi. Geniş platformlarda daha liberal örgütlülükler kurup, buralarda örgütlülükler içerisinde sosyalist politikayla mevzi kazanmak gerekiyor. Bugün öğrencilerin mevzileri,

> Faşistler her zaman devrimci–demokrat insanların karşısına çıkar. Faşist saldırılara fiili olarak solcu öğrenciler göğüs germek zorundadır.

...türk Düşünce Kulübü'nden biri "ben CHP'liyim hadi anti– faşist komiteyi kuralım dese" ben kurmam. CHP düzen partisidir ve şu anda iktidardadır.

Serkan– Şu an da iktidardadır ve faşist örgütlenmenin içindedir.

Savaş– Tüm öğrencileri kapsayacak şe...

...dernekleri yok. Şu öğrenci derneği "harçlara karşı çıkıyor" diyebileceğimiz bir dernek yok. Mevziyi genişletmek gerekiyor. Okullarda solculuk yapmanın, böyle gözaltına alınmakla, içeri girmekle olmayacağını anlatmak gerekiyor. Daha geniş eylemlilikler yapmak lazım, özgürleşmek gerekiyor.

...P'yi tehdit ediyor!

...er AYDIN

...için birer sorgu odasına dönüşen ...patlayarak yaşamını yitiren ocak ...HP'nin oluşturmaya çalıştığı ima...urum, kendisine Meclis'te anahtar ...HP'yi rahatsız ediyordu. MHP de...ocak vizyonu hazırlamaya girişti. ...na uyum sağlamayan isimleri gö...r. Bu tasfiye girişimi direnişle kar...nin 25 Şubat 1995 günü yayınla...haberde, Samsun Ülkü Ocakları ...rın çekildiği bir ortamda görevden ...yük kentlerde MHP Genel Merke...asfiyelerin problemlere yol açtığını

...yemekhanesinde oruç tutmayan ...rının MHP içerisinde yaşanan iç ...i vardır. Tasfiye edilmeyi içine sin...muoyunu kullanarak MHP ile pa... denediler. Oruç tutmayan üniver...lerini ve kendilerini belli ederek ...aları, MHP'ye, "bizi görevden alır...unuzu gözler önüne sereriz, sizin ...iz" mesajını taşıyordu. Yapılan, ...ilen yaldızları, bizzat MHP'liler ta...k bir girişimdi. Saldırının mağduru oruç tutmayan öğrenciler, muhatabı ise MHP Genel Merkezi'ydi, Türkeş'ti.

MHP ve Türkeş bu taarruzdan epeyce zarar gördü. Türkeş çok sevdiği tosuncuklarına açıktan destek çıkmadı–çıkamadı. Saldıranlar "Bozkurt kılığına girmiş PKK'lılardı" diye geçiştirmeye çalıştı!

Bu son gelişmenin ortaya koyduğu en çarpıcı gerçek, MHP içerisinde patrimonyalist yapının çatırdamaya başladığıdır. Gözüken örgüt içindeki unsurlar öldürme emri de dahil olmak üzere, her türlü emri bizzat vermeye alışık Başbuğu sadakatle dinlemiyorlar. Bu pastayı ya beraber yeriz, ya da size yedirmeyiz diyorlar.

Bu son olaylar, MHP'nin gerçek yüzünü kitleler nezdinde ortaya çıkmasında turnusol kağıdı işlevi görmüştür. MHP'nin bir anlamda bir siyasi parti olarak örgütlenip, devletin olanaklarından nemalanmaya çalışırken, öte yandan parti büroları olarak seçtikleri mekanlardan, parti içi hiyerarşik yapılanmaya kadar, partiden çok iç savaşa göre organize olan para–militer bir örgüt olduğu gerçeği kendini göstermiştir. MHP'ye yapıştırılan "yeni" yaması MHP'nin gerçekliği karşısında dikiş tutmuyor.

Bu saldırı olayının ortaya koyduğu bir başka gerçek ise, güvenlik kuvvetleri ile MHP arasındaki düşünsel akrabalığın giderek ortak bir psikolojiye, ortak tutum ve davranışa dönüştüğüdür. Öyle anlaşılıyor ki, İstanbul polisine göre bıçak, satır, silah taşımak, bunlarla adam yaralamak serbest, ama oruç tutmamak suç. Uğranılan saldırıyı protesto etmek suç. Bu sübjektif kurgunun devamı olarak, gözaltına alınan mağdurları serbest bırakan mahkemeler, yarın dava dosyalarında oruç tutmayarak saldırganları tahrik ettikleri iddiasıyla mağdurları, müştekileri doğrudan sanık yapabilirler.

Özelleştirme: Kimin için?

▼ **Batılı kapitalist ülkeler geri kalmış ülkeleri laboratuvar olarak kullanıyorlar.**

Mustafa AYDIN

Thatcher–Reagan patentli yeni liberal ekonomi anlayışının, dünya ekonomisini salgın halde etkileyen virüsü kuşkusuz ki özelleştirme... Özelleştirme, bütün dünya ekonomilerini derinden etkiliyor, ulusların gündemlerinin ilk sıralarını işgal etmeyi sürdürüyor.

Özelleştirme, 1983 seçimleri öncesinde, TRT'de yapılan bir açık oturumda, ANAP Genel Başkanı Turgut Özal'ın "satacağım", Halkçı Parti Genel Başkanı Necdet Calp'in ise "sattırmam" şeklindeki tartışmasıyla Türkiye kamuoyunun da gündemine girdi.

Özelleştirme, Türkiye'de de, ekonomide devletin küçülmesini isteyen sağ liberal anlayışın şiddetle savunduğu, ekonomide devletin payının korunmasını isteyen "sol" siyasi çizginin karşı çıktığı bir kavram olarak tartışılıyor.

Türkiye devletçilerin kalesi

Öncelikle, belirtmek gerekir ki, liberal ekonominin savunucuları, özelleştirme yoluyla kamunun ekonomideki ağırlığının azaltılmasını, devletin ekonomideki ayağının küçültülmesini istiyor. Ancak, bütün bu söyleme rağmen, liberal ekonominin önde gelen ülkelerinin oluşturduğu OECD grubunda kamunun ekonomideki ağırlığının giderek arttığını görüyoruz.

1980–1992 arasındaki dönemde OECD üyesi Avrupa ülkelerinde kamunun gayrısafi yurtiçi hasıla (GSYİH) içindeki payı artış göstermiş, Türkiye dışındaki OECD üyesi Avrupa ülkelerinde kamunun GSYİH'daki payı 1980'de yüzde 45.4 iken, bu oran 1992'de yüzde 50.7'ye çıkmış.

Bugüne kadarki gelişmelere bakıldığında, Türkiye, devletçilerin kalesi olma özelliğini gösteriyor. Özalist yaklaşım bunu içeriden yıkmaya çalışsa da, OECD ülkelerindeki tablo Türkiye için de geçerli.

Yoğun devletçi dönem olarak kabul edilen 1924–1929 yıllarında bütçe, GSMH'nın yüzde 13.1'i iken, ekonomiye liberalizm damgasının vurulduğu 1980–1990'da bu oran yüzde 23'e yükselmiş.

Bu verilerden, liberal ekonominin savunuculuğunu yapanların, özelleştirmeyi, kendileri için değil de, gelişmekte olan ülkelere dayattıkları sonucunu çıkarmak mümkün. Daha ileri gidip şunu söylemek mümkün:

Gelişmekte olan ülkelerde ucuz işgücü ve hammadde var. Kurulu tesisler neden "yabancı sermaye"nin hizmetine sunulmasın...

Uzun yıllar IMF'de uzman olarak çalışan Trinidat'lı M. Badhoo'nun basına yansıyan açıklaması, bu yaklaşımımızın doğruluğu yönünde güçlü bir karine oluşturuyor.

Görevi sırasında karşılaştığı baskılara dayanamadığını iddia ederek görevinden istifa eden M. Badhoo, istifa metninin birer kopyasını ABD eski Başkanı R. Reagan ile İngiltere eski Başbakanı M. Thatcher'a göndermiş. Badhoo, istifa metninde şöyle diyor:

"1983 yılından sonra yaptığımız herşey, ya güneyi özelleştireceğiz ya da öleceğiz şeklindeki yeni görev anlayışımızın bir parçası olarak yapılmıştır ve bu amaç uğruna biz, 1983–1988 yılları arasında Latin Amerika ve Afrika'da alçakça bir ekonomik tımarhane yarattık."

Özelleştirme tartışmasında önemli noktalar

Özelleştirme konusunda yapılan tartışmaları yürütürken, siyasi ya da ekonomik çıkarımlarda bulunabilmek için öncelikle şu noktalar üzerinde durmak gerekiyor:

– Mülkiyet ile verimlilik arasındaki ilişki,

– Bölgelerarası kalkınmışlık farkının giderilmesi,

– Özelleştirmenin sorunları tek başına çözecek bir anahtar olarak görülüp görülmemesi,

– Bunun bir ekonomik dönüştürme programının parçası olarak ele alınıp alınmadığı,

– Siyasi kararlara halk desteğinin sağlanıp sağlanmadığı,

– Hedeflerin kavranmış olması (neden özelleştirme),

– Yöntemlerin ortaya konulması (özelleştirilecekse, nasıl bir özelleştirme),

– Kamu kuruluşlarının değerlendirilmesi (özelleştirilecekse, neyi özelleştirme),

– İşin içine kimler girecek ve bunların çıkarları neler)...

Türkiye'de "özelleştirememenin" nedenleri üzerinde de durmak gerekirse, şu tespitlerde bulunmak mümkün;

Politik iktidarların –birçok ülkede olduğu gibi– istihdam merkezli oy kaygıları, oy kaygıların yarattığı karar alma zafiyeti, sağlıklı bir hukuksal altyapı oluşturulamaması ve koordinasyon eksikliği, özelleştirme sonrası ortaya çıkacak bölgesel ekonomik ve sosyal sorunları çözümleyebilecek mekanizmaların kurulamamış olması, ekonomik ve politik istikrarsızlık, serbest piyasanın sığ olması, uygulamalarda, ekonominin ve sermaye piyasalarının genel istikrarsızlığından kaynaklanan olumsuz sonuçların ortaya çıkması ve şeffaflığın sağlanamaması, konu üzerinde politik uzlaşma sağlanamaması, kamuoyu desteğinin tam olarak alınamaması...

İşçi fonu oluşturulsun

Prof. İzzettin Önder özelleştirmeye alternatif öneri getirdi.

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. İzzettin Önder, KİT'lerin çalışanlarınca oluşturulacak fonlar aracılığıyla yönetilmesini önerdi.

Prof. Önder, geçtiğimiz günlerde Birleşik Sosyalist Parti (BSP) İstanbul İl Merkezi'nde "Özelleştirme bağlamında Karabük Örneği" konulu söyleşide, özelleştirme söz konusu olduğunda, ameliyat masasına salt KİT'leri yatırmanın yeterli olmadığını ifade etti. Önder, özel sektörün de irdelenmesi gereğine vurgu yaptı. "Verimli çalışmayan sadece KİT'ler değil, özel sektör de verimli çalışmıyor. Özel sektör sorunlarını devlete ve KİT'lere taşıyor" saptamasını yapan Prof. Önder, temel girdi üreten sanayi kuruluşlarının özelleştirilmesi sonucu Türkiye'nin, örneğin kendi gemisini yapıyorken, yapamaz hale gelebileceğini, dış ekonomik güçlerin ülkenin enerji kaynaklarına, linyitine, kömürüne, elektriğine el attıklarını, tüm sanayiyi denetim altına almayı amaçladıklarını, bunun çok tehlikeli bir eğilim olduğunu vurguladı.

İzzettin Önder, konuşmasında özelleştirmeye alternatif bir projeyi tartışılması amacıyla dillendirdi. Önder'e göre, her işyeri ya da işkolunda oluşturulacak 'işçi fonları' aracılığıyla işçilerin, kendi seçecekleri temsilcilerine işyerlerini yönetmeleri ve denetlemeleri mümkün olabilecekti. Söz konusu fonlar ayrıca işçilerin ve de işsizlerin sosyal dayanışma fonu işlevi de görecekti. Benzerlerinin İsveç ve diğer bazı İskandinav ülkelerinde hayata geçirildiğini hatırlattığı bu projeyle ilgili olarak; salondaki dinleyicilerin, işçilerden toplanan onca paranın kullanımının hangi gücün elinde olacağına ve böylelikle ortaya çıkacak finansal potansiyelin denetimindeki güçlüklere işaret eden sorularına karşılık ise Prof. Önder, bu tür sakıncaları etkisiz kılacak somut bir önlemin kafasında net olmadığını söylemekle yetindi.

Türkiye'de özelleştirme

Türkiye, 1930'lu yılların başlarında, yoğun bir devlet müdahalesinin (1929 büyük ekonomik bunalımının da etkisiyle) yanısıra,KİT'ler aracılığıyla ekonomik kalkınma sürecini başlatma ve hızlandırma stratejisini benimsedi. Ancak bu durumun bir ara sistem olarak düşünüldüğü, KİT'lerin zamanla özel kesime devrinin öngörüldüğü söylenebilir. Gerçekten, 3 Haziran 1933 tarih ve 2262 sayılı Sümerbank Kuruluş Kanunu ile, iktisadi devlet teşekküllerinin çerçeve kanunu olarak nitelenen 1938 tarih ve 3460 sayılı yasada, bazı koşullarla KİT'lerin özel kesime devredilmesinden sözedilmesi, bu görüşü destekliyor.

Anılan yasalarda, bu tür hükümlerin yeralmasına karşın, KİT'lerin özel kesime devri ilk kez DP iktidarı döneminde 29 Mayıs 1950 tarihinde TBMM'ye sunulan hükümet programı ile gündeme geliyor. Sözkonusu hükümet programında, "kamu hizmeti gören ve ana sanayi kollarında faaliyet gösterenler dışında kalan kamu iktisadi teşebbüslerinin, belirli bir plan çerçevesinde ve elverişli koşullarda özel teşebbüse devredilmesi" öngörülüyordu.

Türkiye'de 1950'den bu yana KİT'lerin özel kesime devredilmesinden çokça sözedilmesine karşın, uygulama aksi yönde gelişti, özel kesimce kurulmuş bazı işletmelerle, çok ortaklı kuruluşların bir bölümü KİT haline getirildi. Bir başka ifadeyle, transfer kamudan özel kesime doğru değil, özelden kamu kesime doğru oldu. 1980'li yılların sonlarındaki şirket kurtarma operasyonlarıyla da bazı özel kuruluşların KİT veya bağlı ortaklık haline geldiği de biliniyor.

İngiltere örneği

15 yıl süresince özelleştirme programını en ortodoks biçimde uygulayan İngiltere'de de, aradan geçen bunca uzun zamana rağmen, resmi çevreler henüz özelleştirmenin hedeflenen biçimde gerçekleşmediğini belirtiyorlar.

Ülkenin önde gelen araştırmacılarından Hestel ve Szymanski, özelleştirilen 17 kamu kuruluşunun 1973–1985 yılları arasındaki performanslarını inceleyen araştırmalarının sonucunda, bu şirketlerin kamu mülkiyetinde iken daha verimli çalıştıklarını ortaya koyuyor. British Aerospace'in "başarılı" istisnai örneklerden biri olduğu belirlenen araştırmada, verimlilik ve karlılık artışına dayalı bu başarıda da hükümetten sözkonusu şirkete devlet tarafından sağlanan 100 milyon sterlin tutarındaki desteğin etkili olduğuna dikkat çekiliyor. Dolayısıyla, işletmenin kamu mülkiyetinde kalarak da aynı yardımı almış olması halinde, aynı başarının elde edilebileceği vurgulanıyor.

1968–1978 dönemi ile 1978–1985 döneminin karşılaştırıldığı bir başka araştırmada da, İngiltere'deki KİT'lerin (özelleştirilmiş olsun–olmasın) tamamının toplam faktör verimliliklerindeki değişim incelenmiş, özelleştirilmemiş şirketler lehine çok net bir verimlilik artışının ortaya çıktığı gözlenmiş. Örneğin; iki ayrı dönem itibariyle yıllık faktör verimliliği artışları karşılaştırıldığında, British Telecom gibi özelleştirme sürecine sokulmuş bir şirkette ilk dönemdeki yüzde 5.2'lik artışın, yerini yüzde 0.5'lik bir artışa bıraktığı belirlenmiş. Buna karşılık, sözkonusu dönemler itibariyle bu oranlar sırasıyla, kamu mülkiyetinde bulunan şirketlerden British Steel'de (yüzde olarak) –2.5'ten 2.9'a, British Rail'de 0.8'den 2.8'e, British Post Office'de 1.3'ten 1.9'a ve British Electricity'de de 0.7'den 1.4'e yükseldiği ortaya çıkmış.

İngiltere'de tüm özelleştirme uygulamalarında ve özellikle telefon, elektrik, su, gaz vb. tekel durumundaki hizmet kuruluşlarında "tüketicinin ve halkın çıkarlarının korunması için" düzenleyici mekanizmalar oluşturulmuş, ulusal taşımacılık, petrokimya vb. alanlarda ise "altın hisse" yöntemi ile kamunun denetimi elden bırakmaması sağlanmış.

'29'dan sonraki en büyük bunalım...

Ekonomi Servisi– Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO), "Çalışma Raporu 1995" başlığıyla yayınladığı rapora göre, dünya krize doğru gidiyor.

ILO, dünyanın bir çalışma hayatı krizine doğru gittiğini belirterek, hükümetlere, sosyal bir felaketi engellemek için beraber çalışmaları çağrısında bulundu. ILO raporunda, rekor düzeye yükselen işsizlik düzeyinde önümüzdeki birkaç yıl içinde bir düşme ihtimalinin olmadığı kaydedilerek, bir politika düzenlemesi yapılması gerektiği belirtildi.

Batılı ülkelerdeki eğilimler ve diğer uluslararası kuruluşların tavsiyelerinin tersine, ILO, sanayileşmiş ülkelerde asgari ücretin ortadan kaldırılması ve işçi maliyetlerinin azaltılması yolundaki önlemlerin bir çözüm olmadığını öne sürdü. ILO raporunda, "94 yılında yaklaşık 820 milyon kişilik global işgücünün, yüzde 30'u işsizdi. Bu, '30'lu yıllardaki büyük buhrandan sonraki en büyük kriz oldu" ifadesine yer verildi.

Yüzlerinde her an işsiz kalma korkusu..

Sanayileşmiş ülkelerde 35 milyon işsiz var

ILO Genel Direktörü Michele Hansenne, raporda, "global bir işgücü krizine sürüklenmenin durdurulabilmesi için, hem ulusal, hem de uluslararası düzeyde, politik ve yapısal düzenlemeler yapılmalı" dedi. Hansenne, mevcut işsizlik düzeyinin manevi yönden kabul edilemezliğini vurgulayarak, olayın ekonomik yönden de rahatsız edici olduğunu söyledi. Raporda, sanayileşmiş ülkelerle, piyasa ekonomisine geçmeye çalışan eski Doğu Bloku ülkelerinin büyük bir bölümünün iki haneli işsizlik oranları riskiyle karşı karşıya oldukları kaydedildi.

Sanayileşmiş ülkelerde 35 milyon işsiz olduğu vurgulanan ILO raporunda, "Mevcut senaryolar çerçevesinde ekonomik büyümenin Avrupa'nın kronik hale gelmiş olan işgücü hastalığının iyileşmesi için yeterli olmayacaktır. Ekonomik büyüme, ABD'deki reel gelirlerdeki düşüşün geriye çekilmesi, gelişmekte olan ülkelerde yoksulluk ve eksik istihdamın yaygınlaşmasının durdurulması ya da Afrika kıtasının bir belirsizliğin içine sürüklenmesinin engellenmesi için yeterli olmayacaktır" denildi.

Raporda, 1995 yılında İspanya'da işsizliğin yüzde 24'e, Finlandiya'da yüzde 17'ye, İrlanda'da da yüzde 15'e yükselmesinin beklendiği kaydedildi. Kronik eksik istihdam sorununun Latin Amerika ve Afrika'nın büyük bir bölümünde devam etmesinin beklendiği bildirildi.

İmalat alanındaki işlerin ABD ve Avrupa'dan işgücünün daha ucuz olduğu ülkelere doğru kaydığı yolundaki endişelerin geçersizliği de vurgulanan raporda, bu tip kayışların yüksek teknoloji ve hizmet sanayiinden elde edilecek kazançlardan daha fazlaya malolacağı bildirildi.

Liberalizm çözüm değil

ILO, eski Doğu Bloku ülkeleri ile, eski SSCB cumhuriyetlerinde tırmanmakta olan işsizliğin, siyasi ve ekonomik reformlara sekte vurduğunu belirtiyor.

Orta Afrika ülkelerindeki işgücünün yüzde 60'ından fazlasının, ya resmi olmayan işlerde bulunduğu ya da eksik istihdam edildiği kaydediliyor. Latin Amerika ülkelerinde de eksik istihdam oranının son derece yüksek olduğunu kaydeden ILO, Latin Amerikalılar'ın büyük bir çoğunluğunun ya yarım gün ya da sosyal güvencesi bulunmayan az ücretli işlerde çalıştıklarını ifade ediyor.

Raporda, Latin Amerika'daki bu eğilimin giderek artmasının ise, işsizlikten de daha ciddi bir sorun oluşturduğu ifade ediliyor. Japonya dahil, Doğu ve Güneydoğu Asya ülkeleri ile, İsviçre ve Avusturya gibi bazı Batı Avrupa ülkelerinin ihracat ağırlıklı sanayi büyümesini hedeflemelerinden dolayı işsizlik oranında artış eğilimlerinin daha az olduğu kaydediliyor. ILO raporu, gelecek ay Kopenhag'da yapılacak olan "Birleşmiş Milletler Sosyal Zirvesi"ne sunulacak.

Meksika, ekonomik krize çözüm arıyor

Ekonomi Servisi-Meksika hükümeti ekonomik krize çare bulmaya çalışıyor. Meksika Merkez Bankası, milli para birimi "peso"nun dolar karşısında toparlanmasına yönelik tedbirler çerçevesinde, kısa vadeli faiz oranlarını 10 puan artırıp, yüzde 50'ye yükseltti.

Bazı uzmanlar ise, "bu tedbirlerin pesonun istikrarı için kalıcı bir çözümden ziyade, ABD'nin Meksika'ya kullandıracağı 20 milyar dolarlık yardıma ilişkin müzakerelerin kolaylaştırılmasını hedeflediği" görüşündeler. Uzmanlar ve Meksikalı işadamları, yeni bir kambiyo rejimi uygulanmasını isterken, Merkez Bankası bu talebe direniyor. Pesonun 20 Aralık 1994 tarihinde yüzde 40 oranında devalüe edilmesiyle, Meksika'dan hızlanan sermaye kaçışını tersine çevirmenin amaçlandığı faiz oranlarını yükseltme operasyonu sonucu, 1 ABD doları 5.75 pesodan 5.59 dolara geriledi. Ancak Meksika'da faiz oranlarının yüzde 50'ye çıkmasının, büyümedeki yavaşlamadan zarar gören şirketleri darboğaza sokacağı endişesi, Meksiko City borsası Bolsa endeksine 66 puan kaybettirdi.

Devletin bankalara olan borçlarına formül

Meksika hükümetinden, adının açıklanmasını istemeyen bir yetkilinin verdiği bilgiye göre, Merkez Bankası, ülkedeki ticari bankalara, borçların anapara kısmının enflasyona endekslenmesini önerirken, bu öneri büyük ihtimalle kabul görecek. Planda, devletin bankalara olan borcunun anapara kısmının nominal değerinin enflasyon oranında artırılması, ek faiz ödemesi yapılmaması, böylece faiz oranlarının uzun vadede aşağıya çekilmesi planlanıyor. Meksikalı yetkili, bu tedbirin, Şili'de bazen izlenen faiz politikasından esinlenerek düşünüldüğünü, ancak Şili'dekine benzer biçimde yeni bir döviz kuru sistemi getirilmeyeceğini, pesonun değerinin serbest piyasada dalgalanmaya devam edeceğini belirtti. Meksika Merkez Bankası Başkanı Miguel Mancera ise, döviz kurlarında limitler belirlenip, bunları desteklemek için piyasalara müdahale edip, peso satın almaya yetecek kadar döviz rezevri olmadığını söylemşti. Petrol gelirleri ABD'nin kontrolünde olacak. Öte yandan ABD, Meksika'ya kullandıracağı 20 milyar dolarlık kredinin hakkıyla değerlendirilmesi ve geri ödemeleri garantiye almak için, Meksika'nın petrol ihracatı gelirlerini kontrol edecek. NBC televizyonunun haberine göre, Meksika'dan petrol ithal eden Amerikan şirketleri, bunun bedelini doğrudan ödemek yerine, ABD Merkez Bankası FED'de açılacak özel bir hesaba yatıracaklar. Bu hesapta biriken dövizler, FED tarafından Meksika'ya transfer edilecek. Meksika'nın ABD'ye olan borç geri ödemelerini yerine getirememesi halinde FED, Meksika'ya bu özel hesaptan döviz akışını kesip, vadesi dolan borç ödemesi kadar döviz miktarını ABD Hazinesine devredecek.

ABD ile Meksika arasındaki müzakerelerde, Meksika tarafı, emisyonu daraltma gibi diğer bazı ağır şartları da kabul etti.

İktisatçı mı, falcı mı?

Ahmet ÇAKMAK

Hükümet yetkilileri, muhalefet liderleri, işadamları, iktisatçılar... özellikle son yıllarda hepsi aralık ayı sonuna doğru, sonraki yılın büyüme oranı, enflasyon oranı ve döviz kurları hakkında tahminde bulunuyorlar. Üşenmezseniz eski gazeteleri açın, bakın. Yapacağınız iş basit: Tahminlerle bir sonraki yılın gerçekleşen rakamlarını karşılaştırmak. Tahminlerin hep yanlış çıktığını göreceksiniz. Zaten hükümetlerin resmi tahminleri de tutmuyor. Bu tahminler esas alınarak yapılan bütçeler de yanlış oluyor.

Acaba neden böyle oluyor? Bunların hem teorileri, hem de pratik bilgileri gerçeği kapsamaya yetmiyor. İşte sebep kabaca bu. Biraz açmaya çalışayım. Önce pratik bilgilerden başlayalım. Bununla sözkonusu zevatın kullandığı verileri kastediyorum. Yani tahmin için kullandıkları DİE istatistiklerini, İTO vb. kuruluşların verdikleri rakamları.

Kişisel deneyimlerini de ekleyerek kendi veri tabanlarını oluşturuyorlar. Bu bilgilerin çoğu eksik, bir kısmı da yanlıştır. Ülkede hangi kişi ve/veya kurumda ne kadar para var, kaç işçi çalışıyor, üretim değerleri nelerdir? Bunlar hakkındaki bilgimiz epey yetersiz. Hele şu enflasyon oranı ve döviz kurlarını epey etkileyen parasal akımlar... İşte asıl sorun orada. Bu memlekette altın, eroin, silah vb. kaçakçılığında trilyonlar döner. Kuruşu bile istatistiklerde gözükmez. İşverenler kendi kazançları ile ilgili bilgileri yanlış verir. Rant gelirlerinin çoğu bildirilmez. Bu örnekleri çoğaltmak mümkün. Memleketin çoğu kayıtdışı. Bunlar kayıtlara bakarak ahkam kesiyorlar. Tabii tutmuyor.

Gelelim işin öteki yanına... Teoriye yani. Sözgelimi enflasyon modelleri. Modellerde kullandıkları verilerin yanlışlığı bir yana, modellerin kendisi yanlış. Günümüzün Ortaçağ medreselerinden farkı kalmamış üniversitelerinde insanlara iktisat diye öğretilenlerin işlevi şu: İktisatçı olarak yetişenlerin gözüne etrafı yanlış gösteren gözlükler takmak. Bunun böyle olduğu defalarca ıspatlandı. Batı yazını akademik iktisadı; yöntemi, varsayımları, iç tutarlılığı açısından paçavraya çevrilmiş kitaplarla dolu. Zaten bu teori gerçeklerin testinde de hep sınıfta kaldı. Ne bir gerçeği yakalayıp açıklayabildi, ne de tahminleri doğru çıktı. akademisyenler ya da daha geniş tutarak profesyonel iktisatçılar diyelim, hangi resesyonu öngörebildiler acaba?

Günümüzün Ortaçağ medreselerinden farkı kalmamış üniversitelerinde insanlara iktisat diye öğretilenlerin işlevi şu: İktisatçı olarak yetişenlerin gözüne etrafı yanlış gösteren gözlükler takmak.

Tabii yanlış gözlükle yanlış rakamlara bakarsanız saçmalarsınız, hatta arada bir tutturduğunuz bile olur! Dahası var. Tahmin teknikleri de yetersiz. Şimdiye kadar yapılan çalışmalar kritik noktayı aşamadı. Geleceğin tahminini geçmiş trendlerin devamı varsayımından kurtarabilmek. İşte bu henüz aşılamadı. Dolayısıyla bir yanlış yönlendirme de, eğer kullanırsanız, tahmin tekniklerinden geliyor.

Haklı olarak şunu sorabilirsiniz: Bu insanların yetişmesi için büyük paralar harcanıyor. Hükümetler ekonomi politikalarını oluştururken kısmen, ama uygularken büyük ölçüde onlardan faydalanıyor. TV'de, gazetelerde, dergilerde yazarak ve konuşarak kamuoyunu etkiliyorlar. Öyleyse bütün bunların anlamı ne?.. Doğrusu bunu ben de düşündüm. Aslında cevabı çok basit, ama ilk başta aklıma gelmemişti: Kapitalizmin insanların gözünde meşruluğunu sürdürebilmesinin başlıca önkoşullarından biri, politika ve ekonomi diye iki ayrı alanın varlığı yanılsamasının devamıdır. Bu zevat sözkonusu yanılsamanın sürdürülmesinde en önemli katkılardan birini yapmaktadırlar. Sizler onlar sayesinde ekonomi diye kendi başına kuralları olan ve uymamamız halinde bizi şimdikinden beter hale sokacak bir mekanizmanın varlığına inanıyorsunuz. Bununla da kalmıyor. Bu ekonomi denen mekanizmanın kuralları hakkında fikir sahibi olmak isterseniz epey zorlanmanız gerekiyor. Çünkü onların kendilerine göre bir dilleri var. Bu dilin kavramlarını öğrenmek zorundasınız. Zaten bu tezgahtan geçtiniz mi o zaman da malum gözlüğü taktınız anlamına gelir. Artık insanlar yoksulluk ve işsizlikten inim inim inlerken bile, kendi doğrularından şüphe etmeyen gerçekçi bir ekonomist oldunuz demektir. Peki bunlar hiç mi doğruları söylemezler veya göremezler? Bazen ve kısmen. Zaman zaman görünen köyün yolunu gösterdikleri olur. Ama o zaten kılavuz istemiyor. Bazen de görüneni söylerler. Ama asıl sorun, o görünenin arkasında ne var? Onu ya bilemezler, ya göremezler ya da gösteremezler. Başka yazılarda, bu gerçekleri somut örnekleriyle göstermeye çalışacağım. Buluşmak üzere...

ŞERAH BAR

ve de GRUP GÖÇEBE

9 Mart1995 Perşembe

akşamı, iki eslik bir moladan sonra, İkinciYeni yerlerinde, İkinciYeni hallerde Şerah Bar açılıyor. Beraber ve solo, siz de açılmak istemez misiniz?

Tel: 244 2270

Medya tanrısı: Hermes

▼Mitos'lar 'Büyüklere Masallar' olarak değil de, güncelle bağıntıları içinde okunduğunda, Hermes gerçekten de son yüzyıllara, özellikle de son onyıllara damgasını vurabilecek bir tanrı. Üstelik, 'özel mülkiyet'le bağıntılarına dair, mitologlarca pek fazla vurgulanmasa da, belirgin ipuçları var.

Sibel ÖZBUDUN

Kapitalist sistemin, geçerli olduğu coğrafyanın büyük bölümünde monoteizm'le (tektanrıcılık) bağıntılı oluşu beni şaşırtıyor. Gerçi ilahî yetkenin sekülerleştirildiği/ dünyevîleştirildiği, dolayısıyla Theos'un yetki ve yaptırımlarını, teori ve pratikte büyük ölçüde yeryüzündeki seçkin temsilcilerinin (ulus-üstü şirketler, finans kuruluşları, medya, gizli servisler, militarist odaklar, malî ve siyasal iktidarla organik ilişkiler içindeki yeraltı dünyası...) eline terketmiş bir monoteizm bu; dolayısıyla tarih sahnesine çıkışındaki yolundan bir hayli saptığı söylenebilir.

Yine de, düşündükçe politeizm, (çoktanrıcılık) kapitalizmin doğasına çok daha yatkın görünüyor bana. Toplumdaki her güç odağının bir ya da birkaç tanrıyla temsil edildiği, gidişatın bu tanrılar arasındaki çatışkı ve uzlaşmalarda biçimlenen hassas dengelerle belirlendiği, 'kul'lârınsa olan biteni (kendisine yansıtıldığı kadarıyla) edilgince izleyip, tanrıların edimlerini ve bunların sonuçlarını kurban ve ayinlerle (seçimler, protesto gösterileri...) kendi lehlerine çevirmeye çabaladığı bir politeizm.

Zamane tanrı Hermes

Böylesi bir kurguda, medyanın payına düşen tanrı, Grek panteonunun Hermes'i olurdu kuşkusuz. Mitos'lar 'Büyüklere Masallar' olarak değil de, güncelle bağıntıları içinde okunduğunda, Hermes gerçekten de son yüzyıllara, özellikle de son onyıllara damgasını vurabilecek bir tanrı. Üstelik, 'özel mülkiyet'le bağıntılarına dair, mitologlarca pek fazla vurgulanmasa da, belirgin ipuçları var.

Bilindiği üzere, Hermes, Grek panteonunda 'Tanrıların ulağı'dır. Yaşamı konusundaki başlıca kaynak, Peleponnes bölgesinde Homer'den birkaç yüzyıl sonra yazıldığı sanılan 'Hermes'e övgü' adlı şiirdir. Zeus'un diğer tanrılarla, tanrıların birbiriyle ve insanlarla haberleşmesini/iletişimini sağlayan, odur. Ve ilginçtir ki, bir medyatörün tüm özelliklerini taşır.

Denebilir ki, Olympos'un en ikircikli tanrısıdır. Söz'ün efendisidir bir kere, hem sözleşmenin/yeminin, hem de bunların zorunlu bir unsuru olan yalan'ın. Yalan, onun birincil özelliklerinden biridir, henüz bir günlük bir bebekken kundağından çıkıp kardeşi, Güneş Tanrısı Apollon'un sığırlarını çalmış, bunların izlerini birbirine karıştırıp kendi ayak izlerini de gizleyerek bir mağaraya saklamış, Apollon kendisini bulduğunda, Baştanrı Zeus'un mahkemesinde yalan bir yemin 'le hayvanları çalanın kendisi olmadığını öne sürmüş, sonunda, Apollon'u kaplumbağa kabuğundan yaptığı gitarla tavlayarak, sığırlara el koymuştur. Hesiodos'da da, Baştanrı Zeus'un Pandora'yı yaratırken ona söz (yalan-dolan, hile) yetisini vermesini Hermes'den istediği aktarılır:

"Hermeias doldurdu göğsüne yalan dolanı/Uzaktan gürleyen Zeus'un oluyordu isteği,/ Ses koydu o tanrılar kılavuzu/ ve Pandora adını taktı." (İşler ve Günler , 76-80)

Hayata hırsızlıkla atılması, Hermes'i hırsızların, soyguncuların koruyucusu yapmıştır (Samos'da Hermes Charidotes festivalinde hırsızlığa göz yumulmaktadır), ama aynı zamanda tüccarların da tanrısıdır o. Hermes'in simgelediği kazanç, genellikle kurnazca hesaplar sonucu, ancak şans yardımıyla edinilmiş kazançtır. Beklenmedik biçimde ele geçen kazanca hermaion denmektedir Grekçe'de. Geç dönem heykelleri, Hermes'i elinde bir para kesesiyle betimler.

Yol tanrısı

Hermes aynı zamanda yolların (ticaret/haberleşme dolayımı) tanrısıdır. Yol kenarlarındaki, her geçenin attığı taşlarla yükselen taş yığınları ve fallik sütun üzerindeki tanrı büstleri, ilkçağ Grek illerinin kilometre taşlarıdır. Ancak, Hermes taşları aynı zamanda pazar yerlerinin sınırlarını ve malikanelerin (özel mülk) eşiklerini de belirlemektedir.

Hermes'in özel mülkün sınırlarının belirlenmesindeki işlevi, bizi Grek mitolojisinden daha gerilere ve farklı bir coğrafyaya iletir: Adı 'dikili' anlamına gelen ve sütunla simgelenen Suriye-Mısır'lı tanrı Thoth (Seth, Fenikeli Taaut)'un kimliğinde Grek Hermes'inin öncülünü bulmak olasıdır.

Öte yandan, Grek bereket ilahı Priapus'un da Hermes'in öncüllerinden olduğu kabul edilir. Tarla ve bahçelerin bereketini gözeten Priapus'la Hermes'in yolları, ürünleri korumak için hazırlanan tılsımların, aynı zamanda korunan toprağın sınırlarını belirlemede kullanılmaya başlanmasıyla ayrılmıştır.

İbranilerin büyük tanrısı Eloah da, simgeleriyle Hermes'i çağrıştırmaktadır. İbrani patriyarklarından Yakub'un, kayınpederi Laban'la akit (ahit) yaparken, bir taş yığını ve bir sütun dikilmesi ve Laban'ın Yakub'a şu sözleri, (toprakta) özel mülk-taş-akit bağlantısını göstermesi bakımından ilginçtir:

Hermes ve satır. Antik amfora

"İşte bu yığın ve işte, seninle benim aramızda diktiğim direk! Bu yığın şahit olsun ve direk şahit olsun ki, kötülük için senin tarafına ben bu yığını geçmeyeceğim, ve sen benim tarafıma bu yığını ve bu direği geçmeyeceksin." (Tekvin , XXXI, 51-52).

Büyü tanrısı Hermes

Hermes'in yukarıda anılanlarla bağıntılı bir özelliği de, büyünün gözden düştüğü bir dönemde (Homeros devri), büyü ustası olarak betimlenişidir. Odysseus'da Circe'nin sihrini bozacak büyülü otu Odysseus'a Hermes verir. Altın sopasıyla insanları uyutup uyandırabilmektedir. Hades şapkası olarak anılan şapkası, onu dilediği zaman görünmez kılar. Oğlu Autolycus da eşyayı değiştirip tanınmaz hale sokma özelliğine sahiptir.

(Gelin de büyük basını, TV kuruluşlarını getirmeyin aklınıza). Büyü ilimlerine hermetism adı verilişi, bu olgudan kaynaklanmaktadır.

Günümüzün 'medya tanrısı' olarak Hermes'in son özelliği de, ateş yakma, odun parçalama, et pişirme, şarap sunma gibi işlerdeki ustalığıyla ideal bir hizmetkar oluşudur. Onu sık sık Olympos ziyafetlerinde diğer tanrılara hizmet ederken görürüz.

Söz tanrısı, hile–yalan tanrısı, beklenmedik servetlerin (siz bunu lotarya diye okuyun) tanrısı, tüccarların ve hırsızların koruyucusu, ama özel mülkün gözeticisi, altın sopasıyla insanları uykulara daldırıp uyandıran, eşyanın biçimini değiştiren, olayları çarpıtan tanrı, Olympos'un uşağı... Tanrılar pazarında medya için bundan daha uygun bir tanrı bulmak mümkün mü sizce?

Gösteri–Müzik–Yayın... Tel: (0212) 244 30 67– 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29

HER DEM "KİTAP FUARI" HİZMETİ
KOMŞU KİTAP DÜNYASI
KOMŞU KİTABEVİMİZDE KİTAPLARI % 20 İNDİRİMLE SATIN ALABİLİRSİNİZ.
- SÖZLÜKLER
- EDEBİYAT YAPITLARI
- MESLEKİ KİTAPLAR
- ÇOCUK KİTAPLARI
- YARDIMCI DERS KİTAPLARI
- SINAVLARA HAZIRLIK
-BİLGİSAYAR KİTAPLARI
- YABANCI DİL KİTAPLARI
- KOLEJ HAZIRLIK KİTAPLARI
- SANAT KİTAPLARI
- ANSİKLOPEDİLER
- Devamını bizden öğrenebilirsiniz...
İstiklal Cad. Emek Pasajı 120/ 3-4
Tel: 244 54 49 Beyoğlu

HAMLET KİTABEVİ
• KİTAP • KASET • CD • AKSESUAR
"Türkiye'nin 24 saat açık tek kitabevi"
Sıraselviler cad. No:15 Taksim - İSTANBUL Tel/Fax: 244 26 01
"Bu dünyanın her hali bana ne kadar bitmiş, bozulmuş, ne kadar tatsız, boş geliyor. Yazık ona yazık!" Hamlet

METİS KİTABEVİ
Kitaba ihtiyacınız mı var? Bize gelin...
Tayyareci Fehmi Bey Sokak No 5 Osmanbey İstanbul
Tel: (212) 225 63 59

PRAKSİS KİTAP MÜZİK EVİ
Tayyareci Fehmi Bey Sokak No 43 Osmanbey İstanbul
Tel: (212) 233 00 03
296 15 64

ULAŞ BİLGİSAYAR
COMPUTER MALZEMELERİ
Quick - Service
Toptan ve Perakende bilgisayar sarf malzemeleri elden teslim edilir.
Cerrahpaşa Cad. Işık Pasajı N0:1 B/6 Aksaray/İst. Tel: 632 78 74
Tel,Fax: 632 20 83

Makro Tercüme ve Fotokopi Bürosu
translation office
Tüm dillerden profesyonel çeviri yapılır, seri ve ucuz fotokopi çekilir, ciltleme yapılır, PVC kaplanır...
Sinanpaşa Mahallesi Has fırın Caddesi 65 Beşiktaş İstanbul
Tel/fax: 260 66 07

EVRENSEL KİTABEVİ
Okumazar değil, okuryaşar olunuz!
Tayyareci Fehmi Bey Sokak No 33 Osmanbey İstanbul

BULUNMAZ KÜLTÜR MERKEZİ
Pazartesi Söyleşileri
Nesimi Aday
Çağdaş Kürt Müziği
6 Mart 1995
19.00-21.00
Aznavur Pasajı 212/8 GALATASARAY/İST.
Tel: 251 60 90

Galeri Alfa Ltd.
Eski Gravür, Harita & Kitap
Antique Books, Maps & Prints
Faikpaşa Yokuşu, Fazilet Apt. 47/2
Çukurcuma, Beyoğlu, İstanbul 80060
Tel: 0212–251 16 72 Fax: 0212–243 24 29

Adı kötüye çıkmış şair

Sezai SARIOĞLU

"Üç yıldızlı albaydı gökyüzü / karşısında önüm açık gezerdim"

"Can Baba'ya dair" bir muhabbet söz konusu olunca, hınzır bir heyecan çatkapı kapılarınızı tıklar. Çünkü o, sanattan felsefeye, tarihten politikaya değin, eşine az rastlanan alt ve üstyapısıyla, "her sözünde bir mana" olan, sohbetinden feyzalınan aykırı bir şair ve marksist bir muhaliftir. İstanbul Devlet Tiyatrosu'nun düzenlediği, "Sanat İnsanları" etkinliği kapsamındaki "Can Yücel'e saygı" gecesinde de bu özellik tekrarlandı. Pazartesi akşamı Taksim Sahnesi'nde gerçekleştirilen gecede Can Yücel, herkese sanat, siyaset, mizah, ironi "dersleri" vererek, yoldan çıkmış bir muhalif olarak, hınzırlıklarına devam edeceğinin işaretini verdi. Belli ki o, helal bir aşktan yana değil, haram bir aşkın takipçisi. Sistemin kutsadığı "resmi normaller" karşısında, "gayrıresmi bir anormal" olarak yaşamayı yeğliyor. "Normaller, siz normalsiniz" ve "kıçımın fosforuyla aydınlanın" demek kolay mıdır? O haram lokma yiyen bir münafık, haram şiirden ve ilerleyişten yana...Doğruya doğru derken adı eğriye çıkmış caz'cı şair.

Can Yücel,doğruya doğru derken adı eğriye çıkmış caz'cı bir şair. (Fotoğraf : Hacer YILDIRIM)

Derhal ölürüm!

"Anma" gecelerinin, ibadete dönüştürüldüğü, "tapınma tiradları" kültürünün ögeleri olduğu bilinir. Rutkay Aziz, Refik Durbaş, Zeliha Berksoy, Şükran Kurdakul, Başar Sabuncu, Timur Selçuk, Öner Yağcı ve Tuncel Kurtiz'in konuşmacı olarak katıldığı gecede bu riski Kurtiz, kendine ait edası ile, Can Baba'dan "şiirsel tiyaturalar" yaparak bozdu. Aksi halde "mektepli sanatçıların" hazırladığı ortalama bir "sanat müsamere"sine dönüşecekti gece. Kanıksananı cepheden bozan, ortamı efsunlayan ise yine Can Yücel oldu.

Elinde kadehi ile sahneye çıkan Yücel, "beni bugünlere getiren anneme, babama, karıma....." diye çok insani "vefa güzellemesi" ile konuşmasına başladı. Tümcesinin "beni buraya, bugünlere getiren Maksizme şükran borcumu sunuyorum" bölümünde salondan büyük bir alkış aldı. Israr ve inada alkıştı bu. Devlet Tiyatroları sahnesinde, kimliğini açıkça beyan etme güzelliğineydi alkışlar... Konuşması boyunca Yücel, legal, bazen illegal sözden mermiler atarak, hem hayal bilgisi, hem de hayat bilgisi bahsinden "hiciv kırıntıları" serpiştirdi. "Eğer bu geceki gibi ağlayacaksak derhal ölürüm" teşekkür sözü ne kadar incedir değil mi? Haydi çıkın işin içinden... Bu doğaçlama bir şiir dizesi değilse nedir?

> **yaşasın**
> **cazın getirdiği devrim**
> Hiç kimse kalmadı / Çiçekler çarpık açıyorlar / Ampuller eğriydi /
> Merdivenlerden çıkamıyordum / Tavan basıktı / Sifon işlemiyordu /
> Sıçamıyordum / İşeyemiyordum / Bir ölü militan baharı /
> Bir apartman dairesinde bekliyordum / Ben ki beklemeyi sevmem
> Beklemek benim için bir azap olduğuna göre / Beni gazaba getirir /
> Tramvay ihtiyari duraklarında bekleye bekleye /
> İhtiyarlamış bir komünist olarak / Gitardan çıkan tın sesleri /
> Beni yeniden adam edecektir / Havada havva olan bir adem /
> Ve yaklaşırken bütün güzellikleri baharla birlikte /
> Arkadaşlarım olan cazcılar / Elbette bulacaklar bir acıbadem /
> Ve biz yaşamayı yeniden kuracağız / Bu zıkkım denilen ritim
> Ve stringtin / Hepimiz yaşamaktaki inkılap içinde değiliz /
> Yaşasın cazın getirdiği devrim!

Ustalık ve şair... Bu sözcük, geleneksel sanat piyasasında, "sanatçı, toplum" ikilemini sonsuza değin mutlaklaştırarak, "sözün iktidarını" kategorize etmek için kullanılıyor. Daha özel bağlamda ise, "usta"nın, şiirin mücavir alanındaki diğer şairler/okurlar üzerindeki "iktidarı"na dair de bir bağlam. Yücel, "Ustalık statikliktir. Bir sanatçı klasik oldu mu hapı yuttu demektir. Çünkü klasik adam okunmaz" diyerek, sorunun bir başka yanına ısrarla vurgu yaptı.

Saygı ve şair... Yücel, "rol icabı saygıların ve sevgilerin hiçbir işe yaramadığını" anlatıyor. Deneylerinden sözün lafa dönüştüğünü en iyi bilenlerden birisi de o. Kitapların basımı, telif gibi konularda "saygı"nın geçerli akçe olmadığını, "sistem" olarak serpiştiriyor salonun orta yerine. Ayrıca saygı ve ün ona göre biraz DGM'lerde işe yarıyor(muş!) Oralara düşüldüğünde, yumuşak ünlüler genellikle kurtulabiliyor, ama sert ünlüler ve ünsüzlerin ise, "derhal koğuşa" gitmesi hakikaten de bir hakikat.

Solluğuma duacı olun

O'nu ilgilendiren karakuru, kurusıkı, işlevsiz ve tarihdışı 'sıkıfıkı'lıklar değil... "Sağlığıma, solluğuma duacı olun yeter" derken, yalın ve derin kelam ediyor. Eh... Sözün burasında biz de bir iki "gülden ve şiirden ağır olmayan" hatır sözcüğü söyleyelim Baba'ya... Solluğuna duacıyız elbet... Sayımız azaldı, ama kişi başına düşen düş miktarı çoğaldı. Ve "bereketi kaçmasın" diye kendimizi saymıyoruz. Kuzguncuk'ta mukim şairin solluğundan eminiz, sağlığından ise kaygılıyız. Kızı Su'ya da ithaf ederek "ömrün SU gibi uzun olsun can baba" demek yetmiyor... Kaygılıyız...

"Sahipsiz bir memlekete sahip çıkmanın yolu tabii ki siyaset" diyor Yücel... "Ama..."sı var tabii... Kadehini "oh olsun fenalıklara" dercesine kaldırıyor ve "Çok miktarda sanat, şiir, tiyatro" ve başka insani şeylerin de gerekli olduğunu da ekliyor. Aşkın ve meşkin, şiirin ve kafirliğin ve ney'in ve mey'in muhalefete ve ihtilale zararı olmadığını düşünenlerden o... Gecenin sonunda ise, "size bir ajitasyon, kızıştırma şiiri" okuyayım diyor ve "Aç" şiirini iyice "Can'lanarak" bağırçağır okuyor.

Ve gecenin son karesi... Ayakta alkışlanan Can Baba... Ayakta sağ yumruğu sıkılı halde seyircileri selamlayan Can Baba... "Boz" şiirindeki "Gel, güzel gemi, gel /Boz şu bozbulanığı boz / Ki yeniden deniz olsun deniz!..." dizeleriyle "sağlığınıza ve solluğunuza" merhaba der gibiydi.

Biz de, "helal olsun haram lokma şaire..." "Aşkolsun sana çokbi çok sakallı çocuk, aşk olsun..." diyoruz...

Muhalif bir deniz üzerinde, devrimdaim yaparak koşcakal e mi?

'Marksizm ay tutulmasına uğradı'

Can Baba şu sıra Datça'da oturuyor ve çeviriler yapıyor. Yani bir kültüre ait kitabı can kulağıyla dinleyip, can diliyle Türkçe yeniden yazıyor. Daha önce bir çevirisinden başı belaya girdiği için, belalı işlere devam ediyor yani.Kuzguncuk'taki evinden arıyorum. "Beni bugünlere getiren marksizme..." sözünüz büyük alkış aldı. Alkışlar ile gerçek arasında hep bir yanılsama payı vardır" diyorum...

– Maksizm benim dünya görüşüm. Beni hayatta tutan dünya görüşümü selamlamasam olmazdı. Marksizm, "ay tutulmasına uğramış" haldedir. Eskiden marksizmin ismini iftiharla söyleyenler şimdi vazgeçmiş haldeler. Bu alkışların elbette bir kısmı bana bir kısmı marksizme. Salonun dışına çıkınca kim hangi yola gider bilemem...

Şiirlerinizde müzik hep var... "Gece Vardiyası Albümü"nün, ilk iki şiirinde "müzikhaller" var.

– Ben cazı şu bakımdan seviyorum. Yeniliğe açık bir tür. Denemelere açık, çok evrensel ve her yerinden filizler veren bir müzik türü. Dahası batı çerçevesine hapis düşmüyor. Sinema gibi, Hollywood baskısı altında kör relmiyor. Caz, Afrika'da, Amerika da, Asya'da, Latin Amerika ülkelerinde, başka bir yerden filiz veren bir şey.

Biraz da yüksek siyasete girelim. Görülen kadarıyla üniversitelerde "kuzular sessizliği" bozdu... Ama kurtlar da bozdu. Takunya sesleri zaten uzun zamandır sokaklarda tınlıyordu. İlerici, devrimci, sosyalist, hatta apolitik öğrencilere saldırıları nasıl değerlendiriyorsunuz?

– Garip bir şey tabii tüm bu olup bitenler. Tarihin genel çözümlemesinde getirilen bağlamlar tekrar ortaya çıkıyor. Faşistlerin işi özgürlükleri baltalamak. Gençler, özgürlük, polissiz eğitim ve özgür bir Türkiye istiyorlar. Günün birinde üzerlerine saldırılıyor. Bunun gerisinde polis ve emniyet var. Üzerlerine saldırılınca, onlar da "savunmak için donanım ve mücadele" kararı alıyorlar. Ve hemen bir başka mekanizma işletiliyor ve öğrenciler haklılıktan "terörcü" konumuna yükseliyor. "Takunyalılar ise, özgürlüğe muhtaçlar, ama böyle giderlerse özgürlük savunucuları da onları savunamaz.

Şiir, müzik ve politika... Ole...

SERVER TANİLLİ
İslâm çağımıza yanıt verebilir mi?
6. BASI
200.000 TL.
cem yayınevi
Küçükparmakkapı İpek Sokağı No.11 80060 Beyoğlu-İst.
Tel: 243 05 50 - 243 20 23 • Faks: 244 15 33
Ödemeli gönderemiyoruz lütfen ederi kadar damga pulu gönderiniz

Klasik bir numara!

▼Bir gün bir yerel radyo eserini kullandı ve 'bütün hayatı değişti' Gorecki'nin... Pop listelerini altüst eden senfonisinin sözlerini, 18 yaşındaki bir direnişçinin gaz odasına girmeden önce duvara kazıdığı mesaj ile Ortaçağ'dan kalma iki dinsel metin oluşturuyordu...

Volkan ÖZTÜRK

İngiltere'de iki yıl önce yayına giren Classıc FM bir anda büyük bir dinleyiciye kavuştu. Bu ticari radyo, klasik yapıtların en sevilen bölümlerini kullanarak dinleyici toplamaya çalışıyor, adı sıkça duyulmayan, ama iyi eserler üreten bestecilerin eserlerini programlarında kullanıyordu. Ve bir gün Henryk Mikelayj Gorecki'nin "Acılı Şarkılar" başlıklı senfonisinin 3. bölümünü yayınladılar. Adı pek duyulmamış bu Polonyalı bestecinin yapıtı programda yer alınca ortalık karıştı. Yayının ardından radyo istasyonu faks–telefon trafiğine sahne oldu. İnsanlar bu bölümü tekrar dinlemek ve bestecinin adını almak istiyorlardı.

Ardından müzikseverler müzik shop'lara akın etmeye başladılar. Üretici firma bile şoka girdi. Sony, Virgin ve Tower Record'un tüm mağazalarında Gorecki'nin bu eseri yok sattı. Öyle ki, mağaza girişlerine "Acılı şarkılar tükenmiştir" şeklinde ibareler asıldı. Yapımcı firma bu ilgi karşısında 10 binlik bir CD baskısı daha yaptı ama nafile, bir haftanın sonunda bu baskı da tükenmek üzereydi.

Çok değil, yayından birkaç dakika evveline kadar ancak tutkulu müzikseverlerin tanıdığı Gorecki ummadığı bir üne kavuştu. Besteciyi tanımayan kalmamıştı. Hatta pop müzikçiler bile onu tanıyorlardı. Neden mi dersiniz? Çünkü Gorecki bir klasik müzik eseriyle Top Ten'e giren tek besteci. Madonna, Michael Jackson, Cher sıralamada onun arkasında yer almıştı. Gorecki İngiltere'de bir ayda 100 bin, Amerika'da 50 bin ve Almanya'da 40 bin CD satarak, bir yapıtla en fazla satan besteci olmuştu. Yapımcı firma başarıdan ötürü Gorecki'ye önce gümüş, sonra da altın plak verdi.

12 senfonik yapıt, 30'a yakın oda müziği ve bir o kadar da koral eseri var Gorecki'nin. Küçük yaşlarda Alman faşizmiyle tanışmış, uzun bir süre Silezya'da kalmış, birçok akrabası toplama kamplarında can vermiş, yıllarca öğretmenlik yapmış. Müzikle bizim assolistler gibi küçük yaşta ütü kordonunu kullanarak (!) ancak 20 yaşında tanışmış. 1973'te UNESCO'nun düzenlediği yarışmada birinci olmuş, yaşamında birçok ödül kazanmış.

Tozlu raflarda on yıl

Müziğinde kilise etkisi ağırlıklı, ezgiler ruhun derinliklerinde doğup gelişmeye başlıyor, ama gelişimi bitiremeden kendini tamamlıyor.

"Acılı Şarkılar"ı Baden Radyosu'nun isteği üzerine 1976'da yazmış. Batı Alman Radyosu'nun tozlu raflarında on yıl beklemiş ve ilk kez 1976 yılında Fransa'da seslendirilmiş. 1986 yılında Soprano Dawn Upshaw'ın mükemmel sesi ve David Zinmen yönetimindeki Londra Senfoni Orkestrası'nın yorumuyla yenilenmiş.

Senfoni'nin sözlerini ise, 18 yaşındaki bir direnişçinin gaz odasına girmeden önce duvara kazıdığı mesaj ile Ortaçağ'dan kalma iki dinsel metin oluşturuyor.

Eseri koleksiyonunuza katmak isterseniz karşınıza üç değişik yorum çıkacak. Birincisi, Londra Senfoni Orkestrası'nın, diğeri Polonya Ulusal Radyo Senfoni Orkestrası, üçüncüsü ise, Varşova Oda Orkestrası'nın yorumu. Üçü de olağanüstü yorumlamalarla karşınızda. Hangisini seçerseniz se-

Nazım Hikmet'in Şiirinde Gizli Tarih
Emin Karaca

Nazım Hikmet'in şiiri bir insan okyanusu gibidir. Emin Karaca bir çeşit arkeolojik kazı yaparak, bu okyanusta yer alan insanların kimliklerini soruşturuyor. Türkiye'nin devlet terörü altında bastırılan ve unutturulmaya çalışılan devrimci insanların silüetlerini gerçek öyküleriyle bütünleştirerek okurlara sunuyor. Evet, Nazım'ın şiirinde bir çeşit siyasal tarih okumamıza olanak sağlıyor. Yitik bir kuşağın trajik öyküsünü ilgiyle okuyacaksınız.

Çınar Yayınları, Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi
Küçükparmakkapı Sokak No 23 80060 Beyoğlu İstanbul
Tel: 212.293 23 98–99 Fax: 212.293 28 96

KISA METRAJ

Yaratılanı hoşgör, yaratandan ötürü

Utku GÜNEY

Sinemada klasik eleştiri anlayışına yeni ufuklar katan ve genel çizgileriyle 60'lar sonunda kendini vareden "psikanalitik yöntem" ilk olarak korku türüne el atmıştı. Kimi eleştirmenlerin iddiasına göre, toplumun bastırılmış bilinçdışı, korku ve gerilim sinemasında kıyıya vuruyordu. Özellikle kapitalist sistem, öteki benini (alter ego'sunu) bu tür aracılığıyla –bilerek ya da bilmeyerek– açığa çıkartıyordu. Türün en çok didiklenen korkusu ise, defalarca çekilen ve ana metin olarak İngiliz kadın yazar Mary Shelley'in Dr. Polldori ve Shelley'in üvey kızkardeşinin bulunduğu bir grubun, eğlenceli bir oyunu sonucunda ana fikrinin yaratıldığı rivayet edilen bu roman; İsviçreli bir soylu olan Doktor Frankenstein'ın, "tuhaf" arayışlarını öykülüyordu. Annesinin ölümüyle yıkılan doktor, yaratma tutkusunu had safhaya ulaştırarak yeni bir canlıyı dünyaya getiriyordu. "Frankenstein" filmleri eşliğinde hem edebi metne, hem de türe yorum getirenler şu noktalara ulaşmışlardı:

● Bu bir tür Tanrı'ya isyan öyküsüydü ve yaratma eylemine, insanoğlunun eli değdiğinde varılacak sonuçlara ilişkin uyarılar içeriyordu.

● Frankenstein" toplumsal hayatın bütün iplerini elinde tutan erkek egemen ideolojinin, kadına ait olan en önemli vasıf olan "yeni bir canlıyı dünyaya getirme" ayrıcalığına olan itirazıydı.

● Evlat edinilmiş kızkardeşi Elizabeth'le örtülü bir aşk ilişkisi yaşayan doktor, klasik burjuva ahlakı kuralları "uyarınca" Elizabeth'le evlenmeden yatamadığı için, bilimsel araştırmalarında, bastırılmış cinsel isteklerini tatmin ediyordu. Yani mastürbasyon yapıyordu.

● Doktor Frankenstein, aydınlanma çağının mükemmel bir prototipiydi. Bilgiye olan açlığı temsil ediyordu. Doyumsuzca bilgi peşinde koşan, önüne gelen herşeyi hazmetmeye hazır, modernist çağın tipik karekterlerinden biriydi. Tek inancı vardı, o da bilim. (ki bazı araştırmalar, dönemin en aktüel, bilimsel tartışmalarının elektiriğin gücü etrafında döndüğünü ve Mary Shelley'in de bu tartışmaları kitabına taşıdığını kanıtlamıştır.)

● Ve son iddia da; Mary Shelley'in sonuçta bir romantizm dönemi yazarı olduğu ve kitabın da bütünüyle romantik bir eser olduğu üzerineydi. Bu iddianın en önemli göstergesi doktorun yarattığı "canavar"dı. Tüm çirkinliğine ve devasa boyutluğuna rağmen naifliğini koruyan yaratık, bir trajedinin kurbanı olduğunu anlıyor ve dünya yüzeyindeki yalnızlığını yoketmesi için, doktordan kendisine bir eş yaratmasını istiyordu.

İngiliz yönetmen Kenneth Branagh, özellikle Francis Ford Coppola'nın 1992 tarihli çalışması "Bram Stokers Dracula"nın kazandığı başarıyla, Victoria çağı korku öykülerine yeniden eğilim gösteren Amerikan sinema sermayesinden yararlanarak, Mary Shelley'in romanına bir kez daha el attı. Aslen bir Shakespeare oyuncusu olan Branagh, filminde yukarıda özetlediğimiz tezlerin hemen hepsinden yararlandığını gösterir bir uyarlama gerçekleştirmiş. Kimi söyleşilerinde asıl olarak derdinin, 1990'lar dünyasında korkunç boyutlara ulaşan gen teknolojisine karşı bir uyarıda bulunmak olduğunu belirtiyor. Filmi izledikten sonra, bu iddianın çok havada kaldığını belirtmeliyim. Naçizane kanaatime göre bu, Kenneth Branagh'ın, aptal Amerikan sinema izleyicisine, filmini pazarlayabilmek için yarattığı medyatik bir söylem... Filmin plastiğine ve oluşturulan gotik atmosfere saygı duymamak elde değil. Genel haliyle "Frankenstein"ın cazip yanlarının, zaaflarına baskın çıktığı da zorlanmış gibi. Özellikle yaratığın trajedisini aktarmakta başarılı olamamış "Mary Shelley's Frankestein" De Niro'nun canlandırdığı bu karakter, reji zaaflarına kurban edilmiş. Seyirci olarak, onun yalnızlığını sadece kimi diyaloglarla hissedebiliyoruz. Oysa elinde De Niro gibi bir malzeme bulunduran bir yönetmenden, metnin en canalıcı bölümünün aktarımında daha iyi bir mizansen beklemek hakkımız, sanırım. Filmin kadrosunu oluşturan isimlerin, çoğunun köken itibariyle Shakespeare oyuncusu olması, zaman zaman insana klasik bir tiyatro izliyormuş havası veriyor.

Aydınlar işte böyle çürür

YAŞAM

Milliyet Çarşamba 1 Mart 1995 5

'Koğuşun iffeti için şişlendi'

Suat YILMAZ, Altan DELER, Güntan MAVİGÖZLÜ, Birsel SANCAR

BUĞDAYCI ENDİŞELİ

SON ÖRNEK

İHMAL Mİ VAR?

'Şişçi Hamza'nın babası:

'Oğlum namus düşkünüydü'

Altan DELER - İSTANBUL

Dünya değişirken

ZÜLFÜ LİVANELİ

Bayrampaşa saldırısı

2 Mart 1995 tarihli Milliyet'te Livaneli'nin köşesine değen haberler ancak bu kadar olabilirdi!

"O sanıkların bulundukları hapishanede bütün bu kışkırtmalar yüzünden, her an mahkumlar tarafından öldürülebilecekleri bilinmiyormuş gibi yapıyor. Yarın o iki insan hapishanede şişlenirse, belki yargısız infazlar konusundaki değerli fikirlerini de öğrenmek imkanını buluruz."

Bu satırlar SÖZ'ün geçen sayısında yer aldı. Yazarı Deniz Mukan. Bu satırların geçtiği "Steril yazar çürüme kokusu alıyor" başlıklı makalede, Zülfü Livaneli, "Aydınlar da çürür" başlıklı köşe yazısı nedeniyle eleştirilmişti. Bu yazısında Zülfü Livaneli, haklarında kesinleşmiş bir yargı kararı olmadığı halde, Metin Kaçan ve Alp Buğdaycı'yı suçlu ilan ediyor ve medyanın dile doladığı insanları "çürümüşlükle" suçluyordu.

Ne yazık ki, Deniz Mukan'ın aktardığımız satırlarındaki öngörü artık doğrulanmış bulunuyor. Bayrampaşa'da tutuklu Metin Kaçan, medyanın yaptığı ve Z.Livaneli'nin de katıldığı kışkırtmaların kurbanı olarak 15 yerinden şişlenmiş durumda hastanede yatıyor.

Livaneli ise "medya bu kişilerin adlarını yayınlamasaydı, belki de böyle bir tehlike altına girmeyeceklerdi" diyerek, olaydan hemen sonra yazmak zorunda kaldığı yazıda, sorumluluğunu kabullenir gibi bir tutum aldı.

Gelgelelim, Livaneli yine de sureti haktan görünmeyi sürdürüyor. Ona göre, eğer "Türkiye'de sanıkların cezaevinde bıçaklanması geleneği" olmasa, haklarında yargı kararı olmayan sanıkları, bu son olayda olduğu gibi amansızca teşhir etmek doğal bir şeydir. "Demek ki, diyor Livaneli bir dizi skandal örneği verdikten sonra, Batı ülkelerinde hüküm giymemiş olsalar bile sanıkların ismi saklanmıyor." Sanki tartışılan sanıkları suçlamak, kamuoyunu onlara karşı kışkırtmak, onları "çürümüşlük"le "ağır tecavüzcülükle" aşağılamak ve bu yolla 'linç'i özendirmek değil de, sanıkların "isimlerini" saklayıp, saklamamakmış gibi…

Asıl dramatik olan ise SÖZ'de yayınlanan yazısında Deniz Mukan'ın yalnız bir öngörüsüyle değil, bir başka yargısıyla da doğrulanması: "Gazetelerde kendine, 'kurtarılmış' sütunlar yarattı ve düşünce özgürlüğü yazıları yazdı. Gerçi o gazete diğer sayfalarında, O'nun savunduğu düşünceleri adeta lanetliyordu ama…" diye yazmıştı Deniz Mukan. Ve 1 Mart'ta da Zülfü Livaneli "Romancı Metin Kaçan'ın Bayrampaşa'da bıçaklanması korkunç bir gelişme" diye hayıflanmıştı. Sonra… Sonrası şu, "Dünya Değişirken" sütununa yapışmış bir haberde şöyle medyatik başlıklar yeraldı. "Koğuşun iffeti için şişlendi" ve "Şişçi Hamza'nın Babası: Oğlum böyle bir saldırıyı gerçekleştirecek kadar cesur ve namus düşkünüdür." (1 Mart 1995 Milliyet)

"Aydınlar da çürür" elbette, ama yalnızca çürümez, işte böyle azar azar çürütülür.

Tebdil-i devlet İHD'lilerin evinde..

İnsan Hakları Derneği (İHD) İstanbul Şube Başkanı Ercan Kanar ile dernek avukatı Mercan Güçlü'nün evlerine geçen hafta içinde aynı gün cam ve kapıları kırılarak girildi. Evlerde kimsenin olmadığı saatler seçilmişti. Eşkalleri artık iyice bilinen, ancak tebdil–i kıyafet yaparak hırsız kılığına giren bu kişilerin değerli eşyalara dokunmadığı, özellikle evrak araması–taraması yaptıkları öğrenildi.

Arife tarif gerekmez ve de hırsıza yol göstermek haddimize düşmez ama, bunca eşkal değişikliği ve bunca zahmete girdikten sonra eli boş dönmenin de bir anlamı yok. Öyle ya bu coğrafyada gelenek "çalma ve kaybetme" üzerine de kurulmuştur.

Oldu mu şimdi? Oldu mu ya... Sanırız bu işi yapanlar stajyer "hırsızlar." Çünkü asılları olsaydı evde canlı cansız ne varsa kaybederdi...

Söz, muhalif meclisten dışarı, insan hakları savunucularının evlerine dadanan devlet–lü hırsızlardan içeri... Bu işin şakası yok. Yine de çatkapı gelmediklerine koro ve solo halde dua etmek gerekiyor.

Her iki insan hakkı savunucusuna geçmiş olsun diyor, kendilerine anahtarlarını ve camlarını dost ve ucuzcu bir nalburdan değiştirmelerini öneriyor, acil şifalar diliyoruz. Bir de şu... Biliyorsunuz şu günler bayram... Tez elden eşyalarınızı toparlarsanız, el öpmeye gelenlerinize karşı kusur işlememiş olursunuz.

Ayrıca, bilinsin ki sedece postacı iki kere çalmaz kapıyı...

METÖ' BİYOGRAFİ' LER

Met - Üst

yeşilçam'ın en iyi KÖTÜLERİ

sözü devlet gibi kullanıyorlar!. görüntü'yü devlet gibi!.

müjde!. artık hepimizin 3–4 saniye süren nurtopu gibi bir "haber değeri" oldu!. başımıza türlü–çeşit kötülükler, fenalıklar gelmesi kaydıyla!. yeter ki dramlarınız her türlü yorum'a ve geyik muhabeti'ne açık olsun!.

kendi hayatlarımızı televizyondan, gazetelerden seyreder olduk!. meğersem biz neymişiz be aabi!. adalet diyorlar!. mülk'ü temel edinmiş nuh–u mussolini'den kalma yasalar toplamı!. artık suçsuzlar bile masumiyetlerini devlet gibi kürkrüyorlar!. ve insan dramları, televizyonlardan çekirdek yenerek, kıç kaşınarak ve dahi bir futbol maçı gibi üzerine kritik yapılarak seyrediliyor!. "ah ulan kaçar mı o çıtır!. bir de benim için ye, o orospuyu!., "iyi yapmış kadın!. keşke bir darbe de benim için vursaydı!. "vaay be!. ben de bu dallamayı bizim gibi sanırdım!. o da bizim gibi bok'tan biriymiş!." artık sıcağı sıcağına özdeşliyoruz!. kimse kötülerin halini sormuyor, yanında yer olmuyor!. tıpkı eski yeşilçam'daki gibi!.

kötü olan bu çağ mı, bu insanlar mı, bu araçlar mı!. televizyon, siyah–beyaz'ken de medya değil miydi!. niçin o zamanlar çok severken, şimdilerde nefret eder olduk bu sihirli kötü kutu'dan!. televizyonun dışında mı kaldık!.

ya o kötülük, fenalık abidesi programların bunca "deterjan reklamı" alması neye delalet!. bir tür vicdan saunası mı!.

kötü'nün fenalığın tonları mevcut artık!. iyiye ve temiz'e tahammül edilemiyor!. genellerle konuşup, ayrıntıda boğuluyor!. herkesin 3–4 saniye suçlu, kötü olabileceği bir zamana geldik medya'ya şükür!. medya geçinden versin, yarın size de çıkabilir!. ama suç biz'de sever gibi'yiz!.

büyük, iri ve kocaman tasfiyeler, tadilatlar gerekiyor!. arkadaşlar, sevgililer, ilişkiler bir bir ayıklanmalı!. bu hayattan bir müddet azalmalı!. konu mankenliği yapmamalı!. güney'e tatile gitmeli, hayat kaldığı eski yerden devam etmeye başlayınca geri dönmeli!.

insanlar ya övülüyor, ya sövülüyor!. ortası yok!. karar veriliyor, kalem kırılıyor!. herşey bir arena, ruhuyla içliyor!. tüm kötülükler seyirciye oynanıyor!. saha ve seyirci üstünlüğü olan kazanıyor!. görünenden, olan bitenden daha kötüsünün olması umut ediliyor!. yetinilmiyor!. içlerindeki kötülük rezervleri ortada olanlar kullanılarak aklanıyor ve terfi ediliyor.

hem özelleştirme yanlıları, hem de kötülüklerini bile devlet gibi kullanıyorlar!. olsa olsa hayatın on dakika arası olmalı bu!. eski masum film hayatlarımıza dönecek miyiz ki!. yine hazırlıksız yakalandık!. artık darbe'leri insanlar birbirine yapıyor!. görüntüyü devlet gibi kullanıyorlar!. söz'ü devlet gibi!.

ve şimdi gelebiliriz, yeşilçam'ın en iyi kötülerine!. hayatın karşısında melek kalmış o eski kötülere!. herşey filmlerdeki gibi!. artık en kötü yeşilçam filmleri bile kaliteli–düzeyli kalıyor hayatın karşısında!. medya ve insanlar sonumuzu evet etmez inşallah!. her şey medya'nda işte!.

• AHMET TARIK TEKÇE: efendi zamanların, beyoğlu'suna kravatla çıkılan o İstanbul zamanların kötüsü!. kötülük'te yetişemediği filmlere kardeşi necip tekçe'yi gönderir gibi!. 44 yaşında ölmüş!. filmlerdeki en iyi kötü olan ahmet tarık tekçe, aklınıza gelen ve aklınıza gelmeyen her türlü kötülüğü denemiş!. geride kalan kötülere o'nun türevi olmak kalmış gibi!. öylesine iyi, öylesine çok kötü olmuş ki, o zamanın çocukları: "kitapsız ilim, ahmet tarık tekçe'siz film olmaz" tekerlemesini uydurmuşlar!. sınıf farkı gözetmeksizin her türlü kötü'yü olmuş, oynamış!. yine de o zamana mahsus, bir efendilik mevzubahis!.

• EROL TAŞ: İyiler gibi kötülerin de türlü sınıfları var!. filmlerdeki erol taş, daha çok köylü–lümpen kötülerde karşılık bulmuş!. filmlerdeki en iyi kötü erol taş, (mevsimine göre) bir elinde tavuk but'u, bir elinde üzüm salkımı, ağzından sular fışkırtarak ya fena fena gülen, ya kötü kötü kızan, abartılı bir kötü'ymüş!. uluslararası ödüllü susuz yaz filminde de oynamış!. bir ödül gecesi'nde galiba, seyirciler üstüne taş atmışlar o da dönmüş demiş ki: "siz bana taş atmıyorsunuz, ekmek atıyorsunuz!." kötülük yaptırılmadığı zamanlarda usta bir karakter oyuncusu!. hayati hamzaoğlu, hikmet taşdemir, sami tunç, turgut özatay, atilla ergün, danyal topatan, baki tamer, sırrı elitaş, bilal inci, ihsan gedik, süheyl eğriboz, arap celal vb… onun nezdinde anacağımız daha çok köylü–lümpen kötüleri oynayan isimler!. (unuttuğumuz kötüler bizi bağışlasın)

• KENAN PARS: nam–ı diğer, kirkor cezveciyan!. acaba adını niye değiştirmiş ki!. kenan pars, filmlerdeki en iyi kötü olan kenan pars, hala çok ecnebi (!), gavur (!) (bizanslı komutan, yunanlı casus vb.) rollerini üstlenmiş!. ben kendim bizzat şahsen kenan pars'ın kötü olduğu fimlerde, filmlerdeki en iyi kötü kenan pars'a seyircilerce "gavur pezevenk!" dendiğine şahit oldum!. erol taş filmlerde gavur (!) bile olsa ona böylesi bir iltifat edilmemiştir!. zannediyorum bu küçük ayrıntı, önemli ve bilinçaltı bir panel konusu'dur!. filmlerdeki kenan pars da daha çok şehirli bir kötülüğü yansıtır!. incelmiş ve gavur (!) bir kölütük!.

• ÖNDER SOMER: İşte kötülüğü estetize etmiş, burjuva sınıfına yükseltmiş en iyi bir kötü!. saçları briyantinli, yüzü traşlı, esvapları ütülü, kötülüğün ihtisaslığını yapmış bir kötü!. en çok o'nun kötü olduğu filmlerde genç ve köpre kızlar "ilaçlı gazoz" ile uyutulur!. medeni ve local anestezi uzmanı bir kötü!. ama yine de genç ve körpe kızların bedenine sahip olabilir ama ruhuna asla!. esas soyadı döşer'miş!. niye döşeyememiş, niye somer yapmış merak konusu!. futbolculuk da yapmış!. hayırlısı olsun!.

• ALTAN GÜNBAY: yeşilçamın müzisyen, operacı, bariton sesli, pavorotti kötüsü!. "kötürotti" dazlak kötü!. yeşilçamın müzik zevki olan, kültürlü, en iyi kötülerinden!. onun nezdinde ferudun çölgeçen, kayhan yıldızoğlu, (özel panel konusu ekrem bora) atıf kaptan, süha doğan, nuri alço, eray özbal vb. de anılabilir!. unuttuğumuz diğer şehirli kötüler bizi bağışlasın..

• LALE BELKIS: şarkıcı, modacı, en iyi kötü kadın!. yüzünden hırs ve kötülük akar!. çok iyi kıskanır!. güzel kızların, kadınların ezeli rakibesi!. önder sümer'in bayan karşılığı!. kötü kadın deyince, (vamp değil) ilk aklımıza o geliyor!. ayrıca ressam!. onun kötülüklerinde bir incelik, bir estetik sözkonusu!. şehirli!.

• COŞKUN GÖGEN: nam–ı diğer tecavüzcü coşkun!. cimbombom'un eski amigosu!. dağ bayır, çayır çimen kötüsü!. yeşilci kötü!. kadınlara, kızlara tecavüz etmeden evvel dağda bayırda kovalar, nefesleri açar sonra da tecavüz eder!. hiçbir inceliği, estetiği yoktur!. her durumda her biçimde tecavüz ve kötülük yapar!. günümüze en yakın, en iyi kötülerdendir!. yemediği halt yoktur, lumpen kötü tanımının yüzde yüz karşılığıdır!. yüzü belki de kadınlar tarafından en çok tırmıklanan, cırmıklanan kötü'dür!.yeşilçam krize girince antalya'ya yerleşmiş, antalyaspor'a amigo olmuş, ettiği tecavüzler yanına kar kalmış!.

anlattıklarımız ve unuttuklarımız, iyi ki vardınız!. iyi ki varsınız!. gölgelerin gücü adına!. kötülük!. kötülük!.

Devrimin kızıl gülü

Emel ASLAN

Olağanüstü güzeldi. Çok iyi bir ajitatör ve propagandist olduğu gibi teorisyendi de. Ekim devrimi sırasında merkez komitesi üyeliğine seçilen tek bolşevik kadındı. Lenin'in ilk kabinesinde yine ilk bolşevik kadın halk komiseri idi. İnsanlığın kaostan çıkıp kozmosu aramasının binlerce yıllık macerasında bir kızıl güldü o, ütopyamızın kızıl gülü. Bu yolda inançla, kararlılıkla yürüdü, o tam da ihtilalciydi. Buna rağmen sınıfsız, sömürüsüz, devletsiz bir toplum için yola çıkan öteki "erkek" yoldaşları tarafından ilk muhalefetinde üzerine gidildi, terörize edildi, horlandı, aşağılandı, alay edildi, gözden düştü. Ama o sadece Rusya devriminin değil, tüm devrimlerin kızıl gülü olarak yaşıyor.

Aleksandra Kollontay 1872 yılında aristokrat bir ailenin çocuğu olarak St. Petersburg'da doğdu. 21 yaşında, ailesinin tüm karşı çıkmalarına karşın, yoksul kuzen Vladimir L. Kollontay ile evlendi. Bir yıl sonra ilk oğlunu kucağına almıştı bile. Evlilikte bulacağını düşündüğü bağımsızlık tam tersine dönüşmüştü: Aptalca ve anlamsız rutinlikte bir hayat. Kollontay 19. yüzyılın bitip, 20. yüzyılın başlamak üzere olduğu o yıllarda, o tarihin değişim ve dönüşüm rüzgarlarının en hızlı estiği coğrafi mekanda, evinde oturup çocuk büyütecek kadınlardan değildi. İşte bu süreçte katıldığı sosyal aktiviteler onun ilk yeraltı Marksist gruplarla temasa geçmesini sağladı.

Muhteşem ajitatör

1898 yılında Kollontay ekonomi–politik okumak üzere Zürich'e gider ve sessizce eşinden boşanır. Artık teorik yazıları yayınlanmaya başlar. 1903'de Rusya'ya döner ve toplantıların vazgeçilmez hatibi olarak grev ve direnişlerde konuşmaktadır. Teorik çalışmaların yanında, işçi çevreleri yönetir, bildiriler yazar. 1905 devrimine aktif olarak katılır. Kadın konusunda ilk yazılarını bu süreçte kaleme alır. 1908 Eylül'ünde Çar polisi tarafından aranmaya başlayınca yeraltına geçer ve sürgüne gider. Sürgün hayatı 1917 yılının Mart ayına kadar sürecektir. Bu süreçte R. Luxemburg, Lafargue, Kautsky, Plehanov, Bebel, Liebknecth, Zetkin gibi dünya devrimci hareketinin en önde gelen kişileri ile şahsi dostluklar kurar.

Troçki onun muhteşem ajitatörlüğünü kutsar, Lenin kendisinin devrimci taktiklerine verdiği yılmaz destekten çok memnundur. Ana dili gibi bildiği dört dilden yaptığı propaganda çalışmaları Lenin için vazgeçilmez öneme haizdir.

Artık yıl 1917'dir, o muhteşem yıl. İşçi sınıfı ayaktadır, köylüler ayaktadır, devrim dalgası Rusya'yı sarmış, bütün dünya gözlerini Rusya'ya çevirmiştir. Daha önce nasıl Zimmervald'da Lenin'in tezlerine ilk destek veren Kollontay olduysa, bu kez de bolşevikler arasında yalnız Kollontay Lenin'in ünlü Nisan Tezleri'ne bütün kalbiyle ilk desteği veren kişi olur. Rus Sosyal Demokrat İşçi Püaratsi (RSDİP) Bolşevik'in 26 Temmuz–3 Ağustos 1917 tarihinde topladığı IV. Genel Kurulu'nda delegedir, kongre onur kurulu başkanlığı yapar ve devrimi yönetecek olan partinin merkez komitesi üyeliğine seçilir. 10 Ekim'de Bolşevik Merkez Komitesi'nin silahlı ayaklanma kararı aldığı oturumda, (IV. Kongre'de seçilen 21 üye ve 8 yedek olmak üzere, toplam 29 üyeden, sadece biri yedek üye olan, toplam 12 merkez komitesi üyesinin katıldığı bu toplantıda ayaklanma kararı 2'ye karşı 10 oyla alınmıştı) ayaklanmadan yana oy verir.

Ekim Devrimi'nin ertesi günü, Lenin'in ilk Halk Komiserleri Kurulu'nda Sosyal Güvenlik Komiseri olarak görev almıştır. Artık sınıfsız ve sömürüsüz bir toplum kurma yolunda hayaller, vaatler bitmiştir, şimdi artık bu hayalleri gerçekleştirme zamanıdır. Öksüz çocuklar, işsizler, yardıma muhtaçlar, evsizler Kollontay'ın himayesindedir artık. Kollontay esas görevinin ve sorumluluğunun kadınların ihtiyaçlarının giderilmesi ve sorunlarının çözümü yönünde hareket etmek olduğunu düşünüyordu. Görüyordu ki, uzun zamanda beri ertelenmiş olan "kadın sorunu" artık tamamen çözümlenmelidir ve devrim söz verdiği gibi kadınların özgürlüğünü sağlamalıdır.

9 Mart 1952: Aleksandra Kollontay'ı ölümünün 43. yıldönümünde sevgi ve saygıyla anıyoruz

Evet, yeni toplumda, komünist toplumda kadınlara eşitlik ve kurtuluş sözü verilmişti. Ama kimse bunun nasıl gerçekleşeceğini bilmiyordu. Herkes (Bebel, Lenin, Kollontay) kadınlara proletaryanın kurtuluşu için savaşıma katılması gerektiğini, çünkü kadınların kurtuluşunun proletaryanın kurtuluşunu takip edeceğini söylüyordu; sıra bu sözlerin gerçekleştirilmesine gelmişti. Bolşeviklerin zaferinden sonra Kollontay, yeni toplumun, tıpkı kadınlara uzun zamandan beri vaadedildiği gibi biçimlendirileceğini ve bu yeni toplumun yaratılmasında kadınların bizzat rol alacaklarını umuyordu. Kollontay'ın kadınların özgürleşmesi ve kadın sorununun çözümü konusundaki görüşlerini herkes biliyordu. Onlarca kitap, broşür, makale, bildiri yazmıştı bu konuda. 1918 yılında çıkarılan yasalarla pek çok düzenleme yapılmıştı gerçi, ama Kollontay Bolşeviklerin bu yasalarla boşa gururlandığı kanısındaydı. Çünkü biliyordu ki, bunlar kimi kapitalist ülkelerde kadınların sahip oldukları "demokratik burjuva" haklardır. Ona göre devrim, kadınların gündelik hayatına müdahale ettiği, onu değiştirdiği zaman ancak "sosyalist" özüne yakışacaktı.

Kollontay'a göre, devrimden sonra devlet gibi aile de sönüp gidecekti. Toplum, "büyük, mutlu bir aile" olarak herşeye göz–kulak olduğu gibi, çocukların bakımını da üstlenecekti. Çocukların bakımını her fabrikada kurulacak kreşlerle sağlayacaklardı. Kadınlar da erkekler gibi üretim sürecine katılacaklar, emeklerini hem toplumun gelişmesi, hem de kendilerinin eviçi köleliğine son verilmesi doğrultusunda değerlendireceklerdi. Kadınlar işçileşecekler, "sadece kendi çocuğunun annesi değil, bütün işçi ve köylülerin çocuklarının annesi" olacaklardı. Çekirdek ailenin üretici olmayan, sıkıcı, boğucu, köleleştirici, zaman öldürücü işlerinden kurtulunduğu zaman; aptallaştırıcı ve verimli olmayan bu ev işlerinin her evde, her bir kadın tarafından tekrar tekrar yapılması yok edildiği zaman, işte ancak o zaman, devrim kadınlara verdiği sözleri yerine getirmiş olacaktı.

Ekonomik problemler, savaşın yön değiştirmesi, iç savaş Kollontay'a sürekli engeller çıkarıyordu. Diğer yandan, çocukların annelerinden ve ailelerinden kopartılarak, devletleştirildiğine ilişkin dedikodular ayyuka çıkmıştı ve Kollontay'ın devrimci rüyaları ile pratik kazanımlar arasında giderek büyüyen fark onu hayal kırıklığına sürüklüyordu. İşte bu süreçte, Lenin'le Almanlar'la barış konusunda ters düştü. Brest–Litovsk Anlaşması'nı protesto eden Kollontay merkez komitesindeki yerini yitirdi ve Halk Komiserliği görevinden istifa etti.

Gözden düşmeye başlamış olan Kollontay'a esas ceza Zhenotdel kurulurken verildi. 1919'da kadınlar arasında çalışma yapmak üzere kurulan bu örgütün başına kadın konusunda tartışmasız ilk uzman olan Kollontay yerine, İnessa Armand getirildi. Ama 1920'de Armand'ın koleradan beklenmedik ölümü bu görevin Kollontay'a verilmesini zorunlu kıldı. Erkeklerin düşmanlıkları, az kadro ve finansman güçlükleri ile boğuşarak, hem kadınların kitleler halinde sosyalizmin inşa sürecine katılmasına, hem de kadınların kurtuluşu için vazgeçilmez olduğuna inandığı ev işleri ve çocuk bakımının toplumsallaşması için gerekli olan düzenlemeleri yapmaya çalışıyordu.

Kollontay 1918'de muhalefet olduğu gibi 1921'de de muhalefetteydi. İşçi Muhalefeti grubunda yer alarak Lenin'le yine ters düşmüştü. Muhalefetin lideri Şliapnikov, teorisyeni de Kollontay'dı. 1922 Şubat'ında aniden Zhenotdel'deki görevinden alındı. Bakanlıktan istifa etmiş, kadınlar için çalışmaktan mutluluk ve onur duyduğu görevinden alınmış olması yetmiyor, bir de hakkında dedikodular yapılıyordu. Hem de bolşevizmin düşmanları tarafından çıkarılan tüm gerçekdışı suçlamalara bolşevik kadrolar arasında yapılanlar eklenmişti, Kollontay'ı en çok yaralayanlar da bunlardı.

> Çekirdek ailenin üretici olmayan, sıkıcı, boğucu, köleleştirici, zaman öldürücü işlerinden kurtulduğu zaman; aptallaştırıcı ve verimli olmayan bu ev işlerinin her evde, her bir kadın tarafından tekrar tekrar yapılması yok edildiği zaman, işte ancak o zaman devrim kadınlara verdiği sözleri yerine getirmiş olacaktı.

Lenin ve Buharin işçi muhalefeti sürecinde Kollontay'la kadın olmasını gündeme getirerek alay ediyorlardı. "Marksist olmayan küçük burjuva filisteni" olarak eleştiriliyor, Buharin ve Troçki, gençlik arasında kimi yarı holigan ve çürümüş gruplar arasında yaşanmakta olan seksüel anarşi ve dejenerasyondan doğrudan Kollontay'ı sorumlu tutuyorlardı.

Rusya devriminin kızıl gülü, insan soyunun yarısı için kurtuluş yollarının teorisyeni, Lenin'in 1917 yılındaki tek destekçisi, ilk kadın halk komiseri, artık makbul biri değildi. Gözden düşmüş, görevlerinden alınmış, adı unutulmaya terkedilmişti. 1922 yılında, o sırada parti sekreteri olan Stalin'den onu bir göreve ataması talebinde bulundu. O yıllarda diplomatik görev olarak sunulan şey aslında devrim alanından uzaklaştırılma, tam bir sürgündü. Kollontay bunun elbette farkındaydı, ama daha fazla bu lekelenme, hayal kırıklığı ve politik yalıtlanmaya dayanamayacaktı. Sosyalist devrime bir şekilde hizmet edebilmek için herşeye razıydı. Norveç, Meksika ve İsveç'te çalıştı, 1930 yılında dünyada ilk kez tam yetkili kadın büyükelçi oldu.

1940'lı yıllarda, 1917 yılında Bolşevik Partisi merkez komitesinde olup hayatta kalan tek üye Kollontay idi. Evet yaşadı, ama nasıl; liderlikten, söz ve karar mercilerinden uzaklaştırılmış, terörize edilmiş, herhangi bir etkileme olanağından mahrum edilmiş, hatta yurdundan sürgün edilmiş bir durumda... 9 Mart 1952'de Moskova'da öldüğünde ne ölüm, ne de cenaze haberi Pravda'da çıkmadı.

Renkli, çekici, incelikli ve zarif

Kollontay görünüşüne itina gösteren; renkli ve çekici bir kadındı. Doğal cazibesi, incelikli zerafeti ve derin kültürü ile çok kalp yaktığı ve pek çok kişinin kıskançlıklarına hedef olduğu açıktı. Onun politik önemini ve devrime olan katkılarını küçümsemek veya yok saymak için özel hayatı tahrif edildi. Evet, bolşevik Kollontay devrimci mücadelede olduğu kadar, bireysel ve cinsel aşkta da radikaldi. Kendini devrime adaması aşık olmasına engel değildi. Sınıfsal baskıya ve sömürüye olduğu kadar, kadınlar üzerindeki cinsel baskıya da karşıydı. Tüm dünyadaki diğer kadın komünistlerle tam bir uyuşma içinde özel hayatında aşkı önemsedi.

Burjuva feminizmine karşı olduğu, kadınları proleter devrime destek olmaya çağırdığı sürece, Kollontay'ın fikirleri bolşeviklerin kadın konusundaki görüşleri olarak kabul edildi. Ama ne zaman ki 1917 Ekim devriminin kadınlara verdiği sözleri yerine getirmesine geldi sıra, o zaman devrimin de başına çöken köylü ahlakı ve erkek tutuculuğu Kollontay'ın gözden düşmesine neden oldu. Onun payına, anı defterlerinden birine yazdığı gibi, Türkiye'de de pek çok kadın devrimci ve komünistin yaşadığı şu duygular düştü:

"Keşke düşünmekten, hissetmekten, yaşamaktan geri durmak mümkün olsaydı... Gözkapaklarımı kapatmak, gözyaşlarımı tutmaya yetmiyor."

Uzun süre sonra üzerine örtülen ölü toprağı açılmaya başladığında ise, muhalif eylemleri ve eleştirileri olduğu gibi, yeni ahlak konusundaki fikirleri de unutturularak gündeme getirildi. Artık o dünyanın ilk kadın büyükelçisi olarak komünizmin özgürleşen ve başarılı kadın örneği olarak sunulmaktaydı. Hayallerini, hayal kırıklıklarını, eleştirilerini içeren ve binlerce sayfayı bulan hatıraları halen arşivlerde açılmayı bekliyor. Arşivlerdeki yazılarının gün ışığına çıkarılması gelecek kuşaklar için çok önemli. Çünkü Kollontay'ın anılarının komünizme giden yolda "nelerin yapılmaması gerektiği" açısından vazgeçilmez önemi haiz belgeler olduğu çok açık.

'Yine yeni bir parti'

Erdoğan TATLAV

Sol yeni bir parti girişimi ile karşı karşıya. Çözülen ve yeniden yapılanan düzen karşısında solun kendini birleşik, kitlesel bir alternatif olarak varetmesinin yaşamsal sorunumuz olduğu noktasında herkes hemfikir. Mevcut gerçeklikte en uygun aracın legal bir parti olabileceği noktasında da önemli bir fikir birliği sağlanmış durumda. Bunlara, politik mücadelenin, ülkenin gerçek gündeminden hareketle yapılması gereğini de ekleyerek, şu soruyu yineleyebiliriz:

Peki ama sözkonusu bu gereksinim, ayrı bir kanalda ısrarla yeni bir parti kurma arayışını meşru kılar mı? Mevcut öznelerle birlikte yürüme olasılığını ve bunun için diyaloğu dışlayarak, ısrarla yeni bir özne yaratma çabası somut bir gereksinimin yansıması mıydı gerçekten? (sözüm kendini demokratlıkla sınırlayanlardan dışarı tabii!)

Solun siyasal krizini ortak ve yaşamsal krizimiz olarak değerlendiren sosyalistler açısından, yapılacak her yeni girişim, açıktır ki, kendinden önceki girişimlerle ortak payda bulunamaması oranında meşrudur. Solun krizini, mevcut birikimleri içererek aşmayı hedefleyenler, bu yönde önceden atılmış adımları, (eleştirileriyle birlikte) ortak kazanımımız olarak içselleştirmek, dolayısıyla, onları görmezden gelmek değil, öncelikle birlikte yürümenin yollarını aramak durumundadırlar.

Birleşik Sosyalist Parti'nin (BSP) şahsında bugün sol, sosyalist potansiyelin kaydadeğer bir kesiminin oluşturduğu birleşik bir özneye sahiptir. Onun siyaset arenasındaki sol boşluğu dolduramadığı, henüz etkin bir araç olamadığı gibi, BSP'nin de katılacağı bir dizi makul eleştiri sıralanabilir. Ama bunlar, onu yoksayan bir noktadan hareket eden yeni girişimleri meşru kılar mı?

Ayrılık sürmeli mi?

Yeni parti girişimi, kendini kitle örgütlerinin temsilcileri aracılığıyla gerçekleştirmeye çalışmakla, ayrım noktası koyuyorsa da, ayrı olmak için bunun yeterli neden oluşturamayacağı açık. Solun siyasal krizini aşmak için her türden öneri ve özveriye açık kimliğiyle BSP, ayrı odaklar arasında parçalanmamızın meşruiyet zeminini ortadan kaldıran bir gerçekliktir. Sosyalist kimlikli birleşik, etkin ve kitlesel bir siyaset odağının yaratılması kararlılığı bir yana, kimseye tartışılmaz bir parti kalıbı önermediği gibi, programını da tüm solla tartışarak biçimlendirmektedir. Dolayısıyla onun bu kimliğine rağmen yürütülecek ayrı parti girişimi, en geniş sol birikimi içererek siyaset arenasındaki boşluğu doldurma ihtiyacını zorlaştıran bir işlev görecek, daha ötesi grupçu eğilimlerimizin sürmesinin de sonucu olarak solun parçalanmışlığına ve daha da etkisizleşmesine yeni bir katkı sağlayacaktır.

Sosyalist sağduyu, solun etkin birleşik öznesi için bizden diyalog beklerken, kaçınılmaz olarak birbirini hırpalayacak yeni yeni sol özneler yaratmak lüksünden uzak durmalıyız.

“Birbirimizi kendimize ilişkin tanımları esas alarak değerlendirelim”, tamam ama el insaf, Bizzat DY'li arkadaşların bile “bizimkiler parti kuruyor” dedikleri bir ortamda, onun DY ile ilişkilendirilmesine bile, “hayır, ilgisi yok!” diye tepki vermek, daha en baştan içtenliğimiz ve nesnelliğimizi gölgelemeyecek midir?

Bitirirken belirtmeliyim ki, SÖZ'ün açıkça yeni partiden yana pozitif ayırımcılık yapan yayınından bile memnun kalmayan ve aşırı bir duyarlılıkla tepki gösteren bazı girişimci arkadaşları anlamak olanaksız. Oysa kızması gereken birileri varsa bu BSP üyeleri olmalıydı!

Solun siyasal krizini ortak ve yaşamsal sorunumuz olarak değerlendiren sosyalistler açısından, yapılacak her yeni girişim, açıktır ki, kendinden önceki girişimlerle ortak payda bulunamaması oranında meşrudur. Solun krizini, mevcut birikimleri içererek aşmayı hedefleyenler, öncelikle birlikte yürümenin yollarını aramak durumundadırlar.

Allem Kallem Ender ÖZKAHRAMAN

Sosyalistlerin kimlik krizi...

Saruhan OLUÇ

Türkiye'de çok ciddi bir rejim krizi yaşanıyor. Ekonomik alanda kaynak sorunu; politik alanda temsil krizi, demokratikleşememe, askeri otorite–sivil otorite çelişkisi, Kürt sorunu–savaş ve milliyetçiliğin yükselmesi, dış politikadaki fiyaskolar; ideolojik alanda ise, resmi söylemin anti Kürt ve devlet laikliği ayaklarının çökmesi örtüşüyor.

Toplumun çeşitli kesimlerini temsil eden politik akımlar bu krizden çıkışa yönelik öneriler sunuyorlar. Muhafazakar sağ, ırkçı–faşist sağ, liberal sağ, politik islam, kendine sosyal demokrat diyen partilerden her biri soruna farklı noktalardan yaklaşsalar da, krizi sermaye egemen bir demokrasi yönünde aşmaya çabalıyorlar.

Buna karşılık, krize emek cephesinin yanıtını üretecek, bunun politik alanda cisimleşmesini sağlayacak güçlü bir odak yok. Bu odağın temel yaklaşımı ise emek egemen bir demokrasinin şekillendirilmesi olmak zorunda.

Bunu gerçekleştirmekte önemli bir yere ve role sahip olması gereken sosyalistlerin yaşadıkları krizin kökleri ise oldukça eskiye dayanıyor.

Özgürlükçü, özyönetimci ve enternasyonalist, anti militarist bir sosyalizm anlayışından, 70 küsur yıllık bir parti ve resmi ideoloji sayesinde tamamen kopulmuş olunması ve bunun yarattığı kamburlar sorunun çok temel bir yanı. Sorunun diğer yanını ise, bu temel özelliklerin de içinde barındığı sosyalizm projesinin gündelik politikaya tercüme edilememesi oluşturuyor. Bu anlayışlar gündelik politika içinde, gerçek hareketle buluşarak yeniden üretilemiyor ve mücadele sürecinde tanımlanamıyor.

Bu gerçekleşmediği ölçüde de işçi ve emekçilerle, toplumun ezilen ve sömürülenleri ile ilişki kurmak zorlaşıyor. İşte sosyalistlerin kimlik krizinin en önemli boyutunu bu nokta oluşturuyor.

Demek ki sorun sosyalist kimliğe sahip çıkıp çıkmamak gibi dar ve çok anlamlı olmayan bir eksende tartışılamaz. Mesele, gündelik politikada bu kimliği yeniden üretecek, bu kimliğin gereklerini politikaya tercüme edebilecek, mücadele eden ya da etme potansiyeline sahip olan kitlelerin gözünde bu kimliği yeniden meşru kılacak bir perspektife sahip olunmasıdır.

Bireysel olarak bu kimliğe sahip çıkmak kuşkusuz ki önemlidir, ama yeterli değildir. “Onlar başladı, biz sürdürüyoruz...” gibi ifadeler de bu sorunu çözmez, aksine derinleştirir. Politik hegemonya kurabilecek gerçek güçlerle, yani işçi ve emekçilerle mücadele birliğini sağlayacak, krize karşı emek egemen bir demokrasi alternatifini tanımlayacak bir politik yapıya ihtiyaç vardır. Ancak böyle bir yapı ve politikaları bir sosyalist kimliğin yeniden sadece lafta değil, mücadelede tanımlanmasına olanak verecektir. Önemli olan da budur...

Genç Kurtuluş

sektörel örgütlenme üzerine
komsomol tarihi
sınıftan sınıfa
kimlik kavramı ve genç kurtuluş

2. Sayı çıkıyor

'Her genç kız için uyanış daima korkunçtur'

Cezmi Ersöz, gazetemiz için "Sokak Söyleşileri" yapıyor. Bugüne kadar söyleşiler hep kamuoyunun şu veya bu düzeyde tanıdığı kişilerle yapıldı. Yakın çevresi dışında adını kimsenin bilmediği, ama içimizden biri olan, sokakta her an karşılaşabileceğimiz insanlarla, yani sizlerle, yaşamın sahici kahramanlarıyla söyleşen olmadı. Oysa, hayata ve geleceğe dair bütün tasarımların öznesi ve nesnesi onlardı. Söyleşilerde de göreceğiniz gibi gerçekte bu insanların çoğu sıra dışıydı. Cezmi'nin dergimizdeki ikinci, ancak "Sokak Söyleşileri"nin ilk yazısını yayınlıyoruz:

SOKAK SÖYLEŞİLERİ

Cezmi ERSÖZ

İş, güç, çocuk ve sokaklar... Nasıl ayakta kalıyorsun bu hayatta?

İnsan böyle sorularla ansızın karşılaşınca eli ayağı dolaşıyor. İşin özü sanırım burada. Yan yollara girmeye gerek yok. Bu soru herşeyi sorgulamak, yaşamının gerisine şöyle korku dolu bir bakış fırlatmak ve "vay be, nasıl da ayakta kalmışım" diye şaşmak için iyi bir fırsat yaratıyor.

Yaşamı sadece eski Yeşilçam filmleri gibi algılayan her genç kız için uyanış daima korkunçtur. Tabii uyanılıyorsa... Ben küçükken filmde "son" yazan sahnede hep, "bundan sonrasını da gösterseler keşke" derdim, ama bu dileğim hiç gerçekleşmedi. Ben de o kadarıyla yetinmek zorunda kaldım. Daha sonrasında, okulumuzdaki devrimci çocuklara aşık olma fasıllarına geçtiğimde, okuyan, kendi hayatına sahip çıkan, güçlü ve kot pantolonlu kadınların önem taşıdığını farkettim. Bütün bunları sağlayabilmek için elimde ne kadar da az malzeme vardı oysa. 18 yaşında Kadıköy'den vapurla Karaköy'e geçmekten aciz, sırtı terli ve ürkek bir genç kızdım. Olunması gerekenden çok fazla uzak yani... Gereklilik ve doğruluk kavramlarının değişmesi ve gerçeğin sadece bir bulut olduğunu algılayışım uzunca bir zaman aldı. Hiçbir şey olmak "gerekmediğini", "hiçbir şey" olmanın ılık rüzgarını yıllar sonra yüzümde hissettiğimde kavrayabildim. İnanç ve sabırla yolumda yürürken faşizmin nasıl da yaşamın her ayrıntısında yuvalandığını gördüm. Faşizmin insanların ruhlarını nasıl da unufak ettiğini gördüm. Kadın "insanlık haklarını" elleriyle birşeyleri ince ince kazıyarak elde edebiliyor. Varolanın gerisinden gelip ona dokunmak ve sonra ötelere geçmek gerekiyor. Büyük bir aşkla sevdiğiniz erkek yüzyıllardır içinde yaşamaya alışmış faşizm duygusuyla, yaşamın doğal akışıyış gibi canınızı acıtıyor. Canından koptuğunuz sevgili anneniz daima bireyselleşmenize engel, doğal bir duvar gibi karşınızda duruyor. Yaşamanıza ve ruhunuzu bulmanıza yol açabilecek tüm olaylar anında örtbas ediliyor. Eğer içinizde bir deli varsa, o zavallı, sürekli gözleri yuvalarından uğramış bir biçimde sizi oradan oraya vurmaya başlıyor. Böylelikle ne sizi aşağı çeken değer yargısı görevlilerinin yanında yer alabiliyor, ne de kendi yolunuzdan yürüyebiliyorsunuz. O çok büyük aşkın veya filmlerdeki adamın sizi kucaklayıp, korumasını bekliyorsunuz. Gelmiyor, gelmiyor... Gelmedikçe korkunuz büyüyor. Gelenler ince çiziklerle bedeninizi sızlatıp giderken, siz yarım yamalak, kırıklar içinde ve yine yaşama dokunamamışlığınızla kalakalıyorsunuz. Adamlar zorla öpüyor, adamlar bulantılarınızı farketmiyor, hep onları istediğinizi, peşlerinden telef olduğunuzu sanıyor. "Sen hiçbir şey olamazsın kızım" diyorlar, bakışları ve yüzlerindeki garip ifadeli gülümseme ile; sizi yola getirmeye, eğitmeye çalışıyorlar. Bunlar aklı başında erkekler oldukları için dayak yok, küfür yok. Herşey çok sakin. Birden yaşamın içinde herşeyin nasıl da ayrıntılarda gizli olduğunu farkediyorsunuz. Faşizmin de ayrıntılarda gizli olması gibi... Medeni, kibar ve kültürlü insanlarımızın birbirlerini inceden sızlatışları gibi... Bu gizli yokoluş kendi içinde yol almaya götürüyor insanı. Yanında olduğunu, dostun olduğunu sandığın her "korumacı tavrın", her "senin iyiliğin için" cümlesinin seni yok oluşa götürdüğünü anladığında tek bir çözüm var. İçindeki deliyi uyandırmak.

İçindeki her "Sırça Fanus", her "Sana Gülbahçesi Vadetmedim", seni kendi içindeki suyun akışına bırakıyor. Dantel dokur gibi, tüm ayrıntıları tek tek elden geçirip, dirençle ona sessizce bakabilmeyi sürdürüyorsan, 30 yaşına geldiğinde hala ayakta, hala çalışan, hala anne olduğunu görüyor ve hatta birşeylerin eskisine oranla daha iyi olduğunu bile düşünebiliyorsun. Önemli olan seni buraya getiren yollarda "daima karşı çıkmanın" ötesinde bazen de sessiz bir dirençle susmak ve hep kendi suyunda sessizce akmak... Bundan ötesi kolay, çünkü artık ayakta kalabileceğini "sen" de öğrenmiş oluyorsun.

Çiğdem Güngör 1963 yılında Küçükyalı, Topakasya Sokak, Numara 2'de doğdu. Askerliğini yapmadı. Bütün okullardan nefret etti. Şimdi Ezgi Ajans'ta çalışıyor. Sadece orayı sevebildiği için, reklamcı ve fuar organizasyon sorumlusu olmasına izin verdiler. Bunun dışında sadece şiir yazıyor ve hala yaşamaya devam ediyor.

Son birkaç aydır yüreğini ne sarstı? Bir dize, bir fotoğraf, bir ses, bir afiş... Hangisi?

Onat Kutlar'ı kaybettik...

Geçtiğimiz yaz "parasız eğitim" isteyen liseli çocukları beş otobüs dolusu polis yerlere yatırıp copladı...

Bonsai Bar'da tinerci çocuklara bir paket sigara verdim. Bir kamyon sigara versem ne olurdu ki! Çözümsüzlük beni kahretti. Ben artık "tinerci kadın" olamazdım ki... Ve ne kadar anlasam anlamazdım işte "tinerci çocuk" olmayı...

1980 öncesinde çok insan perdelerin arkasında saklanarak sessizce bekledi bir dönem. Bu saklanışların birinde yaprağın üzerindeki bir su damlasını özleyen bir kadın bir Azeri türkü söyleyivermiş, sessiz olması gerekirken. Bu türküyü her dinleyişimde ağlıyorum elimde olmadan.

"Islanırsa her seher kızıl gülün yarpağı
Men ele çoğ sevirem pencereden bağmağı
Yağış yağır sevgilim, sular ağır sevgilim
Var mı bir şaberin?
Yarpağlar gelin kimin, sırma tağır sevgilim
Var mı bir şaberin?"

Bu bende saklı bir kadının türküsü... Aynur'un...

Güven mi, özgürlük mü? Neye ihtiyacın var?

Güven ve özgürlüğün günümüzdeki çatışması beni oldukça yordu sanırım. Özgürlüğün olduğu yerde güven, güvenin olduğu yerde de özgürlük darbe yiyor. Ben elbetteki özgürlüğümü çok seviyorum. Yıllarca saatlerin, dakikaların hesabını vererek yaşadım.

Bazen bir çalıntı saat için tüm yaşamımı ortaya koymak zorunda bırakacak kadar ruhumu boğazladı insanlar. Hep bir iç sıkıntısı ile bir pazar günü sevgilimle buluştum. Hep ağzıma pamuk tıkanmış gibi nefes alamayarak eve döndüm. Bedenim yokmuş gibi davranarak kadın olmaya çalıştım. Kişiliğim parçalandı, zerrelere ayrıldı. Bu sakin ve uyumlu kadın ben isem, bu saçları darmadağın kahkaha atan, yaşamın parıltısını gözünde taşıyan kadın kim diye sordum kendime. Bir türlü ikisini bir araya getiremedim. İçimdeki başka başka insanları, başka başka mekanlarda yaşamak zorunda kaldım. Ve bazen kendimden korktum. İçimde "Hani bir dışarda olsam, hep yürürüm, durmam..." şarkısı çalarken, nasıl da durağan ve umursamaz görünebildim insanlara! Bir türlü, şarkı söyleyen, tutkulu, dağınık, çılgın, sakin, aptalca kandırılabilen ama zeki, bedeni olan, düşüncesini sonuna kadar anlatabilen, direnç ile küfür eden bu kadını bir arada kabul etmedi insanlar. İçimi defalarca patlattım, içimi defalarca içime gömdüm. Sadece, "beni bir bütün olarak alın" ya da "almayın" diyebilmek için. Çok yoğun korkutuldum ve sindirildim her seferinde. O nedenledir ki, şimdi hiçbir karanlık sokak, hiçbir yalnızlık, hiçbir iç çatırdaması içimi ürpertemiyor. Biliyorum ki, nihayetinde içimdeki o "su" akıyor ve hiç bitmeden de akacak. Hem de özgürce! Özgürlük hep olacak biz alabildiğimiz sürece... Güvense özgürlükle birlikte gelecek... Bu tartışılmaz bir gerçek. Güvenli bir özgürlük ortamında olabilseydik Onat Kutlar'ı verir miydik onlara? Bir sürü ölü insan ekler miydik yaşamımıza? Bombalanırız diye, korkudan çöp tenekelerini yok eder miydik vapurlardan?

'Dünya bana önem vermiyor, çünkü maskesizim...' (*) Ne anlatıyor sana?

İç maskeleri ve dış maskeleri ayrı ayrı ele almalıyız bana kalırsa. Dışımızdaki maskeler birçoğumuz için düştü gibi... Birkaç kabuk kırabildik buncadır uğraşarak. Fakat hala esas dokuya ulaşabildiğimiz söylenemez. Şimdi yaşam tarzımızla, giyimimizle, tavır ve davranışlarımızla biraz daha fazla kendimize yaklaşabildik. Bu bile çok ferahlatıcı bir duygu. Fakat ben gerçekten maskesiz olduğumuzda, dünyanın bizi önemsemeyecek kadar cesur olabileceğini hiç sanmıyorum.

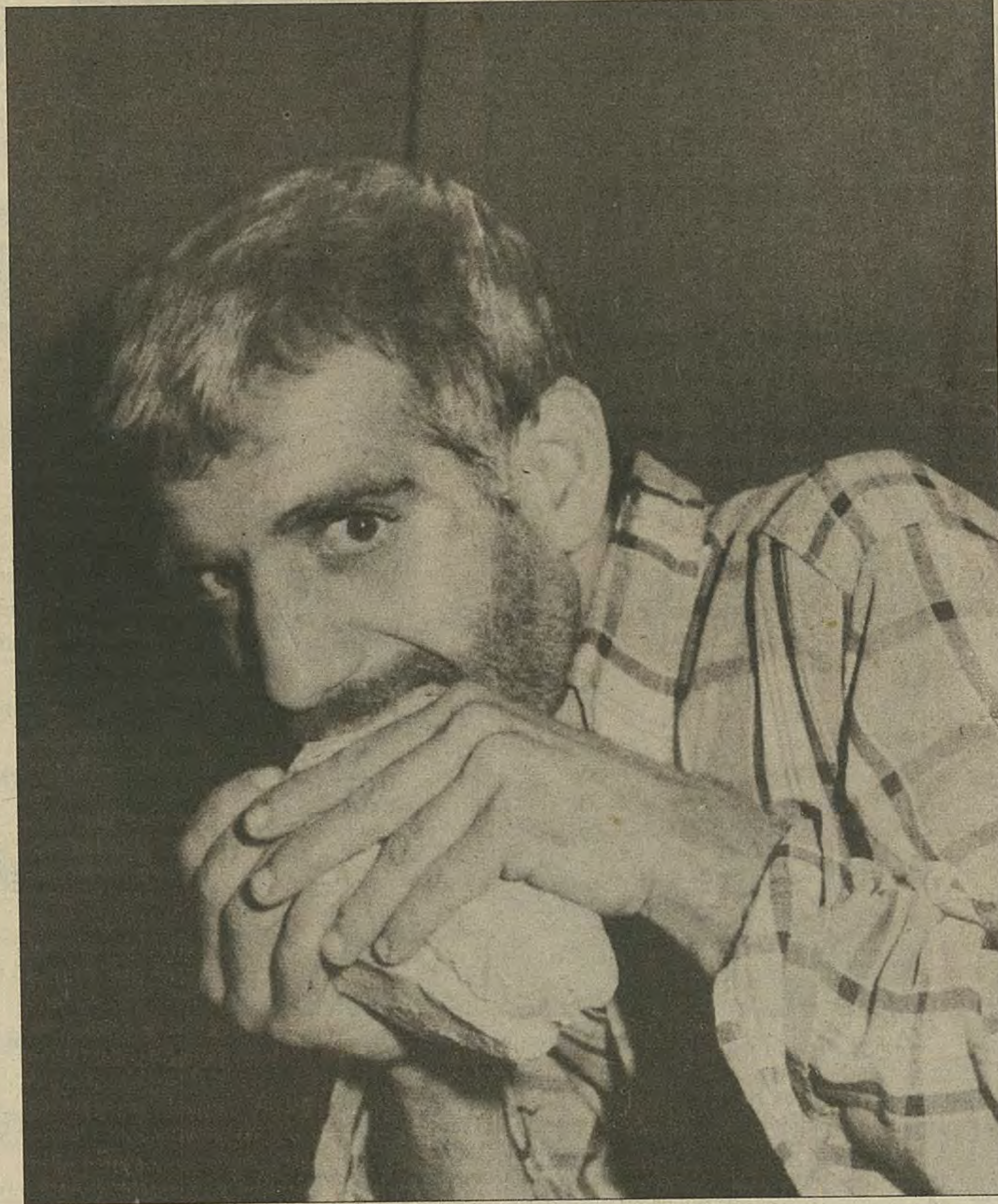
Yeni yaşam, yeni dünya deniliyor... Bu seni nasıl etkiliyor?

Dönemlere uygun yeni dünya ve yeni yaşam modelleri beni çok ilgilendirmiyor. İnsanın iç enerjisine inanıyorum. Bu iç enerji insanların geçmiş dönemdeki işkencelere karşı koymalarını sağlamıştır. Her dönemde işkenceler kılık değiştirerek karşımıza çıkıyor. O nedenle, yeni dünya modelleri aramak yerine, insanın iç enerjisiyle bu dünyaya inat varolmayı sürdürmesi gerektiğine inanıyorum. Doğduğu sokakları unutmayan, duyarlı ve umut dolu bir insandan daha güçlü bir mücadeleci tanımıyorum. İşkenceye, terörü ve ayrıntılarımızı yiyen faşizme karşı sadece bir kırmızı elmaya sahibiz aslında. Yüreklerimiz... Model çizmenin anlamı yok. Benim varolduğum yerde mücadele ve sevgi varsa, yaşam benimle başlayacak demektir. O zaman bu "ben"leri çoğaltmak gerekiyor sanırım. Yeni dünya istemiyorum. Burada ve doğru biçimde varolmak istiyorum.

(*) Bu söz Azerbaycan asıllı fotoğrafçı Bayramali Halafdov'a aittir.

2.5 liraya Yılmaz Güney pozları

Altay MARTI

Geçen yıl tanışmış, ama sadece beş–altı kez görüşebilmiştik. Geçenlerde koltuğunun altında bir tomar kağıtla ziyaretime geldi. Konusu Güneydoğu'da geçen bir senaryo yazmış, okuyup fikrimi belirtmemi rica ediyordu. Kısaca özetledi yazdıklarını. Çok iyi bir eser olduğunu, çok emek verdiğini anlattı. Konuşurken, elleri, kolları, vücuduyla konuşuyor, başka bir zaman boyutuna geçiyor, başka bir insan oluyordu. Hiç engelleyemediği bir coşkusu vardı. Bense elim şakağımda öylece onu dinliyordum. Bir ara senaryosu hakkında yeterince konuştuğuna kanaat getirmiş olacak ki sustu. Çayından bir yudum aldıktan sonra aniden elini ceketinin iç cebine sokup iki eski fotoğraf çıkardı ve bana doğru uzattı. Yılmaz Güney'in çok bilinen iki pozuydu bunlar!.. "Ne bu yahu!" diye sordum elimde olmadan. Anlattı. 1976 yılında Diyarbakır'da bir fotoğrafçı arkadaşının yardımıyla saatlerce makyaj yaparak ve sekiz–on kostüm değiştirerek, 30 ayrı Yılmaz Güney pozu vermiş. Daha sonra fotoğrafçı bunların içinden 14 tanesini seçip çoğaltarak vitrine koymuş. Camda da bir yazı: "Yılmaz Güney'in benzeri fotoğraflar. Tanesi 2.5 lira."

"Geçmiş gün, bayağı sattı ha o fotoğraflar!" dedi, gülümseyerek. Yüzümdeki tebessümü görünce de devam etti: "Çok severim ben Yılmaz'ı dedi. "Çünkü, Yılmaz insani değerlere saygılı, paylaşmasını bilen, insan psikolojisini anlayan bir devrimci sanatçıydı. Ona benzemekten her zaman gurur duymuşumdur." Konuşurken kimi zaman elinde olmadan boynunu bükerek, kimi zaman da kaşlarını çatarak, Yılmaz'ı anlatan, neredeyse onunla özdeşleşmiş bu tutkulu genç insana kanım kaynamış ve içimde onu daha yakından tanımak isteği oluşmuştu. Aklıma ne gelirse sordum. Gocunmadan cevapladı herşeyi. Kendi ifadesiyle 1957 yılında Diyarbakır Fatihpaşa mahallesinde yoksul bir evde dünyaya gelmiş. Orta ikiden terk. Baba mesleği olan ciğer kebapçılığıyla başlamış hayata. Sonra amelelik, çay ocakçılığı, temizlikçilik gibi işlerde çalışmış. 1971 yılında bir kahvede tesadüfen tanıştığı Yılmaz Güney'in yeğeni sayesinde önce "Güney Klüp"te, sonra da "Güney Film"de çalışma olanağı bulmuş. Film şirketindeki günlerini gözleri ışıyarak anlatıyor, kendinden geçiyordu.

"Yol, Sürü ve Düşman filmlerinde benim de emeğim oldu. Bu filmler için figüranı, kadını, şalvarı, koçu, koyunu ben buldum." Yıllardır konuşmaya hasretmiş gibi, yavaş konuşursa anıları ziyan olacak gibi hızlı hızlı anlatıyordu herşeyi: "Çok onurlu bir geçmişim var. Ama hiçbir işte başarılı olamadım. Şimdi de işsizim. Gördüğün gibi senaryo yazıyorum. Bütün bunlar Yılmaz'ın etkisiyle oldu. Önceleri hikayeler de yazdım. Üç tane. "İnsanlığın Böylesi", "Hasret İçimizde" ve "Miro: Toprağın Oğlu". Daha da yazacağım. Beni bu geçim derdi mahvediyor hep!"

Sohbetimiz kıvamını buluyor. Sigaranın birini söndürüp diğerini yakıyorduk. Ufak bir suskunluğundan yararlanıp Yılmaz Güney'le özel bir anısının olup olmadığını sordum. "Olmaz olur mu?" dedi. Sesini hüzün basmıştı. Mahzun bir yüzle başladı anlatmaya: "Kayseri Cezaevi'ne gittim, ziyaretine. Yanıma da bir Diyarbakır karpuzu, en ekstrasından O'na layık bir kehribar tesbih, bir kuşakla şalvar ve iki kilo da tütün aldım. Gittim gitmesine, ama gardiyan beni içeriye sokmadı. Görüş günü dört gün sonraymış. Dört gün Kayseri'nin parklarında yatıp kalktım. Cebimde para da yok. En sonunda görüş gününde görebildim "Ağa"yı. Dört gündür Kayseri'de olduğumu söyleyince ayağa kalktı ve sol yumruğunu sıkıp 'Koçum benim!' diyerek yanaklarımdan öptü. Birebir hatıram budur."

Anlattıkları çok etkiledi beni. Hayallerini hep canlı tutan ve baştan aşağıya vefa duygusuyla dolu bu gencecik insanla aramızda tarif edemediğim bir bağ oluşmuştu.

Bir ara "sen bayağı Yılmaz Güney hayranıymışsın be!.." dedim yumuşak bir sesle. Aklımca sesimin tonlamasıyla takdir duygumu da iletmeye çalışıyordum. Yüzü ciddileşti aniden. Sitem eder gibi konuşmaya başladı: "Ben onun hayranıyım, ama 'asalak bir hayran'ı değilim. Onun kişiliğine, düşüncelerine, sanatına hayranım. Onun sayesinde ben de üretiyorum." Sonra bir ağıta giriş yapar gibi, başını iki yana sallayarak, ağır ağır devam etti konuşmasına: "O ne yapmışsa halkı için, sanatı için yapmıştır. Dünya sinema tarihine öyle bir insan zor gelir."

İki saati aşkın bir süredir konuşuyorduk. Sigarasından son nefesi çekip söndürdükten sonra yavaşça kalktı yerinden. Gitmek için izin istedi. Senaryosunu iki gün sonra gelip alacağını, mümkünse biraz kendimi vererek okumamı istedi. Kapıya doğru ilerlerken yavaşça mırıldandığını duydum: "Yılmaz Abe yaşasaydı kesin bana bir babalık yapardı. Ben sanat için yaratılmışım çünkü!"

En son uğurlarken bu konuşmamızı yazıp yazamayacağımı, o fotoğrafları kullanıp kullanamayacağımı sordum. Bir an durdu, sonra çıkarıp verdi fotoğrafları. "Yaz" dedi. "Yaz... ama yanlış anlaşılacak birşey yazma, eşimiz dostumuz var!"

Darağaçları Gölgesinde
KORKU CUMHURİYETİ
Ahmet Kahraman

Kontrgerilla Cumhuriyeti
Talat Turhan

İslamcı Örgütler
ortadoğu,asya,türkiye,avr
upa,kürdistan,afrika,abd.
Faik Bulut

Çerkez Atasözleri ve
Deyimler
Yasin Çelikkıran

Adres: Neşet Ömer Sok. Gül Apt.No: 13/2 Kadıköy/ İst. Tel: 3369081- 3494314-15

DEVRİMCİ PROLETARYA

İKİ AYLIK SOSYALİST TEORİ DERGİSİ

- ✓ Derinleşen tasfiyecilik ya da yasal parti merakı
- ✓ Öncülük ve kuyrukçuluk
- ✓ Emperyalizm ve işçi sınıfı (2)
- ✓ Ortadoğu'nun Ekonomi Politiğine Giriş Ön Düşünceler
- ✓ Tarihsel Düşüncenin Kısa Tarihi (1)

36. SAYI ÇIKTI

'Onun gülecek hali mi kaldı'

Sevgili Sezai,

"O Hala Gülüyor..." başlığıyla Demirel'le benim, Aziz Nesin'in ve Uğur Mumcu'nun birlikte yaptığımız söyleşiye değinmen, bana aynı personelle, bu kez Kürt sorunu üzerinde, bir başka toplu sohbeti anımsattı. Belki ilgini çeker.

O dönemde Güniz Sokağa kalabalık bir grup arkadaş, yine demokrasi ve insan hakları konularını tartışmak üzere gitmiştik. Sohbetin bir yerinde Demirel "sizler, yani Türkiye solu, kendiniz için kimi haklar ve özgürlükler talep ederken, bir konuda kesin kararınızı vermelisiniz" dedi ve aklımda kaldığı kadarıyla "ülkenin bütünlüğü konusunda açık ve net bir tavır almalısınız ki, talepleriniz dikkate alınsın, haklarınıza ilişkin olarak size yardımcı olunsun" gibisinden birşeyler daha geveledi ağzında. Özel olarak "Kürt" sözcüğü geçmedi konuşmasında ama ne demek istediği açıktı. Hiçbirimiz birşey demedik ve konu değişti, galiba da yine daha çok 141–142 üzerine yoğunlaştı konuşma.

Mesajı aldın mı?

Dışarı çıkıp hep birlikte Kızılay'a doğru yürürken Özcan Kesgeç bir ara yanıma gelip "mesajı aldın mı?" diye sordu. Özcan'ın, "aslında bu bütünlük konusunda adamın söylediği ve bize verdiği gözdağı kendi açısından tutarlı. Bu sorunun üzerinde iyice düşünmeli ve gerçekten de net bir tavır sergilemeliyiz" dediğini çok iyi anımsıyorum.

Sonradan ben de çok düşündüm. Konunun siyasi strateji ve taktikler açısından olsun, ideolojik olsun, tarihi, ahlaki, hukuki pek çok boyutu vardı. Kesin olansa, bu konuda net bir tavrı hayat bizden, sosyalist politika yapmaya soyunanlardan istiyordu, Kürtler'den önce de, hayatı belirleyen egemenler bunu bize dayatıyorlardı; kaçış yoktu ve ikircikli olma lüksüne sahip değildik. Demirel'in sosyalizmle Kürt sorunu arasında kurduğu bağ beni korkuttu biliyor musun? Dur yanlış anlama sakın. Öyle hukuki sonuçları falan değil, ahlaki, insani ve ideolojik sonuçlarıydı beni korkutan. Yüreğimdeki 'daha iyi bir dünya' umudum olacaktı Kürtler'e sırt çevirmenin bedeli. Giderek de, içimdeki insanı kirli savaşa kurban verecektim.

Biliyorsun, daha sonraları, artık yetkili bir siyasetçi olarak, o zaman bize söylediklerini daha açık bir biçimde Demirel bir iktisat kongresinde tekrarladı. Devlet televizyonunda Demirel avaz avaz şöyle bağırıyordu: "Şimdi bu ülkenin entellektüellerine sesleniyorum: İstediğiniz ideolojiyi (komünizm okuyun) savunabilirsiniz. Size ben kefilim. Sizlere devlet güvencesi vadediyorum. Sadece bir tek koşulum var: Ülkenin bölünmez bütünlüğü konusunda, milli birlik ve beraberlik konusunda sizlerden hassasiyet istiyorum, bu konuda destek bekliyorum. Bu koşul yerine geldiği takdirde serbestsiniz, özgürsünüz. Arkanızda ben varım..."

Devlet güvencesinde solculuk

Evet devlet ve egemenler Demirel'in ağzından bir kez daha sosyalizm ile Kürt sorunu arasında organik bir bağ kuruyor ve bizzat hayatın bu gerçeğini bizlere de bir mesaja dönüştürüyorlardı.

Doğrusu Demirel'in "sopa ve havuç önerisi"ndeki havuç da azbuz değildi hani. Devlet güvencesinde ve hatta desteğinde solculuk yapmak birçokları için elbette cazipti. Üstelik Türk aydınının geleneksel genlerinde devlet kapısında muhaliflik yok muydu? Sosyalizm bezirganlarına bundan iyi fırsat olabilir miydi? Solculuk satarak akademik ünvan, şan ve para sahibi olan aydınlar için bu bulunmaz nimet değil miydi? Resmi ideolojiyi, üniversiteler, sendikalar gibi kritik alanlarda devlet diliyle satamayacağı için, oralara uygun sol jargon kullanmak durumunda olan içimize sızmış karanlık karakterler için yeni bir alan açılmış olmuyor muydu? Demirel cephesindeyse, o her zamanki köylü kurnazlığıyla kentsoylu uyanıklık bütünleşmişti tabii. Demirel bir taşla iki kuş vuracağını hesaplıyordu elbette. O, bunca zengin deneyim birikimi ve gelişkin sınıfsal içgüdüsüyle, bu konuda devletle uzlaşınca karşısındakinin solculuk da yapamayacağını iyi biliyordu.

Hamiş, "O hala gülüyor" diye Demirel'i kasdetmiyorsun değil mi? Onun gülecek hali mi kaldı. Korkudan mezarlıkta ıslık çalanlar gibi, bol bol konuşup moral aşılamaya çabalıyor ve her zamanki gibi de söylediklerine kimse inanmıyor. Sen hala gülen mi arıyorsun? Çevir kulaklarını Haymana'ya ve dinle kahkahalarımı... Duyuyor musun?.. Çankaya duyuyor ve korkuyor.

Nitekim öyle de oldu. Kimileri resmi ideolojiyle, devletle ve egemenlerle Kürt sorununda uzlaşınca, giderek, psikolojik savaşın gönüllü görevlileri oldular. Kaçınılmaz olarak tedhişçi bir Türkçülüğü ve Kemalizmin faşizan bir versiyonunu savunurken, devrimcilere de "Kürtçü" diye saldırdılar. Kimisi sosyalizmden nasyonal sosyalizme gitti. Yeni bir tür doğdu ülkede "Mehmetçik sosyalistler". Söyleyecekleri fazla birşey de yoktu, kullanmak durumunda oldukları sol söylemin içini doldurацак. Böylece de Türkeş'le aynı teşhiste buluştular: "Türkiye'nin güçlenmesini istemeyen emperyalizm ülkeyi içerden bölüp parçalamak üzere etnik çatışmaları kışkırtmakta ve Kürtler'i kullanmakta"ydı. Bir de "her zaman ve her yerde, 1950'lerden günümüze Afrika'da, Asya'da, Ortadoğu'da, Çin'de, Maçin'de ulusal kurtuluş savaşları desteklenmeliydi, silahlı mücadeleyi yeterince kullanmayanlar işbirlikçi olarak kınanmalıydı, ama bu Kürtler de terörist"tiler. Bir de, "Lenin'in dediği gibi proleter sınıf dayanışmasını en çok bozan şey ulusal adaletsizlik ve hakim ulus sosyalistlerinin şovenizmiydi, ama bu Kürtler de sınıfı bölüyorlar"dı. Aslında, onlar söylemde olmasa da, özde önce sosyalizmi kurban verdiler devlete; milli birlik ve beraberliğin tedhişçi Türkçülüğünün Kürtler'e ihanetiyse artık zaten anlamsızlaşmıştı.

Tom Amca'nın akrabaları

Arkadan bir de küreselleşme, yeni dünya düzeni filan gelince, bizim cephede işler iyice çığrından çıktı. "Sınıf mücadelesi bitti" diyenler mi istersin, "emperyalizm çağı sona erdi" diyenler mi? Aslında Kürtler'e, ama lafta yeni düzenin emperyalizmine karşı militarist ulus–devleti arsızca savunmayı solculuk olarak yutturmaya kalkanlar oldu. Devrimcilere köylü ya da (köylülüğü yakıştıramadıklarına) deli diye bakıldı. Sosyalistlik, devrimcilik, onun onurlu bir mücadele tarihinden ve bilimsel deneylerden süzülüp gelmiş özel dili, kavramları, karmaşık doğruları kitlelere götüren sloganları neredeyse ayıp sayılır oldu. Her ne demekse, "devrimci keskinlik"ten kurtulalım, kendimizi burjuvazinin "uygar dünya"sına beğendirelim derken, "liberal lafazanlık"ın çukuruna düşüldü. Giderek birçokları Beyaz Adam'a özenen zavallı zenci Tom Amca'lara dönüştü ve üstelik bunu sosyalistlik diye pazarlamaya cüret etti.

Bense, Demirel'in uyarısıyla daha da acilleşen yeniden düşünme sürecinde devrimci sosyalist kalmak için çaba göstermeye, inat etmeye karar verdim. Bu arada çok iyi kavradım ki, sosyalist olmak nisbeten kolay, devrimci kalabilmek ise gerçekten pek yaman bir uğraştı. Devletle, düzenle beynimdeki köprü kalıntılarını da yıktıkça ve en çok da resmi sosyalizmde karar kılan eski dostları yakamdan attıkça, bazılarını paçalarımdan silkeledikçe, ne kadar devrimcileştim bilemem ama, kişi olarak özgürleştim, temizlendim, insanlaştım...

Sanırım seninle ve daha birçok güzel insanla da böyle buluştuk...

Bak bir yazınla bana neler neler anımsattın. İyi de ettin. İçerde anıların hoş etkileri oluyor. Havalandırmamızı biliyorsun pek küçük; özgürlük bir gözucu gökyüzü burada... Ama anılar uçsuz bucaksız...

Şimdilik hoşçakal. Dostlara selamlar. Gözlerinden öperim.

Haluk GERGER
Haymana 27.2.1995

Sahibi : Olgu Ltd.Şti. **Genel Koordinatör :** Seyfi ÖNGİDER

Yayın Yönetmeni: Merdan YANARDAĞ

Teknik Koordinatör: Hakkı ZEL

Yazı İşleri — Dış Haberler: Osman KÖKER; Ekonomi: Sermet ÖZDOĞAN; Kültür Sanat: Sezai SARIOĞLU; Makaleler: Veysi SARISÖZEN

Sorumlu Müdür: Hüseyin AYIK **Haber Merkezi:** Hacer YILDIRIM

İşletme Müdürü: Ali KÜÇÜK

Reklam Müdürü: Emine SAPMAZ

Yayın Kurulu: Osman Köker, Seyfi Öngider, Sezai Sarıoğlu, Veysi Sarısözen, Merdan Yanardağ

Ankara Büro: Mustafa ERDOĞAN (Haber Müdürü), Figen SOLMAZ, Hatice Can KÜRTÜNCÜ

Ankara Tel:(0312) 418 41 98 Fax:(0312) 418 22 63

İzmir: Rıza ZINGAL

İzmir Tel: (0232) 464 21 30

Avrupa Temsilciliği: Engin ERKİNER, Kasseler Str. 1a, 60486 Frankfurt, Tel: 49.69.7075714, Fax: 49.69.625645

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8 Taksim / İstanbul Tel: (0212) 244 30 67 - 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29 Basıldığı Yer: Serler Matbaacılık Dağıtım: BBD